VILNIAUS UNIVERSITETO
TEORINĖS FIZIKOS IR ASTRONOMIJOS INSTITUTAS,
FIZIKOS FAKULTETAS

FIZINIŲ IR TECHNOLOGIJOS MOKSLŲ CENTRO
FIZIKOS INSTITUTAS

LIETUVOS MOKSLO ISTORIKŲ SĄVADAS

I
Astronomija
Fizika

Vilniaus universiteto leidykla
Vilnius, 2010

UDK 001(474.5)(031)
Li-301

Apvarstė ir rekomendavo spaudai Vilniaus universiteto Teorinės fizikos ir astronomijos instituto taryba 2010 m. gegužės 19 d. posėdyje, protokolo Nr. 5.

Leidinio sudarytojos: Eglė Makariūnienė
Rasa Kivilšienė

Recenzentai: prof. dr. Libertas Klimka (Vilniaus pedagoginis universitetas)
doc. dr. Algimantas Nakas (Vilniaus Gedimino technikos universitetas)
dr. Birutė Railienė (Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka)

Knygos leidimą parėmė: Vilniaus universiteto Teorinės fizikos ir astronomijos institutas
Vilniaus universiteto Fizikos fakultetas
Fizinių ir technologijos mokslų centro Fizikos institutas

© Rasa Kivilšienė, 2010
© Eglė Makariūnienė, 2010
© Algimantas Gedgaudas, 2010
© Gediminas Žukauskas, 2010
© Vilniaus universitetas, 2010

ISBN 978-9955-33-579-5

TURINYS

Pratarmė *6*

I. **Biobibliografijos**
E. Makariūnienė, R. Kivilšienė. Fizikos ir astronomijos mokslo istorikų biobibliografijos *11*

II. **Muziejai**
A. Momkauskaitė. Profesoriaus Adolfo Jucio memorialinis kambarys *67*
L. M. Balevičius. Vilniaus universiteto Fizikos fakulteto Fizikos muziejus *73*

III. **Konferencijos**
A. Nakas. Mokslo istorijos konferencijų 1994–2008 – *Scientia et historia* ir *Mokslo ir technikos raida Lietuvoje* – statistinė analizė ***83***
J. A. Krikštopaitis. Pristatant konferencijos *Scientia et historia* programų sąrašą ***86***
Konferencijos *Scientia et historia* programos (1994–2010) ***87***
Reference Book of Lithuanian Science Historians. Astronomy and Physics. Summary ***107***

IV. **Rodyklės**
Konferencijos *Scientia et historia* (1994–2010) pranešėjų pavardžių abėcėlinė rodyklė ***111***
Asmenvardžių rodyklė ***114***
Santrumpos ***119***

PRATARMĖ

Mokslo istorija yra mokslas apie mokslo raidą. Tai lemia tam tikrą mokslo istorikų sąvadų savitumą. Kyla klausimas – ką priskirti mokslo istorikams? Per keturių šimtmečių astronomijos ir fizikos istoriją Lietuvoje turėjome vos keletą mokslininkų, kuriems šių mokslų istorija sudarė didžiąją jų profesinės veiklos dalį. Visi jie pasireiškė XX a. antroje pusėje. Tačiau buvo gana daug mokslininkų, kurie greta savo pagrindinio darbo – mokslinio, pedagoginio ar organizacinio – domėjosi mokslo raida ir ją tyrinėjo, nuveikė ir paskelbė reikšmingų mokslo istorijos darbų. Be jų negalėtume susidaryti dabartinio astronomijos ir fizikos istorijos Lietuvoje vaizdo. Neabejotina, kad jie irgi priskirtini mokslo istorikams.

Šiame leidinyje rasime mokslininkus, kurie pasireiškė astronomijos ir fizikos mokslų istorijoje, rašė apie universitetuose ir kitose mokslo įstaigose esančių fizikos padalinių raidą, paskelbė astronomų ar fizikų naujų biografinių duomenų ir jų tyrimų naujovių. Buvo aptarta kiekviena personalija, jos mokslo istorijos darbai. Svarstytas bibliografijų, atsiminimų įtraukimo į literatūros sąrašą tikslingumas.

Mokslininkų biografijos sąvade pristatomos chronologiškai. Nurodomos gimimo datos paimtos iš cituojamų informacijos leidinių. Kiekvieno mokslininko biografijoje apibūdinama bendra jo mokslo darbų sritis, tačiau literatūros sąraše daugiausia cituojami tik jo mokslo istorijos darbai ir literatūra apie jį. Literatūra nurodoma iš karto po mokslininko biografijos. Pateikiant mokslininkų biobibliografijas pirmiausia buvo remiamasi jų užpildytomis ir atsiųstomis anketomis, E. Makariūnienės ir L. Klimkos *Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadu* (2001), specialia literatūra apie fizikus ir astronomus, informaciniais leidiniais, enciklopedijomis. Literatūros apie mokslininkus sąrašuose cituojamas leidinio *Kas yra kas Lietuvoje* tik paskutinis tomas, kuriame pristatomi naujausi biografiniai mokslininko duomenys. Daugumą biobibliografijų parengė sudarytojos. Kai kurias biografijas parašė patys mokslininkai – R. Karazija, A. Kaulakienė, J. A. Krikštopaitis, K. Makariūnas, V. Pocius ir kt. J. A. Krikštopaitis taip pat parašė P. Slavėno ir R. Šviedrio biografijas.

Knygos antroje dalyje spausdinami straipsniai apie fizikos muziejus – Vilniaus universiteto Teorinės fizikos ir astronomijos instituto įsteigtą ir jo globojamą prof. Adolfo Jucio memorialinį kambarį ir Vilniaus universiteto Fizikos fakulteto Fizikos muziejų.

Čia dar turėtume paminėti knygas, kurių nerasime personalijų literatūros sąrašuose, tačiau jose yra nemažai medžiagos, susijusios su įvairiais fizikos mokslo tarpsniais Lietuvoje. Tai: išsamus veikalas apie senojo Vilniaus universiteto architektą, matematiką ir astronomą, Vilniaus universiteto pirmojo

Fizikos kabineto įkūrėją Tomą Žebrauską (1714–1758)[1]; Irenos Petrauskienės leidinys apie Vilniaus akademijos spaustuvę[2], kurioje tarp kitų šios spaustuvės išleistų knygų aptariamos ir tiksliųjų mokslų knygos; Eglės Tamulevičienės knyga apie daiktinius paminklus Lietuvoje[3]; monografija apie Vytauto Didžiojo universiteto profesorių, rektorių, Lietuvos diplomatą Vincą Čepinskį[4]; pirmojo fizikos vadovėlio gimnazijoms lietuvių kalba autoriaus Konstantino Šakenio autobiografinė knyga[5]; monografija apie astronomą, žymų visuomenės veikėją Antaną Jušką[6] ir jo straipsniai apie G. Galilėjaus ir Lietuvos ryšius bei liaudiškąją astronomiją; Juozo Stražnicko knyga apie fizikos vadovėlių vidurinėms mokykloms ir fizikos populiarinamųjų knygelių autorių, Kauno politechnikos instituto rektorių, fiziką Kazimierą Baršauską[7] ir inžinieriaus žurnalisto Jono Rudoko leidinys apie akademiką Jurą Požėlą[8]. Nors matematikas prof. Zigmas Žemaitis istoriniu požiūriu tyrinėjo daugiausia matematikos ir jos atstovų darbus Lietuvoje, tačiau jo bibliografijoje pateiktos pranešimo tezės, skirtos ir senojo Vilniaus universiteto astronomijos observatorijai[9]. Atskiro folianto nusipelno astronomo, kultūros veikėjo Gunaro Kakaro puoselėjamas ir vadovaujamas Lietuvos etnokosmologijos muziejus Molėtų rajone[10]. Viena iš naujausių publikacijų apie jį pateikta *Mokslo Lietuvoje*[11].

Tiek Lietuvos astronomijos ir fizikos, tiek kitų gamtos mokslų istorikai dalyvauja dviejose konferencijose. Pirmoji – *Scientia et historia* (SH) nuo 1994 m. vyksta kasmet Kultūros, filosofijos ir meno (nuo 2010 m. sausio 1 d. Lietuvos kultūros tyrimų) institute, jos organizatorius Lietuvos mokslo istorikų ir filosofų bendrijos pirmininkas prof. J. A. Krikštopaitis. 2010 m. įvyko

---

[1] **Zubovas, V.** Tomas Žebrauskas ir jo mokiniai. – Vilnius : Mokslas, 1986. – 306 p. : iliustr.

[2] **Petrauskienė, I.** Vilniaus akademijos spaustuvė 1575–1773. – Vilnius : Mokslas, 1976. – 243 p., [16] iliustr. lap. : lent.: iliustr.

[3] **Tamulevičienė, E.** Mokslo istorijos daiktiniai paminklai Lietuvoje / Iš mokslų istorijos Lietuvoje 1960-1992 [T.] 3. – Vilnius, 1978. – 107, [3] p., [48] iliustr. lap. : iliustr.

[4] **Mačionis, Z.; Čepinskis, J.** Profesorius Vincas Čepinskis / Zenonas Mačionis, Jonas Čepinskis. – Vilnius : Mokslas, 1992. – 312 p. : iliustr.

[5] **Šakenis, K.** Iki „Vaizdų ir minčių nelaisvėje" / Konstantinas Šakenis; spaudai parengė Romualdas Šakenis. – Vilnius : Informacijos leidybos centras, 1997. – [Kn.] 1.– 447 p. : iliustr.

[6] **Astronomas** Antanas Juška / Sudarė Stasė Matulaitytė. – Vilnius, 2002. – 261 p. : iliustr. – Bibliogr. p. 179–249 (1176 pavad.).

[7] **Stražnickas, J.** Profesorius Kazimieras Baršauskas: meilės galia / Juozas Stražnickas. – Kaunas : Technologija, 2003. – 494, [1] p. : iliustr.

[8] **Rudokas, J.** Akademikas Juras Požela : gyvenimas, atiduotas mokslu / Jonas Rudokas. – Vilnius : Margi raštai, 2005. – 574 p. : iliustr.

[9] **Žemaitis, Z.** Vilniaus senoji astronominė observatorija : [pranešimo tezės] / Zigmas Žemaitis // Vilniaus universiteto mokslo darbai, T. 25. Matematika, fizika. – T. 8 (1958), p. 174–175.

[10] **Etnokosmologijos** centro tinklalapis http://www.cosmos.lt/

[11] **Zemlickas, G.** Kur žemė susieina su dangumi / Gediminas Zemlickas // Mokslo Lietuva. – 2009, spalio 15, Nr. 18, p. 1–2 : iliustr.

jau XVII konferencija. Kadangi šių konferencijų yra skelbiamos tik programos, tai čia yra spausdinama ir pranešėjų pavardžių abėcėlinė rodyklė.

Kita, kiek kitokias temas apimanti konferencija – *Mokslo ir technikos raida Lietuvoje* – taip pat beveik kasmet (konferencijos nevyko tik 1995, 1997 ir 2005 m., žr. 1 pav. p. 83). vyksta Vilniaus Gedimino technikos universitete. Jas organizuoja ir joms vadovauja prof. A. Nakas. Šioje konferencijoje paprastai greta pranešimų apie technikos raidą Lietuvoje yra skaitomi pranešimai ir astronomijos bei fizikos mokslų istorijos temomis. Išleidžiami šios konferencijos darbai. Trečioje sąvado dalyje *Konferencijos* pateikiama medžiaga apie šias konferencijas.

Pranešimai fizikos istorijos temomis buvo skaitomi kai kuriose *Nacionalinėse fizikos konferencijose* (vykstančiose kas dveji metai) ir Kauno technologijos universiteto konferencijose *Mokslas ir pramonė,* gana daug mokslo istorijos publikacijų paskelbta žurnale *Fizikų žinios* ir leidinyje *Lietuvos dangus.*

Lietuvos mokslo istorikai taip pat skaito pranešimus tarptautinėse Baltijos šalių, Europos ir pasaulio konferencijose. Tai matyti iš personalijų aprašų.

Šiame sąvade yra 38 asmenų biobibliografijos. Jų pavardės čia pateikiamos abėcėlės tvarka:

Ažusienis A. / 35
Balevičius J. M. / 52
Bielinskis J./ 14
Brazdžiūnas P. / 18
Gusevas M. / 13
Horodničius H. / 26
Jonaitis H. / 29
Karazija R. / 57
Karčevskis V. / 12
Kaulakienė A. / 60
Kivilšienė R. / 63
Klimka L. / 53
Končius I. / 17
Krikštopaitis J. A ./ 36
Kulviecas L. / 33
Kuodaitis B. / 15
Kuzmickytė L. / 47
Makariūnas K. / 39
Makariūnienė E. /44
Martišius J.A. / 31
Matulaitytė S. / 42
Naruševičienė B. / 38
Pocius V. / 34
Polinskis-Pelka M. / 11
Puodžiukynas A. / 21
Slavėnas P. / 24
Straižys V. / 47
Šaduikienė N. / 56
Šenavičienė I. / 61
Šviedrys R. / 49
Tamašauskas A. / 46
Tupčiauskas A. / 59
Ušpalis K. / 30
Vaitkus J.V. / 55
Voronkovas V. / 28
Voverienė O. / 50
Žitkevičius V. / 43
Žvironas A. / 22

Nuo pat leidinio sumanymo pradžios sulaukėme fizikų ir kitų mokslų sričių kolegų palaikymo ir vertingų patarimų. Už nuoširdžią pagalbą dėkojame recenzentams, rėmėjams, redaktorėms, dailininkams ir visiems, palaikiusiems sąvado idėją ir padėjusiems ją įgyvendinti.

Nors šis darbas buvo ilgai svarstytas ir tikrintas, manome, kad galėjo likti riktų ir praleidimų, tad akyliems skaitytojams, kurie nurodys darbo trūkumus, būsime dėkingos. Mūsų adresai: Eglė Makariūnienė <makariun@vilsat.net>, Rasa Kivilšienė <Rasa.Kivilsiene@tfai.vu.lt>.

Eglė MAKARIŪNIENĖ ir Rasa KIVILŠIENĖ

I. BIOBIBLIOGRAFIJOS

Eglė MAKARIŪNIENĖ, Fizikos institutas
Rasa KIVILŠIENĖ, VU Teorinės fizikos ir astronomijos institutas

ASTRONOMIJOS IR FIZIKOS MOKSLO ISTORIKŲ BIOBIBLIOGRAFIJOS

1785 m. gegužės 4 d. Slonimo apsk. gimė **Mykolas POLINSKIS-PELKA** (*Michał Pełka-Poliński*), mechanikas, matematikas ir bibliografas. Mokėsi Žyrovicuose, 1804 m. įstojo į Vilniaus universitetą. Mokytojavo Minsko (1808–1813) ir Vilniaus (1813–1817) gimnazijose. Apgynęs filosofijos doktoratą (1816), stažavosi Vakarų Europos universitetuose. Nuo 1819 m. Vilniaus universiteto profesorius. Dėstė teorinę mechaniką ir hidrauliką, geodeziją, taikomąją matematiką. Mokytojų seminarijos prefektas (1820–1832), Fizikos ir matematikos skyriaus dekanas (1823–1832), universiteto likvidacinės komisijos pirmininkas (1832–1836). Parašė pirmąjį aukštosios geodezijos vadovėlį studentams (1816, lenk.), populiarių fizikos straipsnių.

Mokslo istorijos darbai: tyrinėjo Vilniaus universiteto istoriją, išsaugojo jo archyvą, surinko 12 tūkstančių retų knygų ir rankraščių biblioteką, parašė svarbių mokslo istorijai bibliografinių darbų.

Mirė 1848 m. rugpjūčio 19 d. Vilniuje, palaidotas Bernardinų kapinėse.

Literatūra apie jį[1–5].

---

1. **Bieliński, Józef.** Stan nauk matematyczno-fizycznych za czasów wszechnicy Wileńskiej. – Bibliogr. tekste.// Prace Matematyczno-Fizyczne. – Warszawa, 1890. – T. 2, p. 265–431.
2. **Bliznikas, V.** Matematikos pradininkai Lietuvoje : [apie T. Žebrauską, M. Počobutą-Odlianickį, M. Polinskį-Pelką, M. Gusevą, J. Nakcijonavičių (pastarieji du be portretų)]. – Portr., iliustr. // Mokslas ir technika. – 1963, Nr. 11, p. 30–31: iliustr.
3. **Klimka, Libertas.** Tikslieji mokslai Lietuvoje. – Kaunas : Šviesa, 1994. – 168 p. : iliustr.
4. **Klimka, Libertas.** Mechanikos mokslo ištakos Lietuvoje // Inžinierių rengimas Lietuvoje. – Vilnius. – [Nr.] 2, 1996, p. 92–101.
5. **Mykolas** Polinskis-Pelka // Makariūnienė, Eglė; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 20–21.

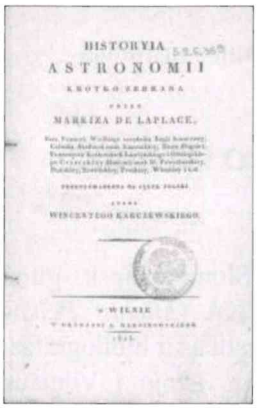
HISTORYIA
ASTRONOMII
KROTKO ZEBRANA
PRZEZ
MARKIZA DE LAPLACE.
WILNIE

1789 m. Gardino apylinkėse gimė **Vincentas KARČEVSKIS** (*Wincenty Karczewski*), astronomas. Baigė Gardino mokyklą, Vilniaus universiteto mokytojų seminariją. Įgijęs 1811 m. magistro laipsnį, dirbo Vilniaus astronomijos observatorijoje padėjėju. Nuo 1814 m. skaitė astronomijos kursą studentams. Tobulinosi astronomijos srityje Paryžiuje (1818–1821), dėstė matematiką Kelcų gimnazijoje. Paryžiuje energingai ėmėsi propaguoti nuostatą, kad M. Kopernikas yra lenkų tautybės mokslininkas. Nuo 1823 m. dirbo Krokuvos observatorijoje adjunktu, ten 1826 m. jis pirmasis pastebėjo naują kometą. 1828 m. sugrįžo į Vilnių, gavęs observatoriaus padėjėjo vietą. Po 1831 m. sukilimo, kaip politiškai nepatikimas, iš Vilniaus universiteto pašalintas. Daug nusipelnė populiarindamas astronomiją. Knygų *Braižomoji gnomonika* (1818, lenk.), *Astronomija, Apie kometas* (1826, lenk.) autorius. Išvertė į lenkų kalbą Ž. Nolė *Mokslą apie dangų* (1824).

Mokslo istorijos darbai: išvertė P. S. Laplaso *Astronomijos istoriją* (1825), kurioje aprašyti ir M. Počobuto darbai Vilniaus astronomijos observatorijoje.

Mirė 1832 m. vasario 4 d. Vilniuje, palaidotas Bernardinų kapinėse.

Literatūra apie jį[1–7].

---

1. **Bieliński, Józef.** Stan nauk matematyczno-fizycznych za czasów wszechnicy Wileńskiej. – Bibliogr. tekste // Prace Matematyczno-Fizyczne. – Warszawa, 1890. – T. 2, p. 265–431.
2. **Klimka, Libertas.** Iš fizikos istorijos Lietuvoje. – Vilnius : Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministerijos Leidybos centras, 1991. – 120 p. : iliustr. – Bibliogr.: p. 119 (9 pavad.).
3. **Klimka, Libertas.** Tikslieji mokslai lietuvoje. – Kaunas : Šviesa, 1994. – 168 p. : iliustr.
4. **Piročkinas, A.** ; **Šidlauskas, A.** Mokslas senajame Vilniaus universitete. – Vilnius : Mokslas, 1984. – 327 p. – Bibliogr. išnašose.
5. **Vincentas** Karčevskis // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 21.
6. **Vincas** Karčevskis (1789–1832) // Matulaitytė, Stasė. Astronomai = Астрономы = Astronomers : bibliografinė rodyklė. – Vilnius 1965. – P. 23.
7. **Iliustracija**: Wincenty Karczewski [interaktyvus] // Vikipedija : laisvoji enciklopedija. – Vilnius, 2010 [žiūrėta 2010 m. vasario 25 d.]. Prieiga per internetą <http://ebuw.uw.edu.pl>.

1826 m. lapkričio 28 d. Viatkoje gimė **Matvejus GUSEVAS** (*Матвей Матвеевич Гусев*), astrofizikas. Mokėsi Viatkos gimnazijoje. 1847 m. baigė Kazanės universitetą. Nuo 1850 m. stažavosi Pulkovo observatorijoje. 1852 m. paskirtas į Vilniaus astronomijos observatoriją direktoriaus padėjėju. Vienas iš astrofizikinių tyrimų Lietuvoje pradininkų. Iš fotonuotraukų tyrė Mėnulio formą, rengė Saulės paviršiaus spektrinių ir dėmių dinamikos tyrimų aparatūrą, patobulino elektrinį chronografą. Leido pirmąjį imperijoje tiksliųjų mokslų žurnalą *Vestnik matematičeskich nauk* (1860–1863, rus.). Vilniuje aktyviai dalyvavo kultūriniame gyvenime.

Mokslo istorijos darbai: dalyvavo Vilniaus statistikos komiteto ir Archeologijos komisijos darbe. Tyrė Vilniaus astronomijos observatorijos istoriją, senuosius lietuviškus kalendorius.

Mirė 1866 m. balandžio 22 d. Berlyne.

Literatūra apie jį[1–10].

---

1. **Bliznikas, V.** Matematikos pradininkai Lietuvoje : [apie T. Žebrauską, M. Počobutą-Odlianickį, M. Polinskį-Pelką, M. Gusevą, J. Nakcijonavičių (pastarieji du be portretų)]. – Portr., iliustr. // Mokslas ir technika. – 1963, Nr. 11, p. 30.
2. **Bikuličius, V. ; Savickis, V.** Matvejus Gusevas ir Vilnius. – Iliustr. // Mokslas ir gyvenimas. – 1964, Nr. 10, p. 12–13.
3. **Klimka, Libertas.** Iš fizikos istorijos Lietuvoje. – Vilnius : [Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministerijos Leidybos centras], 1991. – 120 p. : iliustr. – Bibliogr.: p. 119 (9 pavad.).
4. **Klimka, Libertas.** Tikslieji mokslai Lietuvoje. – Kaunas : Šviesa, 1994. – 168 p. : iliustr.
5. **Klimka, Libertas.** Mechanikos mokslo ištakos Lietuvoje // Inžinierių rengimas Lietuvoje. – Vilnius, 1996, [Nr.] 2, p. 92–101.
6. **Vilniaus** universiteto istorija : [minimi ir M. Gusevo darbai] / redakcinė komisija: Jonas Kubilius (pirm.) ir kt. – [T. 1–3]. – Vilnius : Mokslas, 1976–1979. – Bibliogr. išnašose.
   [T.] 1 : 1579–1803. – 1976. – P. 183.
7. **Lietuvos** filosofinės minties istorijos šaltiniai / Lietuvos TSR MA Filosofijos, sociologijos ir teisės institutas ; redakcinė kolegija: Jonas Macevičius (vyr. red.) ir kt. – Vilnius : Mintis, 1980–1991.
   T. 1 : Feodalizmo laikotarpis. – 397 p. : iliustr. – Bibliogr. tekste.
   T. 2 : XIX a. vidurys–1940 m. – 420 p. : iliustr. – Bibliogr. tekste.
8. **Matvejus** Gusevas // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 23.

9. **Matvejus** Gusevas (1826–1866) // Matulaitytė, Stasė. Astronomai =Астрономы = Astronomers : bibliografinė rodyklė rodyklė. – Vilnius, 1965. – P. 20.
10. **Gusevas** Matvejus // Lietuviškoji enciklopedija. – Kaunas, 1941. – T. 9, skilt. 900–991; Lietuvių enciklopedija. – Bostonas, 1956. – T. 8, p. 60; Tarybų Lietuvos enciklopedija. – Vilnius, 1986. – T. 2, p. 18; Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2005. – T. 7, p. 293.

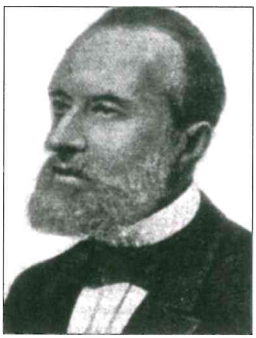

1848 m. kovo 23 d. Kujavų Liubrance (Lenkijoje) gimė **Juozapas BIELINSKIS** (*Józef Bieliński*), gydytojas, mokslo istorikas. Vilniaus medicinos draugijos bibliotekininkas ir archyvaras. 1873 m. baigė Varšuvos universitetą, gavo gydytojo diplomą. 1873–1974 m. gydė Varšuvos gubernijoje Kalušine, 1874–1880 m. dirbo kasyklų gydytoju Viatkos gubernijoje Chalunicoje, 1880–1892 m. karo gydytoju Vilniuje, 1892–1897 m. – Suvalkų gubernijoje Alytuje. 1901–1926 m. gyveno Varšuvoje. Pirmaisiais gyvenimo Vilniuje metais parašė darbą apie Andrių Sniadeckį (rusų k.), užmezgė ryšius su lenkų kalba leidžiamais Varšuvos ir Krokuvos laikraščiais. Pasirašinėjo dr. Šeligos (dr. Szeliga) slapyvardžiu. Pateikė duomenis apie Vilniaus gydytojus Lenkų gydytojų sąvadui (*Słownik lekarzów polskich*). Dirbdamas gydytoju, ėmė intensyviai domėtis Vilniaus universiteto istorija, taip pat lenkiško švietimo raida Rusijos valdomose teritorijose. Už Lietuvos kultūros istorinius tyrimus ir pritarimą lenkų tautiniam sąjūdžiui 1897 m. buvo ištremtas į Kara-Kala (Garrygalą, Turkmėnija), kur iki 1901 m. dirbo gydytoju. 1901 m. išėjo į pensiją ir apsigyveno Varšuvoje, dirbo Medicinos draugijos bibliotekininku, Varšuvos universiteto archyvo kuratoriumi, buvo išrinktas šio universiteto garbės profesoriumi. Įkūrė Varšuvos mokslo draugiją.

Mokslo istorijos darbai: *Vilniaus universitetas (1579–1831)*[1]; *Matematikos ir fizikos mokslai Vilniaus aukštojoje mokykloje*[2]. Paliko veikalų ir apie Vilniaus gydytojus ir medicinos įstaigas: *Medicinos daktarai, laipsnius įgiję Vilniuje* (1886, lenk.), *Imperatoriškoji Vilniaus gydytojų draugija* (1889, lenk.), *Gydytojų padalinys Vilniaus medicinos ir chirurgijos akademijoje* (1889, lenk.), *Pirmoji Vilniaus klinika* (1895, lenk.). Rašė ir kitomis istorinėmis, su Vilniaus ir Varšuvos universitetais susijusiomis temomis: *Tvardovskio rektorato įvykdyta Vilniaus universiteto ir jam pavaldžių mokyklų reforma* (1895, lenk.), *Filaretų procesas Vilniuje* (1888, lenk.), *Šubravcai Vilniuje 1817–1822* (1910, lenk.). Darbuose

panaudota daugelis iki šiol neišlikusių šaltinių[8].

Mirė Varšuvoje 1926 m. birželio 15 d., palaidotas šeimos kape Bernardinų kapinėse Vilniuje[6].

Literatūra apie jį[3–11].

---

1. **Bieliński, Józef.** Uniwersytet Wileński (1579–1831). – Kraków, 1899–1900. – T. 1–3.
2. **Bieliński, Józef.** Stan nauk matematyczno-fizycznych za czasów Wszechnicy Wilenskiej. Szkic Bibliograficzny // Prace Matematyczno-Fizyczne. – Warszawa, 1890. – 171, [2] p. : iliustr.
3. **Bieliński** Józef // Wrzosek Adam. Polski Słownik Biograficzny. – Kraków, 1936. – T. 2. – P. 51–52.
4. **Bieliński, J.** Autobiografia z przedmową Adama Wrzoska // Archiwum historii i filozofii Medycyny. – Warszawa, 1926. – T. 5, sąs. 2, p. 159–177.
5. **Śródka, A.** Uczeni Polscy. – Warszawa, 1994. – T. 1.
6. **Juzefas** Belinskis // V. Girininkienė, A. Paulauskas. Vilniaus Bernardinų kapinės. – Vilnius, 1994. – P. 4, 17–18.
7. **Girininkienė, Vida.** Vilniaus kapinės : [yra J. Belinskio ir jo šeimos antkapinio paminklo Bernardinų kapinėse nuotrauka]. – Vilnius, 2003. – P. 123.
8. **Merkys, V.** Józef Bieliński (Juozapas Bielinskis) / Vytautas Merkys // Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2003. – – T. 3, p. 172.
9. **Bielinski** Juozas. – Portr. // Lietuviškoji enciklopedija. – Kaunas, 1935. – T. 3, skilt. 924–925; Lietuvių enciklopedija.– Bostonas, 1954. – T. 2, p. 497.
10. **Bieliński** Józef // Lietuvių enciklopedija. – Bostonas, 1954. – T. 2, p. 497.
11. **Józef** Bieliński [interaktyvus] // Polska bibliografia medyczna. – Vilnius, [žiūrėta 2010 m. vasario 28 d.] // Prieiga per internetą <http://www.bibl.amwaw.edu.pl/pbm/bielinski/bielinski.html>

1879 m. birželio 18 d. Berlyne gimė **Bernardas KUODAITIS** (Kodatis), astronomas. Studijavo Berlyno universitete, ten įgijo daktaro laipsnį (*Ilgumos skirtumo tarp Kauno ir Potsdamo matavimas,* 1936, vok.). Nuo 1916 m. dirbo Lietuvoje: Švietimo ministerijoje (1919–1922), Aukštuosiuose kursuose Kaune (1919–1922), Lietuvos (nuo 1930 m. Vytauto Didžiojo) (1922–1940) bei Vilniaus (1940–1944) universitetuose. Astronomijos katedros vedėjas (1923), profesorius (1940). Išleido astronomijos paskaitų konspektą, apskaičiavo Andrioniškio meteorito orbitą. Įkūrė Kauno astronomijos observatoriją (1928). B. Kodatis buvo aktyvus Lietuvos pilietis, patriotas. Už lietuvišką veiklą Mažojoje Lietuvoje, bandant sujungti Didžiąją ir Mažąją Lietuvas, 1919 m.

buvo vokiečių suimtas ir kalintas. Aktyvus Šaulių sąjungos narys, jau gyvendamas Kaune dalyvavo Klaipėdos sukilime (1923), kuris baigėsi Klaipėdos krašto prijungimu prie Lietuvos. 1944 m. išgelbėjo Vilniaus universiteto astronomijos bokštelius (Čiurlionio g. 23) nuo vokiečių, pasikėsinusių juos susprogdinti.

Mokslo istorijos darbai: 1933 m. paskelbė didelės apimties straipsnį *Astronomija*[1], žurnale *Kosmos* parašė pirmąją studiją apie lietuvių liaudiškąją astronomiją[2], Lietuvos universitete perskaitė pranešimą apie I. Kanto kosmogoniją jo 200-ųjų gimimo metinių proga[3]. Išspausdinta knyga apie B. Kuodaitį, kurioje pateikta išsami jo darbų bibliografija[4].

Mirė 1957 m. liepos 5 d. Čikagoje.

Literatūra apie jį[4–13].

---

1. **Kuodaitis, Bernardas.** Astronomija. – Iliustr. // Lietuviškoji enciklopedija. – Kaunas, 1933. – T. 1, skilt. 1323–1338.
2. **Kuodaitis, Bernardas.** Apie senovės lietuvių astronominę medžiagą // Kosmos. – 1936, Nr. 1/3, p. 10–16; Nr. 4/6, p. 173–176.
3. **Kuodaitis, Bernardas.** Kanto kosmogonija šių dienų mokslo šviesoje: iš B. Kuodaičio kalbos, pasakytos Lietuvos universitete Kanto 200 m. gimimo sukaktuves minint (1924 m. gegužės 4 d.) // Kosmos. – 1925, sąs. 4, p. 384–390.
4. **Ažusienis, Algimantas ; Klimka, Libertas ; Matulaitytė, Stasė.** Bernardas Kuodaitis ir Lietuvos astronomija. – Vilnius : VPU l-kla, 2007. – 178 p. : iliustr. – Bibliogr. išnašose. – Bernardo Kuodaičio bibliografijos rodyklė: p. 104–142.
5. **Fizikos** istorija Lietuvoje / P. Brazdžiūnas, H. Horodničius, H. Jonaitis, A. Puodžiukynas, I. Šenavičienė ; redaktorių kolegija: P. Brazdžiūnas, H. Jonaitis (ats. red.), M. Jučas, K. Ušpalis. – Vilnius : Mokslas, 1988. – T. 1 : 1579–1940. – 211 p. : iliustr. – Bibliogr. išnašose.
6. **Klimka, Libertas.** Astronomas Bernardas Kodatis apie lietuviškus žvaigždėtojo dangaus vardus. – Portr., iliustr. – Bibliogr.: 5 pavad. // Lietuvos dangus. – 2004 (2004), p. 76–82.
7. **Klimka, Libertas.** Bernardas Kodatis – astronomas ir visuomenininkas // Lietuvos dangus. – 1997 (1997), p. 67–74.
8. **Bernardas** Kodatis // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 25.
9. **Straižys, Vytautas.** Astronomijos daktarai XX amžiuje. // Lietuvos dangus. – 2000 (2000), p. 88–90.
10. **Šenavičienė, Ieva.** Fizikos raida Lietuvoje, 1920–1940 / atsakingasis redaktorius P. Brazdžiūnas. – Vilnius : Mokslas, 1982. – 96 p. : iliustr. – (Iš mokslų istorijos Lietuvoje ; 5). – Bibliogr. išnašose.
11. **Vilniaus** universiteto istorija : [rašoma ir apie B. Kodatį] / redakcinė komisija: Jonas Kubilius (pirm.) ir kt. – [T. 1–3]. – Vilnius : Mokslas, 1976–1979. – Bibliogr. išnašose.
    [T.] 2 : 1803–1940. – 1977. – P. 287, 289, 292.
    [T.] 3 : 1940–1979. –1979. – P. 14.
12. **Vytauto** Didžiojo universitetas : mokslas ir visuomenė, 1922–2002 : monografija

[rašoma ir apie B. Kodatį] / redakcinė kolegija: Egidijus Aleksandravičius (pirm.), Algirdas Avižienis, Vytautas Kaminskas ir kt. – Kaunas, 2002. – P. 81, 86, 193 ir kt.

13. **Kodatis** Bernardas // Lietuvių enciklopedija. – Bostonas, 1957. – T. 12, p. 185 : portr; Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2006. – T. 10, p. 336.

1886 m. liepos 31 d. Purvaičiuose Kantaučių parapijoje (dabar Plungės raj.) gimė **Ignas KONČIUS**, fizikas ir kraštotyrininkas. Baigė Sankt Peterburgo universiteto fizikos skyrių (1913). Mokytojavo Palangos mergaičių gimnazijoje, I pasaulinio karo metu evakuavosi į Rusiją, dirbo Stavropolio žemės ūkio institute asistentu. 1921 m. grįžęs į Lietuvą dėstė Dotnuvos žemės ūkio ir miškų mokykloje, 1926 m. buvo pakviestas į Lietuvos (nuo 1930 m. Vytauto Didžiojo) universitetą dėstyti fizikos. Nuo 1926 m. rugsėjo 1 d. Fizikos katedros docentas, Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Fizikos katedros vedėjas (nuo 1931), VDU ekstraordinarinis profesorius (nuo 1932). Nuo 1939 m. lapkričio 20 d. iki 1940 m. sausio 15 d. dirbo valdytoju, perimant lenkišką Stepono Batoro universitetą ir pertvarkant jį į lietuvišką Vilniaus universitetą. 1941 m. gegužės mėn. suimamas, po mėnesio buvo varomas su kaliniais į Sovietų Sąjungos gilumą. Išlikęs po sušaudymo Červenėje, grįžo į Kauną. 1941 m. VDU Technologijos fakulteto profesorius, Fizikos katedros vedėjas. Nuo 1942 m. paskirtas Savitarpinės pagalbos komiteto pirmininku. 1944 m. vasarą emigravo į Vakarus. Nuo 1947 m. iki 1954 m. Akademinio skautų sąjūdžio valdybos pirmininkas. 1949 m. apsigyveno Bostone (JAV). Dirbo Taftso (Tufts) universiteto Fizikinių tyrimų laboratorijoje. Aktyviai dalyvavo Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos veikloje. Išleido etnografinio pobūdžio knygų. Apdovanotas aukščiausiu Skautų sąjungos Geležinio Vilko ordinu.

Parašė fizikos vadovėlį (1916–1919), bet jis nebuvo išleistas, išvertė mokslo populiarinamųjų knygų. Pirmojo lietuviško meteorologijos vadovėlio autorius, pirmojo fizikos terminų žodyno *Terminai fizikos reikalams* (1923, 1924) sudarytojas[1].

Mokslo istorijos darbai: pirmasis fizikos terminų žodynas, prof. K. Šliūpo biografija[2], kelionės į Červenę aprašymas[3], publikacija apie Vilniaus universiteto perėmimą 1939–1940 m.[4], autobiografinė knyga[5], išspausdinta nemažai publikacijų, skirtų etnografijai, tarp jų žemaičių kryžių registracijai. Išleistos I. Končiaus darbų bibliografijos dvi laidos[5-6].

Mirė 1975 m. vasario 19 d. Putname (JAV), palaidotas Čikagos Šv. Kazimiero lietuvių kapinėse. 1996 m. rugsėjo 8 d. jo ir dviejų sūnų palaikai parvežti į Lietuvą ir palaidoti greta žmonos ir motinos Marijos Kentraitės-Končiuvienės Vilniaus Rasų kapinėse.

Literatūra apie jį[7–13].

---

1. **Končius, Ignas.** Terminai fizikos reikalams / [šis terminų sąrašas paruoštas mokytojo Igno Končiaus] // Lietuva. – 1923, geg. 17–18 (Nr. 108–109); birž. 8–27 (Nr. 125–141); liep. 9 (Nr. 149); rugs. 18–28 (Nr. 209–218); spal. 16–17 (Nr 274–275); gruod. 7, 18–19 (Nr. 277, 285–286); Švietimo darbas. – 1924, Nr. 9, p. 889; Nr. 10, p. 981–987; Nr 11, p. 1066–1075.
2. **Končius, Ignas.** Prof. K. Šliupo biografija // Kosmos. – 1934, Nr. 1/4, p. 83–89.
3. **Končius, Ignas.** Kelionė į Červenę ir atgal. – Kaunas : Vilius, 1993. – 80 p. : iliustr. – Žemaitiškų žodžių žodynėlis: p. 79.
4. **Končius, Ignas.** Batoro universitetas. Vilniaus universitetas Vilniuje. Keli vaizdeliai // Tautos praeitis. – Chicago, Ill. – Kn. 2 (1965), p. 143–159.
5. **Ignas** Končius : literatūros rodyklė / sudarytoja Eglė Makariūnienė.– Vilnius : Lietuvos MA Fizikos inst., 1990. – 142 p., 1 portr. lap.
6. **Igno** Končiaus bibliografijos rodyklė : [sudarytoja E. Makariūnienė ; papildyta V. Miliaus] // Končius, Ignas. Mano eitasis kelias. – Vilnius, 2001. – [D.] 1, p. 337–364.
7. **Makariūnienė, Eglė.** Žymusis mūsų šimtmečio žemaitis : [apie prof. Igną Končių]. – Iliustr. // Mokslas ir gyvenimas. – 1990, Nr. 10, p. 14–15, 19.
8. **Ignas** Končius // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 26.
9. **Šenavičienė, Ieva.** Fizikos raida Lietuvoje, 1920–1940 / atsakingasis redaktorius P. Brazdžiūnas. – Vilnius : Mokslas, 1982. – 96 p. : iliustr. – (Iš mokslų istorijos Lietuvoje; 5). – Bibliogr. išnašose.
10. **Makariūnienė, Eglė.** Profesorius Ignas Končius – žymusis mūsų šimtmečio žemaitis. – Portr., iliustr. – Bibliogr.: 31 pavad. // Šiuolaikinė fizika Lietuvoje : straipsnių rinkinys. – Kaunas. 1997. – P. 254–267.
11. **Vilniaus** universiteto istorija : [rašoma ir apie I. Končių] / redakcinė komisija: Jonas Kubilius (pirm.) ir kt. – [T. 1–3]. – Vilnius : Mokslas, 1976–1977. – Bibliogr.: išnašose.

    [T. 2] : 1803–1940. – 1977. – P. 286, 290, 299 ir kt.
12. **Vytauto** Didžiojo universitetas : mokslas ir visuomenė, 1922–2002 universiteto istorija: [rašoma ir apie I. Končių] / redakcinė kolegija: Egidijus Aleksandravičius (pirm.), Algirdas Avižienis, Vytautas Kaminskas ir kt. – Kaunas : VDU, 2002. – P. 97, 185, 186.
13. **Končius** Ignas. – Portr. // Lietuvių enciklopedija. – Bostonas, 1957. – T. 12, p. 312–313; Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2006. – T. 10, p. 458.

1897 m. rugsėjo 18 d. Žižmariškyje (Kupiškio raj.) gimė **Povilas BRAZDŽIŪNAS**, fizikas, Lietuvos kariuomenės savanoris. Baigė Lietuvos karo aviacijos mokyklą (1919). Mokėsi Lietuvos ir Ciuricho uni-

versitetuose. Filosofijos mokslų daktaras, 1932 m. nostrifikuotas Vytauto Didžiojo universiteto Matematikos ir gamtos fakulteto taryboje. Nuo 1922 m. dirbo Lietuvos (nuo 1930 m. Vytauto Didžiojo), nuo 1940 m. Vilniaus universitetuose, 1948–1961 m. LTSR mokslų akademijos institutuose. Profesorius (1945), akademikas (1956). LTSR mokslų akademijos Fizikos, technikos ir matematikos skyriaus akademikas sekretorius (1963–1976), Vilniaus universiteto Eksperimentinės fizikos katedros vedėjas (1944–1960), Radiofizikos katedros vedėjas (1960–1970), Elektronikos katedros vedėjas (1970–1973), Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto direktorius (1945–1948), daugelio mokslo tarybų narys, Terminologijos tarybos narys (nuo 1971). Leidinių *Lietuviškoji tarybinė enciklopedija* (1976–1985) ir *Tarybų Lietuvos enciklopedija* I tomo (1985) mokslinių redakcinių tarybų narys.

Fizikos vadovėlių ir fizikos terminų žodynų autorius, bendraautoris ir redaktorius. Žurnalo *Lietuvos fizikos rinkinys* vienas steigėjų ir vyriausiasis redaktorius (1961–1986), Lietuvos fizikų draugijos vienas steigėjų ir ilgametis jos pirmininkas (1963–1965, 1969–1986).

1929 m. nepriklausomos Lietuvos dešimtmečio proga buvo apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu. Už vadovėlius *Bendroji fizika* (I–IV d., 1960–1965), *Fizikos praktikos darbai* (I–II d., 1964, 1968) ir *Fizikos terminų žodyną* (1958) P. Brazdžiūnui 1970 m. buvo paskirta Lietuvos TSR valstybinė premija. Lietuvos mokslų akademija 1993 m. įsteigė Povilo Brazdžiūno premiją, skiriamą Lietuvos mokslininkams už eksperimentinės fizikos darbus.

Mokslo istorijos darbai: *Fizikos istorija Lietuvoje (1579–1940)*[1] bendraautoris, I. Šenavičienės knygos *Fizikos raida Lietuvoje 1920–1940*[2] redaktorių kolegijos narys; rašė apie mokslo raidą Lietuvos mokslų akademijoje ir universitete, paskelbė straipsnių periodikoje ir enciklopedijose apie fizikus: V. Čepinskį, K. Sleževičių, K. Šliūpą, A. Žvironą ir kt.

1987 m. išleista P. Brazdžiūno darbų bibliografija[3].

Mirė 1986 m. vasario 28 d. Vilniuje, palaidotas Antakalnio kapinėse.

Literatūra apie jį[4–19].

---

1. **Fizikos** istorija Lietuvoje / P. Brazdžiūnas, H. Horodničius, H. Jonaitis, A. Puodžiukynas, I. Šenavičienė ; redaktorių kolegija: P. Brazdžiūnas, H. Jonaitis (ats. red.), M. Jučas, K. Ušpalis. – Vilnius : Mokslas, 1988. – T. 1 : 1579–1940. – 211 p. :

iliustr. – Bibliogr. išnašose.

2. **Šenavičienė, Ieva.** Fizikos raida Lietuvoje 1920–1940 / atsakingasis redaktorius P. Brazdžiūnas. – Vilnius : Mokslas, 1982. – 96 p. : iliustr. – (Iš mokslų istorijos Lietuvoje ; 5). – Bibliogr. išnašose.
3. **Blažienė, Irena.** Povilas Brazdžiūnas : literatūros rodyklė. – Vilnius : [Lietuvos TSR MA Centr. b-ka], 1987. – 99 p. : 1 portr. lap. – Virš. aut. nenurodyta. – Tekstas lygiagr. liet., rus. – Kn. taip pat: Lietuvos eksperimentinės fizikos pradininkas / Eglė Makariūnienė, p. 7–[21].
4. **Akademikas** Povilas Brazdžiūnas / sudarytojai: Elvyra Balnytė, Vidas Kalesinskas, Eglė Makariūnienė ; redaktorių kolegija: A. Šileika (pirm.), A. Juodviršis, E. Makariūnienė, V. Tolutis, J. Viščakas. – Vilnius : Academia, 1992. – 385 p. : iliustr. – (Žymieji Lietuvos mokslininkai). – Bibliogr.: p. 267–276 (133 pavad.). – Pavardžių rodyklė: p. 277–282.
5. **Akademikui** Povilui Brazdžiūnui (1879–1986) – 110 / sudarytojos: Rasa Kivilšienė, Eglė Makariūnienė ; Vilniaus universiteto Fizikos fakulteto leidinys. – Vilnius : VU l-kla. – 36, [1] p., įsk. virš. : iliustr., portr., faks.
6. **Profesorius** Povilas Brazdžiūnas (1897–1986) // Bolotinas, Adolfas. Apie save ir Fizikos fakultetą. – Vilnius, 2006. – P. 56–57.
7. **Kaulakienė, Angelė ; Makariūnienė, Eglė.** Profesorių Antano Puodžiukyno ir Povilo Brazdžiūno pastabos dėl kai kurių technikos ir fizikos terminų // Mokslo ir technikos raida Lietuvoje: mokslo istorikų konferencijos pranešimai. – [T. 7] (2003), p. 59–64.
8. **Lietuvos** mokslinės mokyklos (1945–1990) / Ona Voverienė, Birutė Railienė, Giedrė Sasnauskaitė ir kt. – Vilnius : UAB „Mokslo aidai“, 2002. – 310 p. : iliustr., portr., graf. – Bibliogr. skyrių gale. – Pavardžių rodyklė: p. 277–310.
9. **Makariūnienė, Eglė.** Povilas Brazdžiūnas. – Kaunas : Šviesa, 1990. – 117 p. : iliustr. įklijoje. – Bibliogr.: p. 117.
10. **Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas.** Lietuvos fizikų ir astronomų portretai : [10 fizikų ir astronomų portretų ir trumpi biografijų priedai, skirti fizikos mokytojams]. – Vilnius : Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministerijos Leidybos centras, 1992. – 15 p. : 10 portr.: T. Žebrausko, p. 4; Martyno Počobuto, p. 5; Jano Sniadeckio p. 6; Stepono Stubelevičiaus, p. 7; Teodoro Grotuso, p. 8; Petro Slavinskio, p. 9; Vinco Čepinskio, p. 10; Povilo Brazdžiūno, p. 11–12; Kazimiero Baršausko, p. 12–13; Adolfo Jucio, p. 13–14.
11. **Povilas** Brazdžiūnas // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2–asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 28.
12. **Vaitkus, Juozas Vidmantis.** Profesorius Povilas Brazdžiūnas. – Portr., iliustr. – Bibliogr. išnašose ir straipsnio gale // Šiuolaikinė fizika Lietuvoje : straipsnių rinkinys. – Kaunas, 1997. – P. 278–289.
13. **Ušpalis, Kostas ; Šenavičienė, Ieva ; Kuzmickytė, Laima.** Fizikos mokslo raida Lietuvoje pokario metais (1944–1955). – Vilnius : [TFAI], 1993. – 48 p.
14. **Vilniaus** universiteto istorija: [rašoma ir apie P. Brazdžiūną] / redakcinė komisija: Jonas Kubilius (pirm.) ir kt. – [T. 1–3]. – Vilnius, Mokslas, 1976–1979. – Bibliogr. išnašose.

    [T. 2] : 1803–1940. – 1977. – P. 237, 260, 290–292.

    [T. 3] : 1940–1979. – 1979. – P. 14, 20, 59 ir kt. :portr.
15. **Vilniaus** universiteto Puslaidininkių fizikos katedra, 40 / sudarytojai: R. Beresnienė, R. Brazienė, V. Gavriušinas ir kt. – Vilnius : VU l-kla, 2000. – 97 p. : iliustr. – Kn. taip pat: Katedros istoriją prisimenant / Juozas Vidmantis Vaitkus, p. 3–15.

16. **Vytauto** Didžiojo universitetas : mokslas ir visuomenė, 1922–2002: monografija : [rašoma ir apie P. Brazdžiūną] / redakcinė kolegija: Egidijus Aleksandravičius (pirm.), Algirdas Avižienis, Vytautas Kaminskas ir kt. – Kaunas, 2002. – P. 173, 186, 187 ir kt.
17. **Brazdžiūnas** Povilas. – Portr. // Lietuviškoji enciklopedija. – Kaunas, 1936. – T. 4, skilt. 567; Lietuvių enciklopedija. – Bostonas, 1954. – T. 3, p. 218; Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1966. – T. 1, p. 262; Tarybų Lietuvos enciklopedija. – Vilnius, 1985. – T. 1, p. 281; Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1977. – T. 2, p. 255; Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2003. – T. 3, p. 440.
18. **Бразджюнас** Повилас Повилович. – Портр. // Храмов Ю. А. Физики : биографический справочник. – Москва, 1983. – Стр. 43.
19. **Makariūnienė, Eglė.** Povilas Brazdžiūnas 1897–1986 : fizikas, daugelio eksperimentinės fizikos šakų Lietuvoje pradininkas ir organizatorius. – Portr., iliustr. // 100 iškiliausių Lietuvos žmonių. – Vilnius, 2009. – P. 158–159.

1898 m. vasario 5 d. Gulioniškėje (Marijampolės raj.) gimė **Antanas PUODŽIUKYNAS**, fizikas. Studijavo Miunsterio ir Vienos universitetuose. Vienos universitete įgijo eksperimentinės fizikos daktaro laipsnį, disertacijos tema *Paladžio elektrinis laidumas dideliame vakuume ir įvairiose dujose*, 1927, vok.). Dirbo Vytauto Didžiojo, Vilniaus universitetuose, Kauno politechnikos institute, Lietuvos žemės ūkio akademijoje. Profesorius (1942–1944 ir nuo 1958). Kauno medicinos instituto Fizikos katedros vedėjas (1951–1965). Nuo 1965 m. KPI Fizikos katedros konsultantas. Svarbiausi moksliniai darbai apie paladžio sandaros ir elektrinės varžos temperatūrinį kitimą, energijos pasiskirstymą kosminių spindulių pluoštuose. Parašė mokomųjų leidinių aukštųjų mokyklų studentams, fizikos vadovėlių moksleiviams, *Fizikos terminų žodyno* (1979) bendraautoris.

Knygoje apie A. Puodžiukyną[1] išspausdinta ir jo darbų bibliografija.

Mokslo istorijos darbai: Knygos *Fizikos istorija Lietuvoje (1579–1940)*[2] bendraautoris.

Mirė 1986 m. spalio 10 d. Kaune, palaidotas Višakio Rūdos kapinėse.

Literatūra apie jį[1, 3–13].

---

1. **Antanas** Puodžiukynas : gyvenimas ir veikla / sudarytojos: Irena Marchertienė, Bronė Naruševičienė. – Kaunas : Kauno medicinos akademija, 1995. – 152 p. : iliustr. – Bibliogr.: p. 144–151 (139 pavad.).

2. **Fizikos** istorija Lietuvoje / P. Brazdžiūnas, H. Horodničius, H. Jonaitis, A. Puodžiukynas, I. Šenavičienė ; redaktorių kolegija: P. Brazdžiūnas, H. Jonaitis (ats. red.), M. Jučas, K. Ušpalis. – Vilnius : Mokslas, 1988. – T. 1 : 1579–1940. – 211 p. : iliustr. – Bibliogr. išnašose.
3. **P. Brazdžiūno** laiškai A. Puodžiukynui // Makariūnienė, Eglė. Povilas Brazdžiūnas. – Kaunas, 1990. – P. 78–116.
4. **Akademikas** Povilas Brazdžiūnas : [rašoma ir apie A. Puodžiukyną] / sudarytojai: Elvyra Balnytė, Vidas Kalesinskas, Eglė Makariūnienė. – Vilnius : Academia, 1992. – Apie A. Puodžiukyną p. 43, 54, 56 ir kt..
5. **Kaulakienė, Angelė ; Makariūnienė, Eglė.** Profesorių Antano Puodžiukyno ir Povilo Brazdžiūno pastabos dėl kai kurių technikos ir fizikos terminų // Mokslo ir technikos raida Lietuvoje : mokslo istorikų konferencijos pranešimai. – [T. 7] (2003), p. 59–64.
6. **Kauno** technologijos universiteto Fizikos katedra / redaktorių komisija: V. Ambrasas, J. Dudonis, A. Grigonis, V. Ilgūnas, Č. Radvilavičius, A. Tamašauskas; vyr. redaktorius Albinas Tamašauskas. – Kaunas : Technologija, 1997. – 220 p. : iliustr. – Pavardžių rodyklė: p. 209–218. – Bibliogr.: p. 124–198 ir skyrių gale. – (Lietuvos universitetui Kaune – 75).
7. **Antanas** Puodžiukynas // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 28
8. **Šenavičienė, Ieva.** Fizikos raida Lietuvoje 1920–1940 / atsakingasis redaktorius P. Brazdžiūnas. – Vilnius : Mokslas, 1982. – 96 p. : iliustr. – (Iš mokslų istorijos Lietuvoje ; 5). – Bibliogr. išnašose.
9. **Radvilavičius, Česlovas.** Profesorius Antanas Puodžiukynas. – Portr., iliustr. – Bibliogr. išnašose // Šiuolaikinė fizika Lietuvoje : straipsnių rinkinys. – Kaunas, 1997. – P. 290–297.
10. **Tamašauskas, Albinas.** Iš Kauno universiteto ir Politechnikos instituto praeities. – KTU : Technologija, 2000. – 212 p. : iliustr. – Bibliogr. skyrių gale.
11. **Ušpalis, Kostas ; Šenavičienė, Ieva ; Kuzmickytė, Laima.** Fizikos mokslo raida Lietuvoje pokario metais (1944–1955). – Vilnius : [TFAI], 1993. – 48 p.
12. **Vytauto** Didžiojo universitetas : mokslas ir visuomenė, 1922–2002 monografija : [rašoma ir apie A. Puodžiukyną] / redakcinė kolegija: Egidijus Aleksandravičius (pirm.), Algirdas Avižienis, Vytautas Kaminskas ir kt. – Kaunas, 2002. – P. 173, 187, 188 ir kt.
13. **Puodžiukynas** Antanas // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1968. – T. 2, p. 944 : portr.; Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1982. – T. 9, p. 265 : portr.; Tarybų Lietuvos enciklopedija. – Vilnius, 1985. – T. 3, p. 470–471.

1899 m. spalio 30 d. Užpaliuose (Utenos raj.) gimė **Antanas ŽVIRONAS**, fizikas. Mokėsi Lietuvos ir Ciuricho universitetuose. Filosofijos mokslų daktaras (1933), nostrifikuotas Vytauto Didžiojo universiteto Matematikos ir gamtos fakulteto taryboje (1934). Nuo 1926 m. dirbo Lietuvos (nuo 1930 m. Vytauto Didžiojo), nuo 1940 m. Vilniaus universitetuose, profesorius (1942), VU Fizikos ir matematikos fakulteto dekanas (1944–1945), Bendrosios fizikos katedros (1944), tais pačiais metais Eksperimentinės fizikos katedros vedėjas. Darbų sritis – eksperimentinė atomo spek-

troskopija (Zėmano efektas). Mokslo populiarinamojo žurnalo *Gamta* (1936–1940) vienas steigėjų ir vyriausiasis redaktorius. Lietuvos gamtininkų draugijos valdybos narys (1931–1944). 1945 m. vasario mėn. suimtas, nuteistas 10 metų kalėti. Kalėjo Vilniaus, Pečioros, Abezės, Maskvos Butyrkų kalėjimuose. Išleisti laiškai iš kalėjimų ir lagerių[1]. 1954 m. liepos 11 d., atlikęs bausmę, visiškai palaužta sveikata grįžo į Lietuvą, po kelių mėnesių mirė. Po mirties 1992 m. už žydų gelbėjimą vokiečių okupacijos metais apdovanotas Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiumi (įsako Nr. 1-2904). 1989 m. išleista A. Žvirono bibliografija[2]. A. Žvirono šimtmečiui išleista knyga, kurioje dar kartą pakartota papildyta jo darbų bibliografija[3].

Mokslo istorijos darbai: dėstė fizikos istorijos kursą Vytauto Didžiojo universitete. Remdamasis dėstytu fizikos istorijos kursu A. Žvironas parašė išsamius enciklopedinius straipsnius *Fizika*[4] ir apie T. Grotusą[5]. Pirmą kartą Lietuvoje apie T. Grotusą[6] ir jo Smardonės gydomųjų šaltinių tyrimus[7] paskelbė žurnale *Gamta*. Apie A. Žvirono fizikos istorijos kurso konspektą rašė J. A. Martišius[8, 9] ir jo diplomantas A. Kizinevičius[10].

Mirė 1954 m. spalio 6 d. Vilniuje, palaidotas Užpalių kapinėse.

Literatūra apie jį[8–19].

---

1. **Žvironas, Antanas.** Vilniaus kalėjimuose ir Pečioroje / sudarė S. Žvironaitė ; redagavo G. Konstantinavičiūtė. – [B.v. : b.l.], 1992. – 103 p. : iliustr.
2. **Antanas** Žvironas : literatūros rodyklė / sudarytoja Eglė Makariūnienė. – Vilnius : Lietuvos TSR MA Fizikos inst., 1988. – Virš. aut. nenurodyta.
   1. [D. 1]. – 45 p., 1 portr. lap.
   2. [D. 2]. – 47 p., 1 portr. lap.
3. **Antanas** Žvironas : straipsniai, laiškai, atsiminimai / sudarytoja Eglė Makariūnienė. – Vilnius : Lietuvos fizikų draugija, 1999. – 320 p. : iliustr. – Bibliogr.: p. 287–305 (403 pavad.) ir išnašose.
4. **Žvironas, Antanas.** Fizika. Fizikiniai dydžiai / A. Žv. – Iliustr. // Lietuviškoji enciklopedija. – Kaunas, 1941. – T. 8, Skirsn. 294–312.
5. **Žvironas, Antanas.** Grotthuss Theodoras, [...] – Portr. // Lietuviškoji enciklopedija. – Kaunas, 1941. – T. 9, skirsn. 697–698.
6. **Žvironas, A.** Theodor von Grotthuss: 150 metų gimimo sukaktuvių proga. – Portr., iliustr. – Bibliogr. išnašose ir straipsnio gale: Th. V. Grotthuss'o darbų sąrašas (30 pavad.) // Gamta. – 1938, Nr. 4, p. 217–229.
7. **Žvironas, Antanas.** Smardonės šaltinis 1816 metais : pagal Th. v. Grotthuss'o tyrimus. – Iliustr. – Bibliogr.: išnašose (18 pavad.) // Gamta. – 1938, Nr. 4, p. 230–239.

8. **Martišius, Jonas Algirdas.** Antano Žvirono fizikos istorijos palikimas // Baltijos valstybių mokslo istorijos fragmentai : XVI mokslo istorijos konferencijos tezės. – Vilnius, 1991. – P. 60.
9. **Martišius, Jonas Algirdas.** Antano Žvirono „Fizikos istorija" // 31-oji Lietuvos nacionalinė fizikos konferencija, Vilnius, 1996 m. vasario 5–7 d. : programa ir pranešimų tezės. – Vilnius, 1996. – P. 173.
10. **Kizinevičius, Algirdas.** Antano Žvirono „Fizikos istorija ir jos literatūrinė bazė" : [diplominis darbas] // Jonas Algirdas Martišius : pedagogas ir mokslo istorikas. – Vilnius, 2007. – P. 92.
11. **Fizikos** istorija Lietuvoje / P. Brazdžiūnas, H. Horodničius, H. Jonaitis, A. Puodžiukynas, I. Šenavičienė ; redaktorių kolegija: P. Brazdžiūnas, H. Jonaitis (ats. red.), M. Jučas, K. Ušpalis. – Vilnius : Mokslas, 1988. – T. 1 : 1579–1940. – 211 p. : iliustr. – Bibliogr. išnašose.
12. **Lelis, Jonas.** Mokiniai, mokytojai ir garsenybės : biografinės apybraižos : [rašoma ir apie Antaną Žvironą]. – Vilnius, 2003. – P. 91–95: portr., iliustr.
13. **Makariūnienė, Eglė.** Antanas Žvironas – Vytauto Didžiojo ir Vilniaus universitetų profesorius ir gulago kalinys. – Iliustr. – Santr. angl. // Mokslas ir Lietuva. – 1991, Nr. 4, p. 109–119.
14. **Antanas** Žvironas // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 29.
15. **Šenavičienė, Ieva.** Fizikos raida Lietuvoje, 1920–1940 / atsakingasis redaktorius P.Brazdžiūnas. – Vilnius : Mokslas, 1982. – 96 p. : iliustr. – (Iš mokslų istorijos Lietuvoje ; 5). – Bibliogr. išnašose.
14. **Makariūnienė, Eglė.** Neprilygstama mylimoji – fizika. – Portr., iliustr. – Bibliogr. 11 pavad. ir išnašose // Šiuolaikinė fizika Lietuvoje : straipsnių rinkinys. – Kaunas, 1997. – P. 298–309.
16. **Ušpalis, Kostas ; Šenavičienė, Ieva ; Kuzmickytė, Laima.** Fizikos mokslo raida Lietuvoje pokario metais (1944–1955). – Vilnius : [TFAI], 1993. – 48 p.
17. **Vilniaus** universiteto istorija : [rašoma ir apie A. Žvironą] / redakcinė komisija: Jonas Kubilius (pirm.) ir kt. – [T.1–3]. – Vilnius : Mokslas, 1976–1979. – Bibliogr. išnašose.
    [T. 2] : 1803–1940. – 1977. – P. 252, 290, 291, 299.
    [T. 3] : 1940–1979. – 1979. – P. 56, 59, 385.
18. **Vytauto** Didžiojo universitetas : mokslas ir visuomenė, 1922–2002 monografija : [rašoma ir apie A. Žvironą] / redakcinė kolegija: Egidijus Aleksandravičius (pirm.), Algirdas Avižienis, Vytautas Kaminskas ir kt. – Kaunas, 2002. – P. 173, 186, 187 ir kt.
19. **Žvironas** Antanas // Lietuvių enciklopedija. – Bostonas, 1966. – T. 35, p. 460 : portr.; Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1971. – T. 3, p. 949; Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1984. – T. 12, p. 565; Tarybų Lietuvos enciklopedija. – Vilnius, 1988. – T. 4, p. 698.

1901 m. liepos 21 d. Maskvoje gimė **Paulius SLAVĖNAS**, matematikas, astronomas, mokslo istorikas. Studijavo matematiką su pertrūkiais revoliucinių įvykių metais Maskvos universitete (1918–1922); baigęs Lietuvos universitetą gavo matematiko diplomą (1925); laimėjęs Rokfelerio sti-

pendiją, studijavo astronomiją (1925–1928) Jeilio universitete (Yale, New Haven, USA); ten apgynė daktaro disertaciją (Ph.D.) iš dangaus mechanikos srities. Nuo 1928 m. Lietuvos universiteto asistentas, nuo 1930 m. privatdocentas, 1941–1947 m. Vytauto Didžiojo universiteto, nuo 1944 m. Vilniaus universiteto profesorius, vadovavo Astronomijos katedrai (1944–1952) ir observatorijai (1956–1969), Vilniaus universiteto profesorius konsultantas (1969–1981). Lietuvos TSR mokslų akademijos Fizikos instituto astronomijos grupės vadovas (1957), Dirbtinių Žemės palydovų optinio stebėjimo stoties Vilniuje vedėjas (1957–1963). LTSR mokslų akademijos narys korespondentas (1949), akademikas (1968), daugelio tarptautinių mokslo organizacijų narys ir kongresų bei konferencijų dalyvis.

Organizacinė veikla mokslo istorijos baruose: Gamtos mokslų ir technikos istorijos komisijos prie LTSR mokslų akademijos prezidiumo pirmininkas (1950), TSRS mokslų akademijos Astronominės tarybos Astronomijos istorijos komisijos narys (1954), jos pirmininkas (1970), Tarybinio nacionalinio gamtos mokslų ir technikos istorijos bei filosofijos susivienijimo Lietuvos skyriaus pirmininkas (1957), Tarptautinės mokslų istorijos akademijos narys korespondentas (1966), tęstinio leidinio *Iš mokslų istorijos Lietuvoje* iniciatorius ir rengėjas (1966), Pabaltijo mokslo istorikų konferencijų, prasidėjusių 1957 m. (nuo 1993 m. Tarptautinių Baltijos šalių mokslo istorikų bei filosofų konferencijų), ugdytojas bei organizatorius; įvairių tarptautinių ir Lietuvos leidinių, susijusių su mokslo istorija, redaktorių kolegijų narys bei redaktorius; *Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos* (1976–1985) mokslinis konsultantas.

Mokslo istorijos darbai: P. Slavėnas yra mokslo istorijos tyrimų pradininkas ir profesionalių mokslo istorikų ugdytojas Lietuvoje. Ši aukšto įvertinimo nusipelniusi veikla prasidėjo nuo mokslo istoriją tyrinėjančių asmenų sutelkimo, jų ugdymo ir Gamtos mokslų ir technikos istorijos komisijos oficialaus įsteigimo (1950); dėl konjunktūrinės kaitos šios organizacijos pavadinimas keitėsi, dabar – Lietuvos mokslo istorikų ir filosofų bendrija. P. Slavėnas buvo kelis dešimtmečius veikusio mokslo istorijos seminaro vedėjas, disertacijų konsultantas, oponentas.

Parašė per 800 knygų, mokslo populiarinamųjų leidinių, straipsnių, iškeliančių istorinės savimonės bei mokslo istorijos reikšmę civilizacijos raidai. 1983 m. išleista P. Slavėno darbų bibliografija[1], 2001 m. – knyga apie P. Slavėną[2].

Mirė 1991 m. vasario 24 d. Vilniuje, palaidotas Antakalnio kapinėse. Literatūra apie jį[1–12].

1. **Santackienė I. ; Šiškienė A.** Paulius Slavėnas : literatūros rodyklė – Vilnius : [Lietuvos TSR MA Centr. b-ka.], 1983. – 170 p., 1 portr. lap. – Kn. taip pat: Profesoriaus P. Slavėno mokslinė ir visuomeninė veikla / S.Matulaitytė, p. 7–18 (rus. p. 19–32).
2. **Akademikas** Paulius Slavėnas : [straipsnių rinkinys ir literatūros rodyklė] / sudarė Stasė Matulaitytė. – Vilnius : Vilniaus univ. l–kla, 2001. – 387 p. : portr., 12 iliustr. lap.
3. **Paulius** Slavėnas, 1901. – Bibliogr.: p. 44–54. // Matulaitytė, Stasė. Astronomai = Астрономы = Astronomers : bibliografinė rodyklė; mokslinis redaktorius ir įžanginio straipsnio autorius P. Slavėnas. – Vilnius, 1965. – P. 43–54.
4. **Matulaitytė, Stasė.** Gamtos mokslų personalinės bibliografijos raida Lietuvoje. – Bibliogr. išnašose (97 pavad.) // Knygotyra. – [Sąs.] 17 (24) (1989), p. 61–77.
5. **Матулайтите С.** Академик АН Литовской ССР профессор Паулюс Славенас – инициатор исследований по истокии наук в Литве // Из истории естествознанитя и техники Прибалтики. – Вильнюс, 1980. – P. 173–175.
6. **Profesorius** Paulius Slavėnas (1901–1991). – Portr. // Bolotinas, Adolfas. Apie save ir Fizikos fakultetą. – Vilnius, 2006. – P. 59–60.
7. **Paulius** Slavėnas // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2–asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 30.
8. **Straižys, Vytautas.** Astronomijos daktarai XX amžiuje // Lietuvos dangus. – 2000 (2000), p. 88–90.
9. **Vilniaus** universiteto istorija : [rašoma ir apie P. Slavėną] / redakcinė komisija: Jonas Kubilius (pirm.) ir kt. – [T. 1–3]. – Vilnius : Mokslas, 1976–1979. – Bibliogr. išnašose.
   [T. 2] : 1803–1940. – 1977.– P. 133, 237, 260, 287–289.
   [T. 3] : 1940–1979. – 1979. – P. 59, 104, 107 ir kt.
10. **Vytauto** Didžiojo universitetas : mokslas ir visuomenė, 1922–2002 monografija : [rašoma ir apie P. Slavėną] / redakcinė kolegija: Egidijus Aleksandravičius (pirm.), Algirdas Avižienis, Vytautas Kaminskas ir kt. – Kaunas, 2002. – P. 173, 186, 193 ir kt.
11. **Krikštopaitis, Juozapas Algimantas.** Paulius Slavėnas. – Portr., iliustr. // Naujoji Romuva. – 2009, Nr. 3, p. 53–56.
12. **Slavėnas** Paulius. – Portr. // Lietuvių enciklopedija. – Bostonas, 1963. – T. 24, p. 127–128; Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1971. – T. 3, p. 233; Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1983. – T. 9, p. 242; Tarybų Lietuvos enciklopedija. – Vilnius, 1988. – T. 4, p. 41.

1906 m. rugsėjo 3 d. Sankt Peterburge gimė **Henrikas HORODNIČIUS**, fizikas. Baigė Stepono Batoro universitetą (1933), gamtos filosofijos mokslų daktaras (1943), fizikos ir matematikos mokslų kandidatas (1945). Nuo 1929 m. dirbo Stepono Batoro, nuo 1940 m. Vilniaus universitete, docentas (1940), administracijos ir ūkio reikalų prorektorius (1944–1946), Bendrosios fizikos katedros vedėjas (1945–1960), Fizikos ir matematikos fakulteto dekanas (1945–1958). Skyrė daug dėmesio studentų auklėjimui:

organizuodavo ir pats dalyvaudavo studentų žygiuose su slidėmis, ugdė studentų pomėgį klasikinei muzikai.

Paskelbė darbų apie krizinius jodo molekulės potencialus, temperatūros poveikį rezonansinės linijos išplitimui. Fizikos vadovėlių, mokslo istorijos veikalų, fizikos terminų žodynų bendraautoris. Iš rusų kalbos išvertė vadovėlį aukštosioms mokykloms G. Landsbergo *Optika.* Žurnalo *Lietuvos fizikos rinkinys* redaktorių kolegijos narys (1965–1986), *Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos* (1976–1985) mokslinis konsultantas. Po H. Horodničiaus mirties jo buvusi studentė doc. J. Jasevičiūtė parengė (iš rankraščio) ir išleido *Branduolio fizikos* vadovėlį[1]. 1990 m. išleista H. Horodničiaus darbų bibliografija[2].

Mokslo istorijos darbai: knygos *Fizikos istorijos Lietuvoje (1579–1940)*[3] bendraautoris, straipsnių enciklopedijose, periodinėje spaudoje apie fiziką senajame Vilniaus universitete, fizikos katedras, fizikos dėstytojus Stepono Batoro universitete autorius[4]. Tomis temomis skaitė pranešimų fizikų konferencijose, išspausdino straipsnių.

Mirė 1989 m. liepos 19 d. Molėtuose, palaidotas Vilniaus Rokantiškių kapinėse.

Literatūra apie jį[2, 5–11].

---

1. **Horodničius, Henrikas.** Branduolio fizika : vadovėlis / spaudai parengė J. Jasevičiūtė. – Vilnius : VU l-kla, 1997. – 291 p. : iliustr., brėž., lent.
2. **Henrikas** Horodničius : literatūros rodyklė / sudarytoja Eglė Makariūnienė. – Vilnius : [Lietuvos MA Fizikos inst.], 1990. – 99 p., 1 lap. portr. – Santr. angl.
3. **Fizikos** istorija Lietuvoje / P. Brazdžiūnas, H. Horodničius, H. Jonaitis, A. Puodžiukynas, I. Šenavičienė ; redaktorių kolegija: P. Brazdžiūnas, H. Jonaitis (ats. red.), M. Jučas, K. Ušpalis. – Vilnius : Mokslas, 1988. – T. 1 : 1579–1940. – 211 p. : iliustr. – Bibliogr. išnašose.
4. **Horodničius, H.** Fizyka na universitete Stefana Batorego w Wilnie / straipsnį pristatė: W. Piotrowicz. – Iliustr. // Znad Wilii. – 1990, Nr. 12, p. 4–5.
5. **Profesorius** Henrikas Horodničius (1906–1989). – Portr. // Bolotinas, Adolfas. Apie save ir Fizikos fakultetą. – Vilnius, 2006. – P. 58.
6. **Piskarskas, Algis Petras.** Kvantinės elektronikos katedrai – 20 : [rašoma ir apie H. Horodničių] // Fizikų žinios. – 1994, Nr. 7, p. 14–17.
7. **Kimtys, Liudvikas**. Nuostabus kelių kartų fizikų mokytojas. – Portr., iliustr. // Fizikų žinios. – 2006, Nr. 30, p. 22–23.
8. **Henrikas** Horodničius // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 31.
9. **Makariūnienė, Eglė ; Makariūnas, Kęstutis.** Pašaukimas – pedagogas. – Portr., iliustr. – Bibliogr. išnašose (23 pavad). // Šiuolaikinė fizika Lietuvoje : straipsnių rinkinys. – Kaunas, 1997. – P. 338–353.
10. **Vilniaus** universiteto istorija : [rašoma ir apie H. Horodničių] / redakcinė komisija:

Jonas Kubilius (pirm.) ir kt. – [T. 1–3]. – Vilnius : Mokslas, 1976–1979. – Bibliogr. išnašose.

[T. 2] : 1803–1940. – 1977. – P. 158,, 191, 221, 319.

[T. 3] : 1940–1979. – 1979. – P. 13, 46, 56 ir kt.

11. **Horodničius** Henrikas // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1966. – T. 1, p. 630–631: portr.; Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1978. – T. 4, p. 380: portr. ; Tarybų Lietuvos enciklopedija. – Vilnius, 1988. – T. 4, p. 36; Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2005. – T. 7, p. 658 : portr.

1911 m. vasario 23 d. Kaune gimė **Borisas VORONKOVAS**, mechanikas. Baigė Vytauto Didžiojo universitetą (1939), apgynė fizikos ir matematikos mokslų kandidato disertaciją *Trijų kūnų problemos žvaigždinis atvejis* (1949). Vilniaus universiteto Astronomijos katedros vedėjas (1952–1956), docentas (1952). Moksliniai darbai iš mechanikos ir fizikos istorijos. Fizikos vadovėlių aukštųjų mokyklų studentams bendraautoris ir fizikos bei astronomijos populiarinamųjų knygučių *Albertas Einšteinas*[1], *Galileo Galilėjus*[2] autorius. *Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos* (1976–1985) mokslinis konsultantas.

Mokslo istorijos darbai: knygos *Vilniaus universiteto istorija 1803–1940* [3] straipsnių *Aukštoji matematika, Taikomoji matematika, Astronomija, Matematikos disciplinos ir studentai, Chemija* autorius, VVU fizikos specialybės studentams greta teorinių disciplinų skaitė ir fizikos istorijos kursą.

Mirė 1987 m. gegužės 6 d. Vilniuje, palaidotas Antakalnio kapinėse.

Literatūra apie jį[4–8].

---

1. **Voronkovas, Borisas.** Albertas Einšteinas. – Vilnius : Valst. polit. ir moksl. lit. l-kla, 1962. – 148 p. : iliustr.
2. **Voronkovas, Borisas.** Galileo Galilėjus. – Vilnius : Mintis, 1964. – 120 p.
3. **B. Voronkovas.** Aukštoji matematika. Taikomoji matematika. Astronomija. Matematikos disciplinos ir studentai // Vilniaus universiteto istorija 1803–1940. – Bibliogr. išnašose. – [T. 2]. – Vilnius, 1977.– P. 36–42.
4. **Vilniaus** universiteto istorija: [rašoma ir apie B. Voronkovą] / redakcinė komisija: Jonas Kubilius (pirm.) ir kt. – [T.1–3]. – Vilnius : Mokslas, 1976–1979. – Bibliogr. išnašose.

   [T. 3] : 1940–1979. –1979. – P. 59, 208, 209 ir kt.
5. **B. Voronkovas.** – Bibliogr.:p. 63–64 // Matulaitytė, Stasė. Astronomai =Астрономы = Astronomers : bibliografinė rodyklė ; mokslinis redaktorius ir įžanginio straipsnio autorius P. Slavėnas. – Vilnius, 1965. – P. 63–64.

6. **Straižys, Vytautas.** Astronomijos daktarai XX amžiuje. // Lietuvos dangus. – 2000 (2000), p. 88–90.
7. **Borisas** Voronkovas // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 32.
8. **Voronkovas** Borisas // Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1971. – T. 3, p. 829; Tarybų Lietuvos enciklopedija. – Vilnius, 1988. – T. 4, p. 604.

1913 m. liepos 15 d. Vilniuje gimė **Henrikas JONAITIS**, fizikas. Baigė Vilniaus valstybinį universitetą (1946, fiziko specialybė) ir Vilniaus valstybinį pedagoginį institutą (1949, geografo specialybė), fizikos ir matematikos mokslų kandidatas (1954), nostrifikuotas daktaru (1993). Vilniaus valstybinio universiteto Bendrosios fizikos ir spektroskopijos katedros vedėjas (1960–1976), profesorius (1989), LTSR nusipelnęs švietimo ir kultūros darbuotojas (1988). *Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos* (1976–1985) mokslinis konsultantas. Mokslinio darbo sritys – molekulinė spektroskopija (šios fizikos srities pradininkas Lietuvoje); fizikos metodika ir istorija. Daug pasidarbavo gamtos mokslų žinių skleidimo, populiarinimo srityje. Tos srities straipsnius spausdino *Jaunimo gretų, Mokslo ir gyvenimo* ir kituose žurnaluose, išleido atskirų brošiūrų. Ilgą laiką buvo *Žinijos* draugijos Fizikos, matematikos ir astronomijos sekcijos biuro mokslinės metodinės tarybos pirmininkas (1951–1986).

H. Jonaitis buvo aktyvus skautas. Mokydamasis Vilniuje Vytauto Didžiojo gimnazijoje priklausė vilniečių lietuvių skautų Gedimino draugovei, kuriai vadovavo žinomas vilniečių lietuvių veikėjas Pranas Žižmaras. Po Lietuvos atgimimo, atkūrus skautų organizaciją Lietuvoje, H. Jonaitis priklausė akademinei Lietuvos skautų sąjungos J. Basanavičiaus draugovei. Taip pat H. Jonaitis buvo skautų akademikų filisterių (vyresniųjų skautų) korporacijos *Vytis* garbės narys. Kaip jis pats sakėsi, visą gyvenimą vadovavosi skautų šūkiu – *Tarnauti Dievui, Tėvynei, Artimui.*

Už žydų gelbėjimą vokiečių okupacijos metais jam Izraelio visuomeninė *Jad Vašem* organizacija suteikė Pasaulio tautų teisuolio vardą (1980).

Mokslo istorijos darbai: knygų *Fizikos mokymo Lietuvoje istorija (1573–1940)*[1], *Fizika nepriklausomos Lietuvos mokyklose*[2] autorius; leidinio *Fizikos istorija Lietuvoje (1579–1940)*[3] vyriausiasis redaktorius, 1988 m. išleista H. Jonaičio darbų bibliografija[4].

Mirė 1993 m. spalio 16 d. Vilniuje, palaidotas Vilniaus Saulės kapinėse.

Literatūra apie jį[4–13].

1. **Jonaitis, Henrikas**. Fizikos mokymo Lietuvoje istorija (1573–1940). – Vilnius : [VU l-kla], 1989. – 103 p. – (Lietuvos TSR švietimo ministerija). – Bibliogr.: p. 94–101.
2. **Jonaitis, Henrikas.** Fizika nepriklausomos Lietuvos mokyklose (1918–1940) : monografija / redaktorė D. Petrauskienė. – Vilnius : [VU, 1992]. – 145 p. : lent. – Bibliogr.: p. 133–137. – Pavardžių rodyklė: p. 139–143.
3. **Fizikos** istorija Lietuvoje / P. Brazdžiūnas, H. Horodničius, H. Jonaitis, A. Puodžiukynas, I. Šenavičienė ; redaktorių kolegija: P. Brazdžiūnas, H. Jonaitis (ats. red.), M. Jučas, K. Ušpalis. – Vilnius : Mokslas, 1988. – T. 1 : 1579–1940. – 211 p. : iliustr. – Bibliogr. išnašose.
4. **Petrauskienė, Z. M.** Henrikas Jonaitis : bibliografinė rodyklė. – Vilnius : [Vilniaus univ.], 1988. – 42 p. – Virš. aut. nenurodyta. – Kn. taip pat: Mokslininkas, mokytojas, bičiulis / A. Bolotinas, p. 4–6.
5. **H. Jonaitis.** – Bibliogr.: p. 61–62 // Matulaitytė, Stasė. Astronomai =Астрономы = Astronomers. – Vilnius, 1965. – P. 61–62.
6. **Rolnikaitė, M.** Turiu papasakoti. – Vilnius : Valst. polit. ir moksl. lit. l-kla, 1963. – 154 p.
7. **Rolnikaitė, M.** Mokytojas // Ir be ginklo kariai / sudarytoja S. Binkienė. – Vilnius, 1967. – P. 102–104.
8. **Balevičius, Leonas Mindaugas.** Molekulių spektroskopijos Lietuvoje pradininkas : [apie H. Jonaitį]. – Portr., iliustr. – Bibliogr. išnašose. // Šiuolaikinė fizika Lietuvoje : straipsnių rinkinys. – Kaunas, 1997. – P. 364–371.
9. **Balevičius, Leonas Mindaugas.** Mokytojas, mokslininkas, žmogus : [apie H. Jonaitį]. – Portr., iliustr. // Mokslas ir gyvenimas. – 1998, Nr. 9, p. 34–35.
10. **Ušpalis, Kostas ; Šenavičienė, Ieva ; Kuzmickytė, Laima.** Fizikos mokslo raida Lietuvoje pokario metais (1944–1955). – Vilnius : [TFAI], 1993. – 48 p.
11. **Profesorius** Henrikas Jonaitis (1913–1993). – Portr. // Bolotinas, Adolfas. Apie save ir Fizikos fakultetą. – Vilnius, 2006. – P. 61–62.
12. **Henrikas** Jonaitis // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 32.
13. **Jonaitis** Henrikas // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1966. – T. 1, p. 693; Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1979. – T. 5, p. 67; Tarybų Lietuvos enciklopedija. – Vilnius, 1986. – T. 2, p. 125; Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2009. – T. 15 (papildymai), p.760 : portr.

1925 m. vasario 3 d. Beržore (Plungės raj.) gimė **Kostas UŠPALIS,** fizikas. Baigė Vilniaus valstybinį universitetą (1950), fizikos ir matematikos mokslų kandidatas (1955), nostrifikuotas daktaru (1993); docentas (1957), Teorinės fizikos ir astronomijos instituto vyresnysis mokslinis bendradarbis, Teorinės fizikos skyriaus vedėjas (1957–1990). Paskelbė darbų iš sudėtingų atomų ir jų spektrų teorinių tyrimų. Knygos *Atominių spektrų teorijos radijinių integralų lentelės* bendraautoris, vienas *Fizikos terminų žodyno* (1979) sudarytojų, išvertė iš rusų į lietuvių kalbą fizikos vadovė-

lių, fizikos žinyną. Žurnalo *Lietuvos fizikos rinkinys* (nuo 1994 *Lietuvos fizikos žurnalas*) vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas (1961–2001), ilgametis Lietuvos fizikų draugijos (LFD) valdybos narys. 1986–2005 m. LFD Fizikos terminų komisijos pirmininkas. *Lietuvos fizikos žurnalo* įkūrimo ir jo raidos bei fizikos terminų klausimais nemažai rašė *Fizikų žiniose*. Daugelio *Mažosios lietuviškosios tarybinės enciklopedijos* (1966–1971) sraipsnių autorius ir *Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos* (1976–1985) mokslinis konsultantas.

Mokslo istorijos darbai: knygų *Fizikos istorija Lietuvoje (1579–1940)*[1], *Fizikos mokslo raida Lietuvoje pokario metais (1944–1955)*[2] bendraautoris.

Literatūra apie jį[3, 4].

---

1. **Fizikos** istorija Lietuvoje / P. Brazdžiūnas, H. Horodničius, H. Jonaitis, A. Puodžiukynas, I. Šenavičienė ; redaktorių kolegija: P. Brazdžiūnas, H. Jonaitis (ats. red.), M. Jučas, K. Ušpalis. – Vilnius : Mokslas, 1988. – T. 1 : 1579–1940. – 211 p. : iliustr. – Bibliogr. išnašose.
2. **Ušpalis, Kostas ; Šenavičienė, Ieva ; Kuzmickytė, Laima.** Fizikos mokslo raida Lietuvoje pokario metais (1944–1955). – Vilnius : [TFAI], 1993. – 48 p.
3. **Kostas** Ušpalis // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2–asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 36.
4. **Ušpalis** Kostas // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1971. – T. 3, p. 615: portr. ; Tarybų Lietuvos enciklopedija. – Vilnius, 1988. – T. 4, p. 389.

1927 m. liepos 10 d. Bajoruose (Kauno raj.) gimė **Jonas Algirdas MARTIŠIUS,** fizikas. Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto absolventas (1951), fizikos ir matematikos mokslų kandidatas (1956), nostrifikuotas gamtos mokslų daktaru (1993). Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto docentas (1961), Fizikos ir matematikos fakulteto dekanas (1960–1961, 1977–1980), Fizikos fakulteto dekanas (1980–1981), Teorinės fizikos katedros vedėjas (1957–1975). Lietuvos TSR nusipelnęs dėstytojas (1977). Parengė metodologijos ir fizikos dėstymo metodikos, fizikos istorijos Lietuvoje darbų. Moksleivių fizikos olimpiadų organizatorius ir nuolatinis vertinimo komisijos narys. Žurnalo *Lietuvos fizikos rinki-*

nys redaktorių kolegijos narys (1961–1969), tęstinio leidinio *Fizikų žinios* redaktorių kolegijos narys (1991–2006). Aktyviai dalyvavo pastarojo leidinio redaktorių kolegijos darbe, kiekviename numeryje buvo spausdinami jo straipsniai, daugiausia mokslo istorijos temomis. 1994 m. papildomo ugdymo fizikos mokyklos *Fizikos Olimpas* steigėjų tarybos narys, iki 2004 m. toje mokykloje dėstė mechanikos kursą. 2007 m. išleista knyga apie jį, joje darbų rodyklė[1].

Mokslo istorijos darbai: nuolatinis Baltijos šalių ir gamtos mokslų istorijos konferencijų Lietuvoje dalyvis. Mokslo istorijos tyrinėjimų sritis – XX a. Lietuvos fizikų ir inžinierių mokslinės veiklos nagrinėjimas istoriniu aspektu. Atspausdinti jo straipsniai apie A. Žvirono[2, 3], K. Šakenio[4], L. Kulvieco[5] mokslinius darbus, fizikos olimpiadas[6], atliko pastarųjų istorinius ir dalykinius tyrimus. Parengė fizikos (gamtos mokslų) vadovėlių apžvalgą nuo pirmojo fizikos vadovėlio lietuvių kalba (1899) iki XX a. pabaigos[7].

Mirė 2006 m. birželio 29 d. Vilniuje, palaidotas Vilniaus Rokantiškių kapinėse.

Literatūra apie jį[8, 9].

---

1. **Jonas** Algirdas Martišius : pedagogas ir mokslo istorikas / sudarytoja Eglė Makariūnienė. – Vilnius : VPU, 2007. – 110 p. : portr., iliustr. – J. A. Martišiaus darbų literatūros rodyklė, p. 69–110 (492 pavad.).
2. **Martišius, Jonas Algirdas.** Antano Žvirono fizikos istorijos palikimas // Baltijos valstybių mokslo istorijos fragmentai : XVI mokslo istorijos konferencijos tezės. – Vilnius, 1991. – P. 60.
3. **Martišius, Jonas Algirdas.** Antano Žvirono „Fizikos istorija“ // 31-oji Lietuvos nacionalinė fizikos konferencija, Vilnius, 1996 m. vasario 5–7 d. : programa ir pranešimų tezės. – Vilnius, 1996. – P. 173.
4. **Martišius, Jonas Algirdas.** Apie Konstantino Šakenio palikimą : (115-ąsias gimimo metines minint). – Bibliogr.: p. 148–149 (24 pavad.) // Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Istorija. – T. 25 (1997), p. 135–149.
5. **Martišius, Jonas Algirdas ; Kulviecaitė, Donata.** Liubomiras Kulviecas. – Liet. // Kulviecas Liubomiras. Fragments on History of Physics and Mathematics. – [2-asis papild. leid.]. – Vilnius, 2005. – P. 5–15.
6. **Martišius, Jonas Algirdas.** 50 Lietuvos moksleivių fizikos olimpiadų. [Rankraštis]. – Vilnius, 2003. – Šeimos archyvas. – 31 lap.
7. **Martišius, Jonas Algirdas.** Lietuviškų fizikos vadovėlių šimto metų kelias. – Iliustr., portr. (įkl. tarp p. 135–176) // Vileišis, Petras. Populiariszkas rankvedis fyzikos / P. Neris. – Vilnius, 2000. – P. 135–176.
8. **Jonas** Algirdas Martišius // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 38.
9. **Martišius** Jonas Algirdas // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1968. – T. 2, p. 520; Tarybų Lietuvos enciklopedija. – Vilnius, 1986. – T. 2, p. 702; Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2008. – T. 14, p. 362 : portr.

1928 m. sausio 16 d. Kaune gimė **Liubomiras KULVIECAS**, fizikas, Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto absolventas (1952), fizikos ir matematikos mokslų kandidatas (1974), fizikos ir matematikos mokslų daktaras (1990), nostrifikuotas habilituotu daktaru (1993). Vilniaus pedagoginio universiteto profesorius (1992). Mokslinių tyrimų sritis – klasikinės mechanikos pagrindai; aiškinimas pagrindinių mechanikos sąvokų, jų raida. Tais klausimais parengė mokomųjų leidinių studentams, monografijų[1–4]. *Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos* (1976–1985) straipsnių autorius ir mokslinis konsultantas. Tai rodo ir L. Kulvieco darbų sąrašas[5].

Mokslo istorijos darbai: *Laiko sąvoka ir klasikinės mechanikos pagrindai*[1], *Svorio sąvokos raida klasikinėje mechanikoje XVII–XX a., Aksiominio laiko sąvokos pagrindimo klasikinėje mechanikoje problema* (1990) ir kt.

Mirė 1995 m. sausio 7 d. Vilniuje, palaidotas Vilniaus Sudervės kapinėse.

Literatūra apie jį[5–8].

---

1. **Кульвецас Любомирас.** Понятие времени и основания классической механики. – Vilnius : Mokslas, 1991. – 144, [2] p. : iliustr. – Santr. angl. – Bibliogr.: 127–139 (183 pavad.)
2. **Кульвецас Любомирас.** Понятие времени в классической механике. – [2-asis papild. leid.]. – Vilnius : Mokslo aidai 2007. – 193 p. : iliustr.— Bibliogr.: 177–192 (296 pavad.).
3. **Kulviecas, Liubomiras.** Tarp trijų fizikos jubiliejų. – Vilnius : Arėjas, 1994. – 71 p. : iliustr. – Dalis teksto vok.
4. **Kulviecas, Liubomiras.** Fragments on history of physics and mathematics / ed.: Donata Kulviecaitė, Kęstutis Arlauskas. – [1-asis leid.]. – Vilnius : [Mokslo aidai], 2003. – 183, [2] p. : iliustr. – Bibliogr. str. gale. – Tekstas angl., rus., vok.
5. **Martišius, Jonas Algirdas ; Kulviecaitė, Donata.** Liubomiras Kulviecas. – Liet. // Kulviecas Liubomiras. Fragments on history of physics and mathematics. – [2-asis papild. leid.]. – Vilnius, 2005. – P. 5–15. – Tekstas liet., ang., rus., vok. – L. Kulvieco mokslinių ir metodinių darbų sąrašas, p. 225–231 (75 pavad.)
6. **Liubomiras** Kulviecas – žymus XX amžiaus mokslo istorikas / sudarė: D. Kulviecaitė ir K. Arlauskas. – Vilnius: Diemedis, 2008. –79 p. : iliustr.
7. **Liubomiras** Kulviecas // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 38.
8. **Kulviecas** Liubomiras // Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2007. – T. 9, p. 249.

1930 m. sausio 11 d. Kaune gimė **Vytautas POCIUS**, fizikas. Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto absolventas (1954), fizikos ir matematikos mokslų kandidatas (1961), nostrifikuotas gamtos mokslų daktaru (1993), docentas (1963). 1951–2004 m. dirbo pedagoginį darbą Vilniaus valstybiniame pedagoginiame institute (nuo 1992 m. – Vilniaus pedagoginis universitetas). Trylika metų buvo katedrų vedėjas. Vilniaus aukštųjų mokyklų fizikos dėstytojų mokslinio metodinio seminaro vadovas (1978–1990). Paskelbė darbų apie atmosferos radioaktyvumą, fizikos dėstymo metodiką, fizikos mokslo istoriją, parengė mokomųjų leidinių studentams ir mokytojams. Yra 9 knygų autorius ir bendraautoris.

Mokslo istorijos darbai skirti fizikos, technikos ir gamtos mokslų žinių sklaidai lietuvių kalba spaudos draudimo laikotarpiu[1]; apie mokslininkų (I. Domeikos), inžinierių (J. Čiurlio, A. Macijausko[2], P. Vileišio[5]) darbus; lietuvių, baigusių Rygos politechnikos institutą, įtaką Lietuvos mokslui ir kultūrai[3]; fiziką Vilniaus pedagoginiame universitete. Nuolat dalyvauja *Mokslo ir technikos raida Lietuvoje* ir *Scientia et historia* mokslo istorijos konferencijose. Mokslo istorijos klausimais yra paskelbęs 36 straipsnius ir 2 knygas[2, 4].

Literatūra apie jį[5-7].

---

1. **Pocius, Vytautas ; Kivilšienė, Rasa**. Gamtos mokslų žinių platinimas lietuvių kalba, spaudos draudimo metais // Lietuvių raštijos istorijos studijos : iš spaudos draudimo istorijos : mokslinių straipsnių rinkinys. – Vilnius, 2005. – T. 1, p. 88–97.
2. **Pocius, Vytautas.** Antanas Macijauskas : [monografija]. – Vilnius : Danielius, 2004. – 189 p. : iliustr.
3. **Pocius, Vytautas ; Zigmunde, Alida.** The Lithuanian Student Association „Viltis" and its contribution to science and culture of Lithuania. The Humanities and Social Science. – Riga, Technical university, 2009. – Serija 8, Sejums 15, p. 45–57.
4. **Pocius, Vytautas ; Vėbra, Evaldas.** Palikę pėdsakus švietimo, kultūros ir mokslo kelyje : apybraiža apie Fizikos-matematikos fakulteto 1954 metais išleistą 6-ąją laidą. – Vilnius : VPU, 2005. – 188, [1] p. : iliustr.
5. **Aničas, Jonas.** Petras Vileišis: [minimi ir V. Pociaus darbai apie P. Vileišį]. – Vilnius, 2001. – P. 233–235, 279 ir kt.
6. **Pocius** Vytautas // Makariūnienė, Eglė; Klimka , Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 42.
7. **Pocius** Vytautas // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1968. – T. 2, p. 878; Tarybų Lietuvos enciklopedija. – Vilnius, 1987. – T. 3, p. 406.

1930 m. sausio 17 d. Akmeniuose (Panevėžio raj.) gimė **Algimantas AŽUSIENIS**, astrofizikas. Vilniaus valstybinio universiteto absolventas (1955), fizikos ir matematikos mokslų kandidatas (1967), nostrifikuotas gamtos mokslų daktaru (1993). Nuo 1955 m. dirbo pedagoginį darbą Vilniaus pedagoginiame institute, docentas (1969), Teorinės fizikos (1975–1983), Bendrosios fizikos (1983–1987) katedrų vedėjas. Paskelbė darbų apie kintamąsias žvaigždes, astrofotometrines sistemas, astronomijos dėstymo metodiką, Lietuvos astronomijos istoriją. Šiomis temomis išleido knygų, yra astronomijos vadovėlių, *Astronomijos enciklopedinio žodyno* bendraautoris. *Vilniaus astronomijos observatorijos biuletenio* atsakingasis redaktorius (1969–1976), nuo 1976 m. – šio biuletenio redaktorių kolegijos narys, *Lietuvos dangaus* kai kurių numerių redaktorių kolegijos narys. TSRS MA Astronominės tarybos kintamųjų žvaigždžių komisijos narys (1960–1973), ne kartą buvo išrinktas Lietuvos fizikų draugijos ir Lietuvos astronomų draugijos valdybų nariu, Planetariumo tarybos pirmininku, *Žinijos* metodinės tarybos pirmininku, Planetariumo direktorius (1997–2004). *Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos* (1976–1985) mokslinis konsultantas. Astronomijos ir astrofizikos vadovėlių aukštosioms mokykloms (1977, [1]1995, [2]2003) bendraautoris. Parengė metodinės medžiagos astronomijos mokytojams, parašė mokslo populiarinamųjų knygučių: *Marsas* (1956), *Žvaigždėtas dangus* (1961), *Žvaigždžių milijardai* (1964), *Tarpžvaigždinės medžiagos fizika* (1989). VU Teorinės fizikos ir astronomijos instituto astronomai, naujų asteroidų atradėjai, pasinaudoję teise duoti jų atrastiesiems asteroidams vardus, 2007 m. mažąją planetą Nr. 95593 pavadino *Ažusienio* vardu[1].

Mokslo istorijos darbai: su kitais parengė knygas apie Lietuvos astronomus P. Slavėną[2], A.Jušką[3], B. Kuodaitį[4], sudarė astronomijos leidinių bibliografiją[5].

Literatūra apie jį[6–11].

---

1. **Ažusienis** – naujas lietuviškas vardas danguje // Lietuvos dangus. – 2007 (2007), p. 67.
2. **Akademikas** Paulius Slavėnas : [straipsnių rinkinys ir literatūros rodyklė] / sudarė Stasė Matulaitytė. – Vilnius : Vilniaus univ. l-kla, 2001. – 387 p. : portr., 12 iliustr. lap.
3. **Astronomas** Antanas Juška : [straipsnių rinkinys ir literatūros rodyklė] / sudarė Stasė Matulaitytė ; Teorinės fizikos ir astronomijos institutas. – Vilnius, 2002. – 261 p. : portr., 12 iliustr. lap.

4. **Ažusienis, Algimantas ; Klimka, Libertas ; Matulaitytė, Stasė.** Bernardas Kuodaitis ir Lietuvos astronomija. – Vilnius : VPU l–kla, 2007. – 178 p. : iliustr. – Bibliogr. išnašose. – Bernardo Kuodaičio bibliografijos rodyklė: p. 104–142.
5. **Ažusienis, Algimantas.** Astronominiai leidiniai, išleisti Lietuvoje po 1944 m. // Lietuvos dangus. – 1998 (1998), p. 161–165.
6. **Straižys, Vytautas.** Astronomijos daktarai XX amžiuje // Lietuvos dangus. – 2000 (2000), p. 88–90.
7. **Algimantas** Ažusienis. – Bibliogr: p. 31–32 // Matulaitytė, Stasė. Astronomai =Астрономы = Astronomers : bibliografinė rodyklė; mokslinis redaktorius ir įžanginio straipsnio autorius P. Slavėnas. – Vilnius, 1965. – P. 30–32.
8. **Matulaitytė, Stasė.** Gamtos mokslų personalinės bibliografijos raida Lietuvoje. – Bibliogr. išnašose (97 pavad.) // Knygotyra. – [Sąs.] 17 (24) (1989), p. 61–77.
9. **Algimantas** Ažusienis // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 42.
10. **Ažusienis** Algimantas // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1966. – T. 1, p. 137; Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1985. – T. 1, p. 156; Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2002. – T. 2, p.402.
11. **Ažusienis** Algimantas. – Portr. // Kas yra kas Lietuvoje : Lietuvos pasiekimai, 2004. – Kaunas, 2004. – P. 473.

1931 m. kovo 13 d. Kaune gimė **Juozapas Algimantas KRIKŠTOPAITIS**, chemikas, mokslo istorikas, filosofas. Diplomai: chemikas technologas (Kauno politechnikos institutas, 1954), technikos mokslų kandidatas (Kauno politechnikos institutas, 1963), filosofijos mokslų daktaras (Maskvos valstybinis universitetas, 1989; dabar habil. dr.), profesorius (1999).

Puslaidininkių fizikos institute atliko unikalius puslaidininkių chemijos tyrimus (1965–1978), kurių ištakų analizė nuvedė į mokslo istorijos ir filosofijos problematiką; įsitraukęs į P. Slavėno mokslo istorikų organizacijos veiklą (1971), pradėjo mokslo istorijos bei filosofijos studijas. Nuo 1978 m. Filosofijos, sociologijos ir teisės instituto (nuo 2010 m. Lietuvos kultūros tyrimų instutas) vyresnysis mokslinis bendradarbis, skyriaus vedėjas, vyriausiasis mokslo darbuotojas. Vytauto Didžiojo universiteto Atkuriamojo Senato narys (1989–1998)[10], Vytauto Didžiojo (1992–1999), Vilniaus pedagoginio (1998–2008), Kauno technologijos (1998–2004) universitetų profesorius; skaitė pranešimus ir paskaitas Europos, Azijos, Amerikos šalių mokslo centruose, ypač aktyviai nuo 1989 m.; darbus skelbė Italijos, JAV, Lenkijos, Suomijos, Švedijos, Rusijos, Vokietijos ir kitų šalių akade-

miniuose leidiniuose.

Mokslo istorijos tyrinėjimų kryptys ir sritys: elektrodinamikos genezės problematika, pasaulinės ir Lietuvos mokslo istorijos, mokslo sociologijos, mokslo filosofijos ir kultūrologijos tematika; kultūrinės antropologijos metodų, ignoruojamų istorijos tyrimuose, taikymas.

Pagrindiniai mokslo istorijos darbai: monografijos[1, 2, 4], knygos, susijusios su mokslo istorija ir filosofija[3, 5, 7], straipsniai, skirti elektrodinamikos ištakoms; konferencijos *Scientia et historia* įsteigimas (1994) ir kasmetinis jos organizavimas; Mokslo istorijos magistro studijų programos parengimas ir realizavimas (KTU, 1998–2004).

Organizacinė mokslo istorijos veikla: mokslo istorikų organizacijos mokslinis sekretorius (1972), faktinis jos vadovas (1991), Lietuvos mokslo istorikų ir filosofų bendrijos pirmininkas (1993), Baltijos valstybių mokslo istorijos ir filosofijos asociacijos primininkas arba vicepirmininkas (nuo 1999 m. pakaitomis pagal rotacijos principą); jo iniciatyva Lietuvos mokslo istorikų organizacija atsiskyrė nuo TSRS mokslo istorikų sąjunginio susivienijimo (1987); su Baltijos šalių mokslo istorikų vadovais įsteigė Baltijos valstybių mokslo istorijos ir filosofijos asociaciją (1991), kuri netrukus buvo priimta į Tarptautinę mokslo istorikų ir filosofų sąjungą (1993); Pasaulinių mokslo istorijos kongresų dalyvis ir pranešėjas (nuo 1993), kviestinis šių kongresų teminių simpoziumų organizatorius ir vedėjas (Meksikas, 2001; Pekinas, 2005; Viena, 2008).

Mokslo istorijos nominacijos: Estijos mokslo istorijos ir filosofijos sąjungos garbės narys (2001), Latvijos mokslo istorijos ir filosofijos asociacijos garbės narys (2003), Amerikos biografijų instituto patarėjų mokslinės tarybos narys (1999), Theodoro Grotthusso medaliai (Ryga, 1985; Vilnius, 1995) ir Theodoro Grotthusso premija.

Parašė per dešimtį mokslo istorijos, filosofijos, kultūrologijos, meno analizės knygų[1–8], apie 400 straipsnių; daugelio mokslo tarybų narys, institucijų ekspertas; leidinių, žurnalų redaktorių kolegijų narys.

2006 m. išleista J. A. Krikštopaičio darbų bibliografija[9].

Literatūra apie jį[9–12].

---

1. **Крикштопайтис, Юозас Альгимантас**. Физическая реальност в квантовом аспекте. – Вильнюс : Минтис, 1966. – 119 p. – Bibliogr.: p. 110–113.
2. **Крикштопайтис, Юозас Альгимантас.** Классическая концепция вещества (историко–методический аспект). – Вильнюс : Минтис, 1984. – 138 p. – Bibliogr.: p. 126–131.
3. **Krikštopaitis, Juozas Algimantas.** Prievartą patyrusiųjų laikysena. – Vilnius : Pradai,

1997. – 174, [2] p. – Bibliogr.: p. 77–80 (66 pavad.) ir skyrių gale.

4. **Krikštopaitis, Juozas Algimantas.** Pralenkęs laiką : Theodor Grotthuss. – Vilnius : Pradai, 2001. – 278, [2] p., [7] iliustr lap. : iliustr., faks. – Santr. angl. – Bibliogr. išnašose.
5. **Krikštopaitis, Juozas Algimantas.** Saugi valstybė : idėja ir tikrovė : tarpukario Lietuvos patyrimo struktūrinė interpretacija. – Vilnius : Versus Aureus, 2004. – 171, [1] p.
6. **Krikštopaitis, Juozas Algimantas.** Albina Makūnaitė : dramatinė dailės poetika. – [Vilnius : Kultūros, filosofijos ir meno inst., 2006]. – 263, [1] p. : iliustr.
7. **Krikštopaitis, Juozas Algimantas.** Pasakojimų sandara : struktūrinė tikrovę aiškinančių tekstų interpretacija. – [Vilnius : Versus aureus], 2006. – 143, [1] p.
8. **Krikštopaitis, Juozas Algimantas ; Makariūnas, Kęstutis.** Lithuanian Science and Education : Baltic States, Common Experience and Future // Towards a Baltic Europe : the 7th Baltic Conference on Intellectual Cooperation, Riga, 1999. – P. 58–64.
9. **Juozas** Algimantas Krikštopaitis : bibliografijos rodyklė : humanitariniai ir socialiniai mokslai, gamtos mokslai (technologija, fizinė chemija ir kiti), esė, publicistika, populiarioji literatūra (1957–2006) / sudarė: Angelė Putelienė, Laima Zinkutė. – Vilnius : Kultūros, filosofijos ir meno inst., 2006. – 109 p. : portr.
10. **Atkuriamasis** Senatas // Vytauto Didžiojo universitetas : atmintis, žmonės ir idėjos. – Kaunas, 2008. – P. 98.
11. **Krikštopaitis** Juozas Algimantas // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1968. – T. 2, p. 217; Tarybų Lietuvos enciklopedija. – Vilnius, 1985. – T. 1, p. 156; Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2007. – T. 11, p. 50–51: portr.
12. **Krikštopaitis** Juozas Algimantas. – Portr. // Kas yra kas Lietuvoje : Lietuvos pasiekimai, 2004. – Kaunas, 2004. –P. 342.

1932 m. kovo 3 d. Utenoje gimė **Bronislava Žemaitytė-NARUŠEVIČIENĖ**, fizikė. Vilniaus valstybinio universiteto absolventė (1956). Dirbo pedagoginį darbą vidurinėse mokyklose, Kauno medicinos, Vilniaus inžinerinio statybos, Kauno politechnikos institutų fizikos katedrose. Parengė dvi fizikos mokomąsias knygas, parašė per 30 fizikos dėstymo metodikos straipsnių.

Ji buvo aktyvi, visuomeniška, nepailstanti Kauno keliautojų klubo *Ąžuolynas*, gimtųjų Užpalių visuomeninio kultūrinio gyvenimo, Lietuvos universitetų moterų klubo narė ir organizatorė. Nuoširdžiai rūpinosi ir globojo aklųjų moterų klubo *Danutė* nares. 1997 m. pavasarį surengė laisvalaikiu rištų verbų ir pintų aukštaitiškų juostų asmeninę parodą.

Mokslo istorijos darbai: parengė knygų apie fiziką Antaną Puodžiukyną[1], biofiziką Eimutį Naruševičių[2], surinko medžiagą jų bibliografijoms.

Mirė 1997 m. liepos 1 d. Kaune, palaidota Karmėlavos kapinėse. Literatūra apie ją[3].

---

1. **Antanas** Puodžiukynas : gyvenimas ir veikla / sudarytojos : Irena Marchertienė, Bronė Naruševičienė. – Kaunas : Kauno medicinos akademija, 1995. – 152 p. : iliustr. – Bibliogr.: p. 144–151.
2. **Eimutis** Naruševičius : gyvenimas ir veikla / sudarytoja Bronė Naruševičienė : atsakomasis redaktorius Juozas Blužas. – Kaunas : [b.l.], 1990. – 128 p. : iliustr. – (Zigmo Januškevičiaus širdies ir kraujagyslių sistemos fiziologijos ir patologijos MTI). – Santr. angl., rus. – Bibliogr.: p. 96–100.
3. **Bronė** Žemaitytė-Naruševičienė // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 46.

1932 m. balandžio 22 d. Vilniuje gimė **Kęstutis MAKARIŪNAS**, fizikas. Vilniaus valstybinio universiteto absolventas (1955), baigė aspirantūrą TSRS mokslų akademijos Leningrado fizikos ir technikos institute (1959), fizikos ir matematikos mokslų kandidatas (1960), fizikos ir matematikos mokslų daktaras (1987), nostrifikuotas gamtos mokslų habilituotu daktaru (1993), profesorius (1991). 1959–1976 m. dirbo LTSR mokslų akademijos Fizikos ir matematikos, 1977–1999 m. – Fizikos institute. 1961–1976 m. Radioaktyviojo spinduliavimo sektoriaus, 1977–1989 m. skyriaus vedėju, 1989–1999 m. Branduolinių tyrimų laboratorijos (nuo 1997 m. skyriaus) vedėju, vyriausiuoju mokslo darbuotoju. 1993–1999 m. dėstė subatominę fiziką Vytauto Didžiojo universitete. 1989–1991 m. Fizikos instituto mokslo tarybos, 1992–2002 m. tarybos pirmininkas. 1994–2007 m. Lietuvos mokslo tarybos narys, 1999–2003 m. pirmininkas. 1999–2006 m. Lietuvos mokslo premijų komiteto pirmininkas. 1996–2006 m. Lietuvos mokslo istorikų ir filosofų bendrijos vicepirmininkas. Lietuviškų enciklopedijų (*Lietuviškoji tarybinė enciklopedija* (1976–1985), *Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija* (1966–1971), *Tarybų Lietuvos enciklopedija* (1985–1988), *Technikos enciklopedija* (2000–2006), *Visuotinė lietuvių enciklopedija* (2001–2008)) konsultantas, straipsnių autorius ir recenzentas. Apdovanotas Lietuvos MA vardine Povilo Brazdžiūno premija (1997), Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Karininko kryžiumi (2002).

Svarbiausieji darbai daugiausia iš atomo ir branduolio fizikos paribio

sričių – branduolio spektroskopijos metodų panaudojimo kietojo kūno mikrosandaros tyrimams, sužadintųjų branduolių hipersmulkiųjų sąveikų ir Mesbauerio spektroskopijos, radioaktyviųjų atomų cheminės aplinkos poveikio radioaktyviojo skilimo konstantoms (pirmą kartą išmatavo daugelio branduolių radioaktyviųjų virsmų tikimybių cheminius pokyčius). 1992 m. ir 2002 m. išleistos K. Makariūno darbų bibliografijos[1, 2].

Mokslo istorijos darbai: pranešimai konferencijose ir straipsniai mokslo raidos Lietuvoje XX a. temomis[3–13]. Parengė ir paskelbė darbų mokslo politikos klausimais; atkreipdamas dėmesį į mokslo uždavinių mažoje šalyje ypatumus, kaip pirminę pabrėžė kultūrinę ir švietėjišką mokslo funkciją, propagavo mokslininkų pilietiškumo ir tuo pagrįstas mokslo autonomijos nuostatas[14–18]. Kai kurie straipsniai šiais klausimais paskelbti knygoje *Kasdieniai darbai*[21].

Literatūra apie jį[1, 2, 22–24].

---

1. **Kęstutis** Makariūnas : literatūros rodyklė [1957–1992] / sudarė Eglė Makariūnienė. – Vilnius: Fizikos institutas 1992, 84, [1] p. : 1 portr. – Dalis teksto lygiagr. liet., angl.– Kn. taip pat: K. Makariūno mokslinės veiklos apžvalga / Regimantas Kalinauskas, p. 5–8.
2. **Kęstutis** Makariūnas : [bibliografija, 1957–2001] / sudaryt. Eglė Makariūnienė // Makariūnas Kęstutis. Kasdieniai darbai. – Vilnius, 2002. – P. 95–189 (674 pavad.). – Rodyklės: p. 180–189.
3. **Garbaliauskas, Č. ; Makariūnas, K.** Branduolinės fizikos ir radioaktyvių izotopų taikymo skyrius. – Iliustr. // Lietuvos TSR mokslų akademija. – Vilnius, 1967. – P. 223–231.
4. **Makariūnas, Kęstutis.** Sąvadą pristatant // Eglė Makariūnienė ; Libertas. Klimka. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 1-asis leid. – Vilnius, 1994. – P. 5–10. – Tas pats. – 2-asis patais ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 5–9.
5. **Makariūnas, Kęstutis**. Du akademikai : prieš 100 metų gimė Povilas Brazdžiūnas, prieš 70 – Jurgis Viščakas. – Iliustr. // Mokslas ir gyvenimas. – 1997, Nr. 4, p. 6–9.
6. **Makariūnas, Kęstutis**. Branduolio fizikos žinios tarpukario Lietuvoje ir eksperimentiniai moksliniai tyrimai antroje amžiaus pusėje // Fizika : konferencijos pranešimų medžiaga. – Kaunas, 1997. – P. 29–36.
7. **Makariūnas, Kęstutis**. Branduolio fizika be greitintuvų. – Brėž., iliustr. – Bibliogr. išnašose // Šiuolaikinė fizika Lietuvoje. – Kaunas, 1997. – P. 83–99.
8. **Makariūnas, Kęstutis.** Mokslo vertės suvokimas kaip tautos istorinio patyrimo pasekmė : [pranešimas, skaitytas Pasaulio lituanistų bendrijos konferencijoje 1999 m. liepos 1 d. Vilniuje] // Tautinio tapatumo ir tautinės kultūros problemos. – Vilnius, 2001. – P. 37–42; Kultūros barai. – 1999, Nr. 7, p. 2–4.
9. **Makariūnienė, E. ; Makariūnas, K.** Nuclear physics in Lithuanian popular science publications in 1920–1940's // Proceedings ot 17th Baltic Conference on History of Science : Baltic Science between the West and the East, Tartu, Estonia, 4–6 October, 1993. – Tartu, 1993. – P. 49–52.

10. **Makariūnienė, E. ; Makariūnas, K.** Role of the Lithuanian Academy of Sciences in education of the first post-war physicists generation // XVIII Baltijas zinatnu vestures konferences tēzes. – Rīga, 1996. – P. 157–158.
11. **Makariūnas, K.** Science policy in Lithuania during ten years of independence 1991–2000 // Abstracts of XX Baltic Conference on the History of Science, Tartu, January 30–31, 2001. – Tartu, 2001. – P. 47–48.
12. **Makariūnas, Kęstutis.** Fizikos institutų pirmtako sukaktis. – Iliustr. // Fizikų žinios. – 2006, Nr. 31, p. 1–3; Mokslas ir gyvenimas. – 2006, Nr. 10, p. 12–14.
13. **Makariūnas, Kęstutis.** Lietuvių mokslo draugija ir Lietuvos mokslo raida 1940–1990 metais // Mokslas ir gyvenimas. – 2008, Nr. 3, p. 10–12.
14. **Makariūnas, Kęstutis.** Mokslo ir aukštojo mokslo raida Lietuvoje per 20 metų : nuo demokratijos iliuzijų iki autoritarinio tvarkymo // Mokslo ir technikos raida Lietuvoje [13-osios mokslo istorikų konferencijos, vykusios 2009 m. gruodžio 10 d. Vilniuje, pranešimai]. – Vilnius, 2009. – P. 171–176.
15. **Makariūnas, Kęstutis.** Mokslo funkcijos mažoje valstybėje // Baltijos valstybių mokslo istorijos fragmentai = Fragments of the History of Science in the Baltic States = Фрагменты балтийской истории науки : [16-osios mokslo istorikų konferencijos, įvykusios 1991 m. spalio 4–6 d. Vilniuje ir Kaune, tezės] / sudarytojai J. Krikštopaitis, V. Siudikas. – Vilnius, 1991. – P. 33.
16. **Makariūnas, Kęstutis.** Kokio mokslo Lietuvai reikia? – Graf. // Mokslas atvirai visuomenei: strategija ir struktūra : [Tarptautinės konferencijos, įvykusios Vilniuje 1994 m. balandžio 28–29 d., medžiaga]. – Vilnius, 1995. – P. 132–145.
17. **Makariūnas, Kęstutis.** What kind of science does Lithuania need? // Science in an Open Society. Strategies and Structures. – Vilnius, 1995. – P. 127–140.
18. **Makariūnas, Kęstutis.** Attempts to formulate the small country science goals in Lithuania after 1989 // XVIII Baltijas zinatnu vestures konferences tēzes. – Rīga, 1996. – P. 71–72.
19. **Makariūnas, Kęstutis** National and cosmopolitan interests in science of a small country // Abstracts of XIX Baltic Conference on the History of Science, Vilnius, January 15–17, 1999. – Vilnius, 1999. – P. 36–37.
20. **Krikštopaitis, Juozas Algimantas ; Makariūnas, Kęstutis.** Lithuanian Science and Education: Baltic States, Common Experience and Future Prospects / Juozas Al. Krikštopaitis, Kęstutis Makariūnas // Towards a Baltic Europe : the 7th Baltic Conference on Intellectual Cooperation, Rīga, 1999. – Rīga, 2001. – P. 58–64.
21. **Makariūnas, Kęstutis.** Kasdieniai darbai. – Vilnius : Fizikos institutas, 2002. –189, [2] p. : iliustr. – Kn. taip pat : Eksperimentinės branduolio fizikos Lietuvoje pradininkas / Leonas Valkūnas, p. 7–9.
22. **Kęstutis** Makariūnas // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 46.
23. **Makariūnas** Kęstutis. – Portr. // Kas yra kas Lietuvoje : Lietuvos pasiekimai, 2008. – Kaunas, 2008. – P. 839.
24. **Makariūnas** Kęstutis // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1968. – T. 2, p. 497; Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1986. – T. 2, p. 680; Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2008. – T. 14, p. 79 : portr.

1933 m. sausio 12 d. Parausiuose (Vilkaviškio raj.) gimė **Stasė MATULAITYTĖ**, bibliotekininkė, bibliografė, mokslo istorikė, Vilniaus valstybinio universiteto absolventė (1958). Baigusi universitetą pradėjo dirbti Lietuvos TSR respublikinėje bibliotekoje Kaune. 1963 m. persikėlė gyventi ir dirbti į Vilnių. 1965–1968 m. mokėsi aspirantūroje LMA Istorijos institute. 1971 m. apgynė istorijos mokslų kandidato disertaciją *Astronomijos dėstymas ir kosmologinės pažiūros senajame Vilniaus universitete (XVIII a. 2-oji pusė – XIX a. pradžia)*, vadovas akad. P. Slavėnas. Nostrifikuota humanitarinių mokslų daktare (1993). 1971–1994 m. dėstė Vilniaus universitete. Skaitė gamtos mokslų, žemės ūkio ir technikos bibliografijos dalykus, VU bibliotekos Bibliografijos skyriaus vedėja (1968), 1981 m. suteiktas docentės vardas. Skaitė mokslinius pranešimus Lietuvoje, Mask-voje, Lenkijoje bibliografijos, knygotyros, mokslo istorijos konferencijose, daug straipsnių skyrė astronomijos istorijos ir ypač senojo Vilniaus universiteto astronomijos observatorijos, jos bibliotekos klausimams. Už aktyvų dalyvavimą J. Keplerio tarptautiniame renginyje Leningrade buvo apdovanota Johano Keplerio atminimo medaliu (1971), Mikalojaus Koperniko atminimo medaliu (1973) už straipsnius, skirtus jo 400-osioms gimimo metinėms. Per 170 straipsnių išspausdinta enciklopediniame žodyne *Knygotyra*[1]. Mokslo istorijos darbai: parengė ir išleido knygų, skirtų žymiems Lietuvos astronomams[2–4] ir astronomijai Lietuvoje[5–7], gamtos mokslų istorijai[8, 9, 10], giminės istorijai[11]; pateikė nemažą pluoštą straipsnių tęstiniam leidiniui *Lietuvos dangus*. Visi S. Matulaitytės darbai yra kruopščiai surinkti ir suregistruoti 2003 m. išleistoje jos bibliografijos rodyklėje[12].

Literatūra apie ją[12–16].

---

1. **Knygotyra** : enciklopedinis žodynas / Vilniaus universitetas. Knygotyros katedra. – Vilnius : Alma littera, 1997. – 413, [1] p. : iliustr.
2. **Lietuvos** dangus / [Teorinės fizikos ir astronomijos institutas, Lietuvos astronomų sąjunga]. – Kasmetinis. – 1989.–
3. **Akademikas** Paulius Slavėnas : [straipsnių rinkinys ir literatūros rodyklė] / sudarė Stasė Matulaitytė. – Vilnius : Vilniaus univ. l-kla, 2001. – 387 p. : portr., iliustr.
4. **Astronomas** Antanas Juška : [straipsnių rinkinys ir literatūros rodyklė] / sudarė Stasė Matulaitytė ; Teorinės fizikos ir astronomijos institutas. – Vilnius : Teorinės fizikos ir astronomijos institutas, 2002. – 261 p. : portr., 12 iliustr. lap.
5. **Ažusienis, Algimantas ; Klimka, Libertas ; Matulaitytė, Stasė.** Bernardas Kuodaitis ir Lietuvos astronomija. – Vilnius : VPU l-kla, 2007. – 178 p. : iliustr. – Bibliogr.

išnašose. – Bernardo Kuodaičio bibliografijos rodyklė: p. 104–142.
6. **Matulaitytė, Stasė.** Astronomai = Астрономы = Astronomers : bibliografijos rodyklė / mokslinis redaktorius ir įžanginio straipsnio autorius P. Slavėnas. – Vilnius: [s.n.], 1965. – 79, [1] p. – Tekstas rus., angl.
7. **Matulaitytė, Stasė.** Pirmieji lietuviški astronominiai leidiniai. – Faks. – Bibliogr.: p. 93 (5 pavad.) // Lietuvos dangus. – 1998 (1998), p. 88–93.
8. **Matulaitytė, Stasė.** Senoji Vilniaus universiteto astronomijos observatorija ir jos biblioteka. – Vilnius : VU l-kla, 2004. – 414, [1] p. : iliustr., faks.
9. **Matulaitytė, Stasė.** Gamtos mokslų personalinės bibliografijos raida Lietuvoje. – Bibliogr. išnašose (97 pavad.). // Knygotyra. – [Sąs.] 17 (24) (1989), p. 61–77.
10. **Eitmanavičienė, Nijolė ; Matulaitytė, Stasė ; Tamulevičienė, Eglė.** Gamtos mokslų ir technikos istorija Lietuvoje. – Vilnius, 1973. – 205, [3] p.
11. **Matulaitytė, Stasė ; Strimaitis, Ciprijonas.** Istorikas kunigas Vaclovas Strimaitis ir jo artimieji : Strimaičių, Olekų, Varankų, Katilių giminės geneologija : minint istoriko kunigo Vaclovo Strimaičio 100-ąsias gimimo ir 25-ąsias mirties metines. – Vilnius : Inforastras, 2007. – 579, [1] p. : iliustr., faks., portr.
12. **Stasė** Matulaitytė : bibliografijos rodyklė. – Vilnius : VU l-kla, 2003. – 58 p. : portr.
13. **Stasė** Matulaitytė : [autobiografinė apybraiža] / Stasė Matulaitytė // Knygotyros katedra, 1995 : informacinis leidinys. – Vilnius, 1996. – P. 5–7.
14. **Tomonis, Stasys.** Bibliografė – istorijos mokslų kandidatė / S. Ąžuolas. – Portr. // Bibliotekų darbas. – 1971, Nr. 7, p. 20.
15. **Žukas, Vladas**. Matulaitytė Stasė / V. Ž. – Portr. // Knygotyra : enciklopedinis žodynas. – Vilnius, 1997. – P. 250–251.
16. **Straižys, Vytautas.** Astronomijos daktarai XX amžiuje // Lietuvos dangus. – 2000 (2000), p. 88–90.

1933 m. kovo 20 d. Matarakuose (Panevėžio raj.) gimė **Vytautas ŽITKEVIČIUS**, fizikas ir astronomas. Vilniaus valstybinį universitetą baigė 1957 m. ir liko jame dirbti. 1958–1961 m. mokėsi Vilniaus vastybinio universiteto aspirantūroje, nuo 1961 m. dirbo Fizikos fakulteto įvairiose katedrose mokslo darbuotoju, vyresniuoju dėstytoju, nuo 1987 m. – Vilniaus universiteto Astronomijos observatorijoje. Mokslinių tyrimų sritis – kintamosios žvaigždės.

Aktyvus *Žinijos* draugijos narys. Periodiniuose leidiniuose spausdino straipsnių apie astronomijos naujienas, dirbtinius Žemės palydovus, Vilniaus astronomijos observatoriją. Nuo1960 m. *Vilniaus astronomijos observatorijos biuletenio* redaktorių kolegijos narys, *Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos* astronomijos straipsnių autorius ir mokslinis konsultantas.

Mokslo istorijos darbai – Lietuvos astronomijos observatorijos istorijos klausimai[1–4].

Literatūra apie jį[5, 7].

1. **Žitkevičius, V.** 210 metų Lietuvos astronomijos observatorijai / Vytautas Žitkevičius // Astronominis kalendorius, 1963. – Vilnius, 1962. – P. 91– 102. : iliustr.
2. **Žitkevičius, V.** Vilniaus observatorija / Vytautas Žitkevičius // Mokslas ir technika. – 1962, Nr. 8, p. 18–19. : iliustr.
3. **Житкевичюс, В.**. Музейная реставрация старой Вильнюсской обсерватории / Витаутас Житкевичюс // Тезисы докладов и собщений на межвузовской конференции по истории физико-математических наук, 25 мая–2 июня 1960 г. – Москва, 1960. – P. 170.
4. **Житкевичюс, В.** Юбилей Вильнюсской астрономической обсерватории / Витаутас Житкевичюс // Природа. – 1963, Nr. 9, p.117.
5. **Vytautas** Žitkevičius // Matulaitytė, Stasė. Astronomai = Астрономы = Astronomers : bibliografinė rodyklė ; mokslinis redaktorius ir įžanginio straipsnio autorius P. Slavėnas. – Vilnius : [s.n.], 1965. – P. 59–60.
6. **Vytautas Žitkevičius** : LTE I tomo autoriai : Astronomija // Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1976. – T. 1, p. 632.
7. **Vytautas Žitkevičius** : LTE I tomo moksliniai konsultantai : Astronomija // Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1976. – T. 1, p. 634.

1933 m. gruodžio 12 d. Kaune gimė **Eglė Borutaitė-MAKARIŪNIENĖ**, fizikė. Vilniaus valstybinio universiteto absolventė (1957), fizikos ir matematikos mokslų kandidatė (1972), nuostrifikuota gamtos mokslų daktare (1993). Nuo 1957 m. Fizikos ir matematikos (nuo 1977 Fizikos) instituto mokslo darbuotoja (iki 1994). Svarbiausieji darbai – puslaidininkinių medžiagų tyrimas branduolinės spektroskopijos (γ–γ sutrikdytų kryptinių koreliacijų) metodu, cheminės aplinkos poveikis radioaktyviesiems virsmams. *Fizikų žinių* vyriausioji redaktorė (1991–2008).

Mokslo istorijos darbai: parengė ir išleido knygų apie Lietuvos fizikus ir fizikos raidą Lietuvoje[1, 2, 4–7]. Sudarė Lietuvos mokslininkų Antano Žvirono (1988), Igno Končiaus (1990), Henriko Horodničiaus (1990), Kazimiero Šopausko (1989), Vlado Vanago (1996), Kęstučio Makariūno ([1]1992 ir [2]2002) ir Branduolinių tyrimų laboratorijos[8] bibliografijos rodykles. Jose aptariama tos srities specialistų mokslinė veikla ir išsamios jų biografijos. Visų tokios rūšies leidinių apžvalga pateikta atskirame straipsnyje[9]. Paskelbė straipsnių apie žymiuosius Lietuvos fizikus[10–13]. Parengė faksimilinį leidinį: P. Nerio [P. Vileišio] *Populiariszkas rankvedis fyzikos*, skirtą pirmojo fizikos vadovėlio lietuvių kalba šimtmečiui[15]. Leidinių *Lietuvos fizi-*

kų ir astronomų portretai[14] ir *Lietuvos fizikų ir astronomų sąvado* ([1]1994 ir [2]2001)[16] bendraautorė. Nuolat dalyvauja *Mokslo ir technikos raida Lietuvoje* ir *Scientia et historia* konferencijose.

Literatūra apie ją[16-17].

---

1. **Akademikas** Povilas Brazdžiūnas / sudarytojai: Elvyra Balnytė, Vidas Kalesinskas, Eglė Makariūnienė ; redaktorių kolegija: A. Šileika (pirm.), A. Juodviršis, E. Makariūnienė, V. Tolutis, J. Viščakas. – Vilnius : Academia, 1992. – 385 p. : iliustr. – (Žymieji Lietuvos mokslininkai). – Bibliogr.: p. 267–276 (133 pavad.). – Pavardžių rodyklė: p. 277–282.
2. **Akademikui** Povilui Brazdžiūnui (1879–1986) – 110 / sudarytojos: Rasa Kivilšienė, Eglė Makariūnienė ; Vilniaus universiteto Fizikos fakulteto leidinys. – Vilnius : VU l-kla. – 36 p., [1] p., įsk. virš. : iliustr., portr., faks.
3. **Blažienė, Irena.** Povilas Brazdžiūnas : literatūros rodyklė / [įž. str. Eglės Makariūnienės]. – Vilnius : [Lietuvos TSR MA Centr. b-ka], 1987. – 99 p. : 1 portr. lap. – Virš. aut. nenurodyta. – Tekstas lygiagr. liet., rus. – Kn. taip pat: Lietuvos eksperimentinės fizikos pradininkas / Eglė Makariūnienė, p. 7–[21].
4. **Makariūnienė, Eglė.** Povilas Brazdžiūnas. – Kaunas : Šviesa, 1990. – 117 p., 8 iliustr. lap. – Bibliogr.: p. 117.
5. **Antanas** Žvironas : straipsniai, laiškai, atsiminimai / sudarytoja Eglė Makariūnienė. – Vilnius : Lietuvos fizikų draugija, 1999. – 320 p. : iliustr. – Bibliogr.: p. 287–305 (403 pavad.) ir išnašose.
6. **Šiuolaikinė** fizika Lietuvoje : straipsnių rinkinys / sudarytojai: Eglė Makariūnienė, Edmundas Rupšlaukis, Danutė Usorytė. – Kaunas : Šviesa, 1997. – 414 p. : brėž., iliustr., lent. – Priedai: p. 388–414. – Bibliogr. išnašose ir str. gale.
7. **Jonas** Algirdas Martišius : pedagogas ir mokslo istorikas / sudarytoja Eglė Makariūnienė. – Vilnius : VPU, 2007. – 110 p. : portr., iliustr. – J. A. Martišiaus darbų literatūros rodyklė: p. 69–110.
8. **Branduolinių** tyrimų laboratorija: literatūros rodyklė, 1957–1990 / [sudarė E. Makariūnienė; vyriausias redaktorius Kęstutis Makariūnas]. – Vilnius : Lietuvos MA Fizikos inst., 1991. – 139 p. – Santr. angl. – Kn. taip pat : Apie laboratoriją / K. Makariūnas, p. 4–10.
9. **Makariūnienė, Eglė.** Apie fizikų ir astronomų literatūros rodykles. – Santr. angl. – Bibliogr.: 39 pavad. // Mokslas ir istorija : mokslinės konferencijos medžiaga. – Kaunas, 1998. – P. 118–[124].
10. **Makariūnienė, Eglė.** Žymusis mūsų šimtmečio žemaitis : [apie prof. Igną Končių]. – Iliustr. // Mokslas ir gyvenimas. – 1990, Nr. 10, p. 14–15, 19.
11. **Makariūnienė, Eglė.** Antanas Žvironas – Vytauto Didžiojo ir Vilniaus universitetų profesorius ir gulago kalinys. – Santr. angl. – Iliustr. // Mokslas ir Lietuva. – 1991, Nr. 4, p. 109–119.
12. **Makariūnienė, Eglė ; Mikelinskienė, Aldona.** Už tyrą orą, neužterštą Lietuvos gamtą. – Portr., iliustr. // Mokslas ir gyvenimas. – 1990, Nr. 12, p. 8–9.
13. **Makariūnienė, Eglė.** Neprilygstama mylimoji – fizika : [apie Antaną Žvironą]. – Portr., iliustr.– Bibliogr. išnašose // Šiuolaikinė fizika Lietuvoje : straipsnių rinkinys. – Kaunas, 1997. – P. 298–309.

14. **Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas.** Lietuvos fizikų ir astronomų portretai : [10 fizikų ir astronomų portretų ir trumpi biografijų priedai, skirti fizikos mokytojams]. – Vilnius : Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministerijos Leidybos centras, 1992. – 15 p. : 10 portr. : T. Žebrausko, p. 4; Martyno Počobuto, p. 5; Jano Sniadeckio, p. 6; Stepono Stubelevičiaus, p. 7; Teodoro Grotuso, p. 8; Petro Slavinskio, p. 9;Vinco Čepinskio, p. 10; Povilo Brazdžiūno, p. 11–12; Kazimiero Baršausko, p, 12–13; Adolfo Jucio, p. 13–14.
15. **Vileišis, Petras.** Populiariszkas rankvedis fyzikos / P. Neris ; sudarė Eglė Makariūnienė. – Faksimilinis leidinys. – Vilnius : Lietuvos fizikų draugija, 2000. – 185, [1] p. : iliustr.
16. **Eglė** Makariūnienė // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 49.
17. **Makariūnienė** Eglė // Tarybų Lietuvos enciklopedija. – Vilnius, 1986. – T. 2., p. 680; Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2008. – T. 14, p. 79 : portr.

1934 m. spalio 20 d. Paserninkuose (Lazdijų raj.) gimė **Albinas TAMAŠAUSKAS**, fizikas. 1949 m. baigė Seirijų gimnaziją. 1954 m. su pagyrimu baigė Vilniaus valstybinį universitetą, įgijo kietojo kūno fizikos specialybę. Nuo 1954 m. Fizikos katedros asistentas, 1958–1961 m. Lietuvos žemės ūkio akademijos vyresnysis dėstytojas, 1961–1971 m. Kauno politechnikos instituto vyresnysis dėstytojas. Fizikos ir matematikos mokslų kandidatas (1970), nostrifikuotas gamtos mokslų daktaru (1993). Nuo 1972 m. docentas. Iki 2006 m. dirbo Kauno technologijos universiteto (KTU) Fizikos katedroje. Fundamentaliųjų mokslų fakulteto tarybos pirmininkas (1993–1997). Mokslinio darbo sritis – akustiniai skysčių tyrimai, mokslo istorija, aukštojo mokslo pedagogika. Su bendraautoriais parašė keturis fizikos vadovėlius ir mokomųjų knygų aukštosioms mokykloms.

Mokslo istorijos darbai: leidinys apie Kauno technologijos universiteto Fizikos katedrą[1], apie Kauno universiteto ir Politechnikos instituto praeitį[2].

Literatūra apie jį[3–5].

---

1. **Kauno** technologijos universiteto Fizikos katedra / redaktorių komisija: V. Ambrasas, J. Dudonis, A. Grigonis, V. Ilgūnas, Č. Radvilavičius, A. Tamašauskas ; vyr. redaktorius Albinas Tamašauskas. – Kaunas : Technologija, 1997. – 220 p. : iliustr. – Pavardžių rodyklė: p. 209–218. – Bibliogr.: p. 124–198 ir skyrių gale. – (Lietuvos universitetui Kaune – 75).

2. **Tamašauskas, Albinas.** Iš Kauno universiteto ir Politechnikos instituto praeities. – KTU : Technologija, 2000. – 212 p. : iliustr. – Bibliogr. skyrių gale.
3. **Albinas** Tamašauskas – KTU fizikas. – Portr., iliustr. // Kairienė, Aldona. Žvilgsnis į Kauno fizikus nuo Aleksoto kalno. – Kaunas, 2000. – P. 121–122.
4. **Ušpalis, Kostas ; Šenavičienė, Ieva ; Kuzmickytė, Laima.** Fizikos mokslo raida Lietuvoje pokario metais (1944–1955). – Vilnius : [TFAI], 1993. – 48 p.
5. **Albinas** Tamašauskas // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2–asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 52.

1936 m. kovo 1 d. Barkūnuose (Jurbarko raj.) gimė **Aldona Laimutė KUZMICKYTĖ**, fizikė. Vilniaus valstybinio universiteto absolventė (1958), fizikos ir matematikos mokslų kandidatė (1970), nostrifikuota gamtos mokslų daktare (1993). 1958–2005 m. Fizikos ir matematikos (nuo 1977 m. – Fizikos, nuo 1990 m. – Teorinės fizikos ir astronomijos) instituto mokslo darbuotoja. Mokslinių tyrimų sritis – teorinė atomų spektroskopija, fizikos mokslo istorija Lietuvoje. Išvertė iš rusų kalbos 2 dalių Dž. B. Meriono knygą *Fizika ir fizinis pasaulis* (1980–1981). 1991–1999 m. *Lietuvos fizikos žurnalo* redaktorė.

Mokslo istorijos darbas – knygos *Fizikos mokslo raida Lietuvoje pokario metais (1944–1955)*[1] bendraautorė.

Literatūra apie ją[2].

---

1. **Ušpalis, Kostas ; Šenavičienė, Ieva ; Kuzmickytė, Laima.** Fizikos mokslo raida Lietuvoje pokario metais (1944–1955). – Vilnius : [TFAI], 1993. – 48 p.
2. **Laima** Kuzmickytė // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 55.

1936 m. rugpjūčio 20 d. Utenoje gimė **Vytautas Pranciškus STRAIŽYS**, astrofizikas. Vilniaus valstybinio universiteto absolventas (1959), fizikos ir matematikos mokslų kandidatas (1963), fizikos ir matematikos mokslų daktaras (1971), nostrifikuotas gamtos mokslų habilituotu daktaru (1993). Teorinės fizikos ir astronomijos instituto direktoriaus pavaduotojas (1991–1998), Astrofizikos skyriaus vadovas (1967–2003), profesorius (1976), Lietuvos mokslų akademijos narys korespondentas (1996). Nusipelnęs mokslo veikėjas (1986), Lietuvos astronomų draugijos pirmininkas (nuo 1973), tos draugijos prezidentas (nuo 1997). Lietuvos TSR valstybi-

nės (1973), Lietuvos mokslo (2003) premijų laureatas. Tarptautinės astronomų sąjungos Žvaigždžių klasifikacijos komisijos viceprezidentas (1979–1982), prezidentas (1982–1985); Europos astronomų draugijos, JAV planetų sąjungos, Amerikos astronomų draugijos ir kitų tarptautinių astronomijos organizacijų narys.

Svarbiausieji darbai apie daugiaspalvę žvaigždžių fotometriją, tarpžvaigždinę ekstinkciją, Galaktikos struktūrą. Kartu su K. Zdanavičium sukūrė Vilniaus astrofotometrinę sistemą (1962–1965). Monografijų šiomis temomis, vadovėlio vidurinėms mokykloms autorius, vadovėlio aukštosioms mokykloms bendraautoris, *Astronomijos enciklopedinio žodyno* (²2002), astronomijos populiarinamosios knygos *Paukščių takas* autorius, leidinių *Vilniaus astronomijos observatorijos biuletenis* (1965–1985), *Lietuvos dangus, Baltic Astronomy* (nuo 1992) redaktorius ir straipsnių autorius. *Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos* (1976–1985) mokslinis konsultantas. Dirbo mokslinį darbą įvairių šalių universitetuose ir observatorijose. Lietuvos astronomų atrastas asteroidas, užregistruotas *Mažųjų planetų cirkuliare* 2004 m. kovo 4 d., pavadintas *Straižio* vardu[1].

Mokslo istorijos darbai: *Tūkstantmetė laiko juosta: Lietuvos astronomija 1000–1999 m.*[2], *Astronomijos daktarai XX amžiuje*[3] ir kiti astronomijos raidos klausimai leidiniuose *Vilniaus astronomijos observatorijos biuletenis, Lietuvos dangus*[4].

Literatūra apie jį[5–9].

---

1. **Danguje** naujas asteroidas „Straižys“. – Iliustr. // Lietuvos dangus. – 2005 (2005), p. 79.
2. **Klimka, Libertas ; Straižys, Vytautas.** Tūkstantmetė laiko juosta : Lietuvos astronomija 1000–1999 m. // Lietuvos dangus. – 2000(2000), p. 71–87.
3. **Straižys, Vytautas.** Astronomijos daktarai XX amžiuje // Lietuvos dangus. – 2000 (2000), p. 88–90.
4. **Lietuvos** dangus / [Teorinės fizikos ir astronomijos institutas, Lietuvos astronomų sąjunga]. – Kasmetinis. – 1989. –
5. **Vytautas** Straižys, 1936. – Bibliogr.: p. 54–58 // Matulaitytė, Stasė. Astronomai = Астрономы = Astronomers : bibliografinė rodyklė / mokslinis redaktorius ir įžanginio straipsnio autorius P. Slavėnas. – Vilnius, 1965. – P. 54–58.
6. **Matulaitytė, Stasė.** Gamtos mokslų personalinės bibliografijos raida Lietuvoje. – Bibliogr. išnašose (97 pavad.) // Knygotyra. – [Sąs.] 17 (24) (1989), p. 61–77.
7. **Vytautas** Straižys // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 56.

8. **Straižys** Vytautas // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1971. – T. 3, p. 310; Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1983. – T. 10, p. 429 : portr.; Tarybų Lietuvos enciklopedija. – Vilnius, 1988. – T. 4, p. 112–113 : portr.
9. **Straižys** Vytautas.– Portr. // Kas yra kas Lietuvoje : Lietuvos pasiekimai, 2004. – Kaunas, 2004. – P. 869.

1937 m. gegužės 18 d. Kaune, inžinieriaus, vieno iš Lietuvos aviacijos pradininkų, šeimoje gimė **Romualdas ŠVIEDRYS**. Karo metais kartu su tėvais pasitraukė į Vokietiją, o 1949 m. atvyko į Kolumbiją. Ten jo šeima ir liko gyventi. Baigęs vokiečių gimnaziją, išvyko studijuoti į Kornelio universitetą (*Cornell University,* JAV). Gavęs 1961 m. menų bakalauro diplomą, sugrįžo pas tėvus į Bogotą ir pradėjo dėstyti Kolumbijos valstybiniame universitete (*Universitad Nacional de Colombia*). Jame 1965 m. apgynė sociologijos magistro darbą. Po poros metų vėl nuvyko į JAV. Ten pradėjęs dėstyti prestižiniame J. Hopkinso (*John Hopkins*) universitete, parengė mokslo istorijos srities daktaro disertaciją (Ph.D.) *J. K. Maksvelas ir Kavendišo laboratorija: gamtos ir visuomenės mokslų studijų Viktorijos Anglijoje atvejis* ir ją apgynė 1970 m. Nuo 1968 m. pradėjęs dėstyti Bruklino politechnikos institute (nuo 1973 m. *Polytechnic University*, dabar *Polytechnic Institute of NY*), jis iki šiol tebėra to universiteto asocijuotas profesorius, skaitantis daugiau nei dešimtį mokslo istorijos studijoms reikšmingų kursų, tarp kurių ypač minėtini keturi, pasižymintys naujumu ir originalumu: *Technologijų perkėlimas į besivystančias šalis, Mokslas ir šiuolaikinė visuomenė, Technologija ir visuomenė istorijos perspektyvoje, Mokslo ir technologijos prognozavimas*. Nuo 1998 m. dėsto ir Kauno technologijos universitete.

R. Šviedrys yra laimėjęs daugelį stipendijų bei grantų, kurie suteikė jam galimybę dėstyti ar tęsti mokslinius tyrimus JAV mokslo centruose: Pensilvanijos, Kolumbijos, Jeilio universitetuose, rengti naujus paskaitų ciklus, dalyvauti tarptautiniuose mokslininkų forumuose. Jis buvo kviečiamas konsultuoti ir būti kelių universitetų ir galingų JAV korporacijų ekspertu. Jo publikacijų skaičius nėra gausus – šiek tiek daugiau nei trys dešimtys, tačiau jis yra trijų didelių monografijų bendraautoris ir serijos *Pasaulinė knygos enciklopedija (The World Book Encyclopedia)* straipsnių autorius. Yra skaitęs pranešimus daugiau nei penkiose dešimtyse tarptautinių konferencijų bei simpoziumų.

R. Šviedrys pasiryžo dideliems užmojams mūsų istorinės savimonės, Lietuvos mokslo ir jo ateities labui. Savo rizika ir lėšomis ėmėsi versti ir leisti Ignoto Domeikos raštus. Jo planuose taip pat yra išsami Kazimiero Semenavičiaus veiklos studija ir jo veikalo *Didysis artilerijos menas* vertimas ir išleidimas. R. Šviedrys yra įsteigęs stipendiją mokslo istorijos studijoms ir nuolatos įvairiais būdais remia savo studentus.

Mokslo istorijos darbai: visa veikla skiriama gamtos mokslų ir technologijų istorijos tyrinėjimams. Tomis temomis yra paskelbęs nemažai straipsnių lietuvių spaudoje. Aktyviai dalyvauja kasmetinėse mokslo istorijos *Scientia et historia* konferencijose. Organizavo ir finansiškai rėmė Ignoto Domeikos knygų išleidimą lietuvių kalba[1], jo atminimo įamžinimą Lietuvoje, surengė konferenciją, skirtą 200-osioms I. Domeikos gimimo metinėms[2], Lietuvoje išspausdino įdomių mokslo istorijos darbų[3–4].

---

1. **Domeika, Ignotas.** Mano kelionės : tremtinio atsiminimai / iš lenkų kalbos vertė: Ona Slavėnaitė, Dalia Saukaitytė. – [T. 1–2]. – Vilnius, 2002–2008. – Bibliogr. išnašose.
   T. 1. – Vilnius : Pradai, 2002. – 488 p. : iliustr. – Kn. taip pat: Mano kelionės. Tremtinio atsiminimai : apie rankraštį, saugomą Vilniaus universiteto bibliotekoje / Alucija Orentaitė, p. 9–[13]; Ignoto Domeikos biografijos bruožai / Romualdas Šviedrys, p. 15–26.
   T. 2. – Vilnius : Margi raštai, 2008. – 513 p. : iliustr. – Kn. taip pat: Ignotas Domeika Čilėje / Alucija Orentaitė, Romualdas Šviedrys, p. 9–[18].
2. **Ignotas Domeika**, 1802–1889 : gyvenimas, darbai ir indėlis į mokslą : tarptautinės mokslinės konferencijos darbai, 2002 m. rugsėjo 10–12 d., Vilnius / redaktorius Algimantas Grigelis ; Vilniaus universitetas, Lietuvos mokslų akademija, Geologijos ir geografijos institutas, Lietuvos istorijos institutas. – Vilnius ; Utena : UAB „Utenos Indra“, 2002. – 353 p. – Iš turinio: Čilė kaip mokslinė periferija : tragiškasis Domeikos gyvenimas / Romualdas Šviedrys, p. 154–169.
3. **Šviedrys, Romualdas** ; **Rinkevičius, Leonardas.** Didžiųjų išradimų poveikis mokslo, technologijų ir visuomenės kaitai: istorinės įžvalgos ir prognozės // Mokslas, technologija ir visuomenė: harmoningos raidos paieškos. – Kaunas, 2002. – P. 13–44.
4. **Šviedrys, Romualdas.** Andrius Rudamina: tarp legendos ir tikrovės // Mokslo Lietuva. – 2009, Nr. 12, p. 8–9; Nr. 13, p. 10–11; Nr. 14 p. 10–11; Nr. 16, p. 10–11 ir t.t.

1938 m. birželio 17 d. Raseiniuose gimė **Ona Brazauskaitė-VOVERIENĖ**, mokslotyrininkė, pedagogė. 1968 m. baigė Vilniaus valstybinį universitetą, 1974 m. – Maskvos sąjunginio mokslinės ir techninės informacijos instituto aspirantūrą. Dirbo įvairiose įstaigose technike, inžiniere vertėja. 1975–1977 m. dirbo Vilniaus valstybiniame universitete dėstytoja valandininke, nuo 1980 m. – etatine dėstytoja, vyresniąja dėstytoja, do-

cente. 1995–2000 m. Komunikacijos fakulteto Informacijos sistemų katedros profesorė, habilituota socialinių mokslų daktarė (1995), Lietuvos moterų lygos pirmininkė (nuo 1994), Tarptautinio biografijų centro (Kembridžas, D. Britanija) garbės narė, Amerikos biografijų instituto mokslo darbuotoja.

O. Voverienė daugiausia dirbo informatikos srityje. Išleido per 20 knygų, vadovėlių, mokomųjų leidinių: *Informatikos teorija ir metodologija* (1985), *Informatikos metodologija* (1990), *Užsienio mokslinės techninės informacijos sistemos TSRS ir Lietuvoje* (1991) ir kt. Pažymėtina monografija *Bibliometrija*[1], kurioje išdėstyti ir bibliometrijos atsiradimo ir jos raidos ypatumai, taip pat apžvelgiami Lietuvos mokslo darbai pasaulio mokslo žemėlapyje[2]. Skyrė darbų Lietuvos fizikų mokslinių mokyklų aptarimui[3–4], Lietuvos mokslininkams. 2009 m. išleista mokslotyros trilogijos[1, 4] trečioji knyga[5]. Aktyviai dalyvauja moterų veikloje: išleido knygų apie Lietuvos moteris[6–7]; 1995 m. dalyvavo IV pasaulio moterų konferencijoje Pekine, daugelyje kitų tarptautinių moterų konferencijų įvairiose šalyse. Kelis kartus suteiktas Pasaulio moters vardas. Ji Tėvynės pažinimo draugijos įsteigtos Tado Daugirdo premijos, skiriamos už nuopelnus puoselėjant tautos paveldą, pirmoji laureatė (2007). Šios draugijos 20-mečiui išleido knygą[8]. 2009 m. Tarptautinio biografijų centro apdovanota aukso medaliu *Lietuvai* už mokslo ir mokslo populiarinamuosius darbus.

Išleista jos darbų rodyklė[9].

Mokslo istorijos darbai skirti Lietuvos fizikų mokslinių mokyklų aptarimui[3, 4], Lietuvos mokslininkams[5].

Literatūra apie ją[10].

---

1. **Voverienė, Ona.** Bibliometrija. – Vilnius : Mokslo aidai, 1999. – 298 p.
2. **Voverienė, O.** SCI – Lietuvos mokslo langas į pasaulį // Mokslas ir Lietuva. – 1991, Nr. 3, p. 63.
3. **Šaduikienė, N. ; Voverienė, O.** Akademiko A. Jucio mokslinė mokykla // Mokslas ir technika. – 1986, Nr. 5, p. 30.
4. **Lietuvos** mokslinės mokyklos (1945–1990) / Ona Voverienė, Birutė Railienė, Giedrė Sasnauskaitė ir kt. – Vilnius : UAB „Mokslo aidai“, 2002. – 310 p. : iliustr., portr., graf. – Bibliogr. skyrių gale. – Pavardžių rodyklė: p. 277–310.
5. **Voverienė, Ona.** Žymieji XX amžiaus Lietuvos mokslininkai. – Vilnius : Mokslo aidai, 2009. – 698 p.
6. **Voverienė, Ona.** Žymiosios XX amžiaus Lietuvos moterys : partizanės, ryšininkės,

tremtinės, kovotojos. – Kaunas : Naujasis amžius, 2005. – 359, [1] p. : portr.

7. **Voverienė, Ona.** Lietuvos moterys: mintys, svajonės, problemos : (moterys apie save ir apie jas) : bibliografinė rodyklė, 1989–2000 : ruošiamės trečiajam Lietuvos moterų suvažiavimui / Lietuvos moterų lyga. – Vilnius [i.e. Kaunas : UAB „Gabija"], 2000. – 129 p.
8. **Voverienė, Ona.** Prie tautotyros versmių : Tėvynės pažinimo draugijai – 20 metų. – Vilnius : Mokslo aidai, 2009. – 311 p. : portr.
9. **Ona Voverienė** : bibliografijos rodyklė / Lietuvos mokslų akademijos biblioteka ; [rodyklę parengė: Giedrė Miknienė, Džiuljeta Malinauskaitė]. – Vilnius : [Lietuvos mokslų akademijos biblioteka], 2008. – 368 p. : portr. – Asmenvardžių r–klė: p. 345–368.
10. **Voverienė**-Brazauskaitė Ona. – Portr. // Kas yra kas Lietuvoje : Lietuvos pasiekimai, 2008. – Kaunas, 2008. – P. 1239.

1940 m. gegužės 14 d. Kaune gimė **Leonas Mindaugas BALEVIČIUS**, fizikas. Vilniaus valstybinio universiteto absolventas (1962), fizikos ir matematikos mokslų kandidatas (1968), nostrifikuotas gamtos mokslų daktaru (1993). Vilniaus universiteto Bendrosios fizikos ir spektroskopijos katedros docentas (1972). Mokslinių tyrimų sritis – kvantinė mechanika, molekulių teorija, kvantinė chemija.

Mokslo istorijos darbai: straipsniai apie H. Jonaitį[1, 2] ir VU Fizikos fakulteto Fizikos muziejų[3], kurį įkūrė, kaupia eksponatus ir jam vadovauja (Fizikos muziejaus nuostatai patvirtinti VU Fizikos fakulteto tarybos 1997 m.). Apie fizikos muziejų straipsnis šioje knygoje.

Literatūra apie jį[4, 5].

---

1. **Balevičius, Leonas Mindaugas.** Molekulių spektroskopijos Lietuvoje pradininkas : [apie H. Jonaitį]. – Portr., iliustr.– Bibliogr. išnašose // Šiuolaikinė fizika Lietuvoje : straipsnių rinkinys. – Kaunas, 1997. – P. 364–371.
2. **Balevičius, Leonas Mindaugas.** Mokytojas, mokslininkas, žmogus : [apie prof. H. Jonaitį]. – Portr., iliustr. // Mokslas ir gyvenimas. – 1998, Nr. 9, p. 34–35.
3. **Balevičius, Leonas Mindaugas ; Kimtys Liudvikas.** Apie kultūrinių vertybių išsaugojimą Vilniaus universiteto Fizikos fakultete. – Iliustr. // Mokslas ir gyvenimas. – 1999, Nr. 9, p. 46–47.
4. **Leonas** Mindaugas Balevičius // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 71.
5. **Apie** Mindaugą Balevičių // Bolotinas, Adolfas. Apie save ir Fizikos fakultetą. – Vilnius, 2006. – P. 23, 25, 35 ir kt.

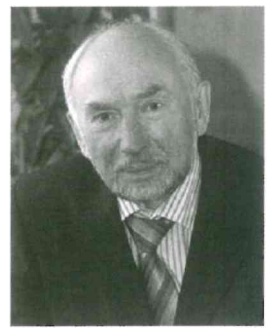

1940 m. rugsėjo 18 d. Kaune gimė **Libertas KLIMKA**, fizikas, etnologas, mokslo istorikas. Vilniaus valstybinio universiteto absolventas (1963), fizikos ir matematikos mokslų kandidatas (1972), nostrifikuotas gamtos mokslų daktaru (1993), docentas (1979), VPU Istorijos fakulteto profesorius (2003). Puslaidininkių instituto mokslinis bendradarbis (1963–1975). 1975–1992 m. dirbo pedagoginį darbą Vilniaus inžineriniame statybos institute (dabar VGTU), Vilniaus pedagoginiame universitete (nuo 1992). Paskelbė darbų apie elektronines puslaidininkių savybes, mokslo populiarinamųjų straipsnių iš fizikos, astronomijos ir technikos istorijos Lietuvoje. Planetariumo tarybos pirmininkas (1992–1994). Etninės kultūros globos tarybos pirmininkas (2005–2009). Mokslo populiarinamųjų ir mokslo istorijos darbų autorius ir bendraautoris. 2000 m. išleista darbų rodyklė[1]. Periodinių leidinių *Lietuvos dangus* (nuo 1992), *Fizikų žinios* (nuo 1996), *Kultūros aktualijos*, *Etninė kultūra* (nuo 2004), *Istorija* (nuo 1992), *Res humanitariae* (nuo 2007), *Historia universalis* (nuo 2009) redaktorių kolegijų narys. 2005 m. lapkričio 23 d. Libertui Klimkai įteikta valstybinė Jono Basanavičiaus premija.

Yra kolektyvinių monografijų *Lietuvių raštijos istorijos studijos* (2005), *Tautinės tapatybės dramaturgija* (2005), kompaktinių plokštelių *Lietuva iki Mindaugo* (2003), *Gimtoji istorija* (2003) autorius ar bendraautoris. Yra labai populiarus savaitinės Pirmosios Lietuvos radijo programos etnografinės valandėlės *Ryto garsuose* autorius.

Mokslo istorijos darbai: knygų autorius ir bendraautoris[2–8], straipsniai gamtos mokslų ir technikos istorijos temomis[9–19], nuolatinis mokslo istorijos konferencijų tiek Lietuvoje, tiek užsienyje dalyvis, Lietuvos mokslo istorikų ir filosofų bendrijos vicepirmininkas.

Literatūra apie jį[20, 21].

---

1. **Libertas** Klimka : bibliografija, 1965–2000. – Vilnius : VPU, 2000. – 56 p. : 654 [+28] aprašai. – Kn. taip pat: Libertui Klimkai – 60 / Eugenijus Jovaiša, p. 3–5.
2. **Ažusienis, Algimantas ; Klimka, Libertas ; Matulaitytė Stasė.** Bernardas Kuodaitis ir Lietuvos astronomija. – Vilnius : VPU l-kla, 2007. – 178 p. : iliustr. – Bibliogr. išnašose. – Bernardo Kuodaičio bibliografijos rodyklė: p. 104–142.
3. **Klimka, Libertas.** Iš fizikos istorijos Lietuvoje. – Vilnius : Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministerijos Leidybos centras, 1991. – 120 p. : iliustr. – Bibliogr.:

p. 119 (9 pavad.).

4. **Klimka, Libertas.** Tikslieji mokslai Lietuvoje. – Kaunas : Šviesa, 1994. – 168 p. : iliustr.
5. **Klimka, Libertas** ; **Kivilšienė, Rasa.** Fizikos ir taikomųjų mokslų pradžia Lietuvoje. – Vilnius : VPU l-kla, 2005. – 192 p. : iliustr., faks. – Bibliogr. išnašose.
6. **Makariūnienė, Eglė** ; **Klimka, Libertas.** Lietuvos fizikų ir astronomų portretai: [10 fizikų ir astronomų portretų ir trumpi biografijų priedai, skirti fizikos mokytojams]. – Vilnius : Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministerijos Leidybos centras, 1992. – 15 p. : 10 portr.: T. Žebrausko, p. 4; Martyno Počobuto, p. 5; Jano Sniadeckio p. 6; Stepono Stubelevičiaus, p. 7; Teodoro Grotuso, p. 8; Petro Slavinskio, p. 9; Vinco Čepinskio, p. 10; Povilo Brazdžiūno, p. 11–12; Kazimiero Baršausko, p, 12–13; Adolfo Jucio, p. 13–14.
7. **Libertas** Klimka // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 72–73
8. **Klimka, Libertas.** Saulės laikrodžiai Lietuvoje. – Vilnius : Versus aureus, 2007. – 102, [2] p. : iliustr.
9. **Kivilšienė, Rasa ; Klimka, Libertas.** Pirmasis sumanymas steigti Mokslų akademiją Lietuvoje // Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Istorija. – T. 56 (2003), p. 48–50.
10. **Kivilšienė, Rasa ; Klimka, Libertas.** Fizyka pod wpływem Komisji Edukacji Narodowej na dawnym uniwersytecie Wileńskim // Kwartalnik Historii Nauki i Techniki. – Warszawa, 2001. – T. 4, p. 61–76.
11. **Klimka, Libertas.** Antanas Macijauskas (A. Agaras) ir jo „astronomija". – Portr., iliustr. // Lietuvos dangus. – 2006 (2006), p. 100–102.
12. **Klimka, Libertas.** Astronomas B. Kodaitis apie lietuviškus žvaigždėtojo dangaus vardus. – Portr., iliustr. – Bibliogr. str. gale. // Lietuvos dangus. – 2004 (2004), p. 76–82:
13. **Klimka, Libertas.** Mechanikos mokslo ištakos Lietuvoje // Inžinierių rengimas Lietuvoje. – Vilnius, 1996, [Nr.] 2, p. 92–101.
14. **Klimka, Libertas.** Astrofiziniai darbai senojoje Vilniaus observatorijoje // Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Istorija. – T. 35 (1997), p. 122–134.
15. **Klimka, Libertas ; Straižys, Vytautas.** Tūkstantmetė laiko juosta : Lietuvos astronomija 1000–1999 m. // Lietuvos dangus. – 2000 (2000), p. 71–87.
16. **Klimka, Libertas ; Kivilšienė, Rasa.** Edukacinė komisija ir fizikos mokymas senajame Vilniaus universitete. – Bibliogr.: p. 40–41 (62 pavad.). // Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Istorija. – T. 42 (1999), p. 31–41.
17. **Klimka, Libertas ; Kivilšienė, Rasa.** Mokslinis Vilniaus universiteto fizikos profesoriaus S. Stubelevičiaus (1762–1814) paveldas. – Bibliogr.: p. 34 (32 pavad.). // Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Istorija. – T. 45 (2000), p. 28–34.
18. **Klimka, Libertas ; Kivilšienė, Rasa.** Panevėžio pijorų mokykla XIX a. pirmojoje pusėje // Iš: Panevėžio praeities : švietimo istorijos puslapiai. – Panevėžys, 2008. – P. 8–18.
19. **Klimka, Libertas; Kivilšienė, Rasa.** Gabinet fizyczny pod rządami profesora Józefa Mickiewicza. – (Materiały do historii naucznia fiziki w Uniwersytecie Wileńskim) // Analecta. – R. 13, z. ½ (2003), p. 26–67.
20. **Klimka** Libertas // Tarybų Lietuvos enciklopedija. – Vilnius, 1986. – T. 2, p. 342; Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2006. – T. 10, p. 275 : portr.

21. **Klimka** Libertas. – Portr. // Kas yra kas Lietuvoje : Lietuvos pasiekimai, 2008. – Kaunas, 2008. – P. 746.

1941 m. kovo 19 d. Kalnaberžėje (Kėdainių raj.) gimė **Juozas Vidmantis VAITKUS**, fizikas. Vilniaus valstybinio universiteto absolventas (1963), fizikos ir matematikos mokslų kandidatas (1967), fizikos ir matematikos mokslų daktaras (1978), nostrifikuotas gamtos mokslų habilituotu daktaru (1993). Vilniaus universiteto Puslaidininkių katedros vedėjas (nuo 1977), profesorius (1980), prorektorius (1986–1990 ir 2002–2007), Taikomųjų mokslų instituto direktorius (1992–1994), Medžiagotyros ir taikomųjų mokslų instituto direktorius (nuo 1994), nekonkursinis Vilniaus universiteto profesorius (nuo 1993), Lietuvos mokslų akademijos narys korespondentas.

Mokslinių tyrimų sritis – nepusiausvirieji vyksmai puslaidininkiuose; lazerinės ir jonizuojančiosios spinduliuotės poveikis kietiesiems kūnams; defektai ir mezoskopinės sandaros puslaidininkių kristaluose ir paviršiuose, netiesinės optikos metodų panaudojimas puslaidininkių parametrams tirti. Šiems reiškiniams tirti sukūrė prietaisų, yra monografijos, vadovėlio aukštųjų mokyklų studentams, žinyno, mokomųjų leidinių bendraautoris. Dirbo daugelyje pasaulio mokslo centrų, yra išrinktas Glazgo universiteto garbės vyresniuoju mokslo darbuotoju ir garbės vizituojančiu profesoriumi. Žurnalų *Lietuvos fizikos rinkinys* (nuo 1976) ir *Lietuvos fizikos žurnalas* (nuo 1993) redaktorių kolegijos narys. Lietuvos fizikų draugijos prezidentas nuo 2007 m. J. V. Vaitkaus biografijos datos ir darbų sąrašas[3] pateikiamas knygoje *Juozas Vidmantis Vaitkus : per mokslo prizmę*.

Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Karininko kryžiaus kavalierius (2002). Daugelio mokslo premijų – LTSR valstybinės premijos (1981), TSRS valstybinės premijos (1988), Ministrų tarybos premijos (1988), Lietuvos Respublikos mokslo premijos (1996), Lietuvos mokslų akademijos vardinės Povilo Brazdžiūno premijos (2002) laureatas.

Mokslo istorijos darbai: publikacijos apie puslaidininkių fizikos raidą Vilniaus universitete[1, 2].

Literatūra apie jį[3–8].

---

1. **Vilniaus** universiteto Puslaidininkių fizikos katedra, 40 / sudarytojai : R. Beresnienė,

R. Brazienė, V. Gavriušinas ir kt. – Vilnius : VU l-kla, 2000. – 97 p. : iliustr. – Kn. taip pat: Katedros istoriją prisimenant / Juozas Vidmantis Vaitkus, p. 3–15.

2. **Juozas** Vidmantis Vaitkus : per mokslo prizmę. – Vilnius : VU l-kla, 2006. – 213 p. : iliustr.
3. **Juozo** Vidmančio Vaitkaus darbų sąrašas // Juozas Vidmantis Vaitkus : per mokslo prizmę. – Vilnius, 2006. – P. 130–213.
4. **Vilniaus** universiteto istorija : [rašoma ir apie J. V. Vaitkų] / redakcinė komisija: Jonas Kubilius (pirm.) ir kt. – [T. 1–3]. – Vilnius : Mokslas, 1976–1979. – Bibliogr. išnašose.

[T. 3] : 1940–1979. – 1979. – P. 59, 216, 217, 366, 386.

5. **Juozas** Vidmantis Vaitkus // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 74.
6. **Juozo** Vidmančio Vaitkaus lazerinės puslaidininkių fizikos mokslinė mokykla // Lietuvos mokslinės mokyklos (1945–1990) / sudarytoja Ona Voverienė.– Vilnius, 2002. – P. 43–45.
7. **Vaitkus** Juozas Vidmantis // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1971. – T. 3, p. 657; Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – Vilnius, 1984. – T. 12, p. 9 : portr.; Tarybų Lietuvos enciklopedija. – Vilnius, 1988. – T. 4, p. 427 : portr;
8. **Vaitkus** Juozas Vidmantis. – Portr. // Kas yra kas Lietuvoje : Lietuvos pasiekimai, 2008. – Kaunas, 2008. – P. 1191.

1941 m. liepos 26 d. Orenburgo srityje gimė **Nijolė ŠADUIKIENĖ**, mokslotyrininkė. 1960 m. pradėjo studijuoti Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto Fizikos ir matematikos fakultete, kurį baigė 1967 m. ir įgijo fizikos ir chemijos mokytojos kvalifikaciją. Dirbo Kultūros mokykloje dėstytoja. Nuo 1983 m. iki 2000 m. dirbo Vilniaus universitete: Mokslinės informacijos katedroje, Žinybinės informacinės problemų mokslinėje laboratorijoje, Komunikacijos fakulteto Informacijos sistemų katedroje. 1989 m. apgynė fizikos ir matematikos mokslų kandidato disertaciją *Fizikos mokyklų formavimosi istorija Lietuvos TSR, 1940–1985 m.* (rus.), vadovas J. A. Chramovas; nostrifikuota gamtos mokslų daktare (1993). Nuo 1990 m. Lietuvos mokslotyrininkų draugijos Tarybos narė, informacinio biuletenio *Aukštasis mokslas* redaktorė. Mokslinio darbo sritis – fizikos mokslo raida, mokslotyra Lietuvoje[1–7] .

Mokslo istorijos darbai: publikacijos apie fizikos mokyklas Lietuvoje. Su kitais sudarė ir išleido J. Požėlos[8], J. Viščako[9], Z. R. Rudziko[10] bibliografijas.

Literatūra apie ją[11, 12].

1. **Mokslotyrininkų** mintys : konferencijos medžiaga, Vilnius, 1995 m. / Vilniaus universitetas, Ekologijos institutas, Lietuvos mokslotyrininkų draugija ; [sudarytojai: Algimantas Jakimavičius, Nijolė Šaduikienė]. – Vilnius : VU l-kla, 1998. – 167 p.
2. **Lietuvos** mokslininkai : mokslų daktarai ir profesoriai, 1918–1941 / sudarytoja N. Šaduikienė. – Vilnius : VU l-kla, 1992. – 240 p.
3. **Šaduikienė, N. ; Voverienė, O.** Bibliografinės rodyklės „Science Citation Index" naudojimas Lietuvos fizikos mokslui ir fizikos mokslo raidos tyrimui // LTSR bibliotekininkų 4-oji mokslinė konferencija [Vilnius], 1983 m. gruodžio 14–15 d. – Vilnius, 1983. – P. 14–15.
4. **Šaduikienė, N. ; Voverienė, O.** Akademiko A. Jucio mokslinė mokykla // Mokslas ir technika. – 1986, Nr. 5, p. 30.
5. **Šaduikienė, N.** Akademiko A. Jucio teorinės fizikos mokslinės mokyklos raida // Mokslotyrininkų mintys : konferencijos medžiaga, Vilnius, 1995 m. – Vilnius, 1998. – P. 124–128.
6. **Vaitkus, J. V. ; Šaduikienė, N.** Aukštos kvalifikacijos fizikų ruošimas Lietuvoje // Lietuvos fizikos rinkinys, 1985, Nr. 5, p. 101–102.
7. **Šaduikienė, N.** Lietuvos (Vytauto Didžiojo) universiteto netektys ir praradimai // Vytauto Didžiojo universiteto ir Lietuvių katalikų mokslų akademijos septyniasdešimtmetis : [konferencijos medžiaga]. – Kaunas, 1993. – P. 109–114.
8. **Juras** Požela : literatūros rodyklė [1956–1983] / sudarytojos: Vilija Motiekienė, Nijolė Šaduikienė. – Vilnius : Lietuvos TSR MA Centr. b-ka, 1985. – 164 p. : portr. – Kn. taip pat : Juro Poželos mokslinės ir visuomeninės veiklos apžvalga / Vida Jucienė, Algirdas Šileika, p. 8–24
9. **Jurgis** Viščakas : literatūros rodyklė / sudarytojos: A. Ališauskienė, N. Šaduikienė ; atsakomoji redaktorė L. Kanopkienė. – Vilnius : Lietuvos MA b-ka, 1997. – 181 p. : portr., iliustr. – Pratarmė: liet., angl. – Bibliogr.: p. 42–130. – Kn. taip pat : Akademiko J. Viščako gyvenimas ir kūryba / A. Urbelis, J. V. Vaitkus, p. 11–16.
10. **Akademikas** Zenonas Rudzikas : literatūros rodyklė / sudarė N. Šaduikienė. – Vilnius : Lietuvos mokslas, 2000. – 180 p. : portr., iliustr., lent. – Pratarmė liet., angl.
11. **Lietuvos** mokslinės mokyklos (1945–1990) : [rašoma ir apie N. Šaduikienę] / Ona Voverienė, Birutė Railienė, Giedrė Sasnauskaitė ir kt. – Vilnius, 2002. – P. 13, 14, 36 ir kt.
12. **Nijolė** Šaduikienė // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 75.

1942 m. gegužės 18 d. Subačiuje (Kupiškio raj.) gimė **Romualdas KARAZIJA**, fizikas. Vilniaus valstybinio universiteto absolventas (1964), fizikos ir matematikos mokslų kandidatas (1968), habilituotas fizinių mokslų daktaras (1993), profesorius (2000). Lietuvos mokslų akademijos narys korespondentas (2000).

Nuo 1964 m. dirbo Fizikos ir matematikos, nuo 1977 m. Fizikos, nuo 1990 m. Teorinės fizikos ir astronomijos institute. 1972–1979 m. Lietuvos fizikų draugijos mokslinis sekretorius. Lietuvos mokslo tarybos narys

(1991–1993), Teorinės fizikos ir astronomijos instituto vyriausiasis mokslo darbuotojas (nuo 1991). *Lietuvos fizikos žurnalo* redaktorių kolegijos narys (nuo 1994), vyriausiasis redaktorius (nuo 2008), *Fizikų žinių* redaktorių kolegijos narys (1991–2009). *Visuotinės lietuvių enciklopedijos* mokslinis konsultantas (fizikos istorija) nuo 2001 m. Apdovanojimai: Lietuvos mokslo premija (1995), Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Karininko kryžius (2003), Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacijos (WIPO) aukso medalis už fizikos knygas (2004), Lietuvos mokslų akademijos vardinė Adolfo Jucio premija (2005). Svarbiausieji darbai iš atomo ir atominių spektrų teorijos. Iš tos mokslo srities parašė monografijų rusų ir anglų kalbomis. Išleido fizikos vadovėlių vidurinėms ir aukštosioms mokykloms, per dešimtį mokslo populiarinamųjų knygų.

Mokslo istorijos darbai. Nuo 1995 m. dėsto fizikos istorijos, o nuo 2003 m. – fizikos ir astronomijos istorijos kursą VPU Fizikos ir technologijos fakultete. Parašė ir išleido fizikos istorijos vadovėlį aukštosioms mokykloms *Fizikos istorija*[1], pasaulio fizikų biografijų rinkinį *Įžymūs fizikai ir jų atradimai*[2], prof. A. Jucio biografiją *Žalias teorijos medis*[3]. Fizikos raidos dėsningumai, jos metodų ir sąvokų raida aptariami vadovėlyje aukštosioms mokykloms *Fizikos metodologija ir filosofija*[4]. Sudarė straipsnių ir dokumentų rinkinį apie profesorių Adolfą Jucį[5]. Paskelbė mokslotyros ir mokslo istorijos straipsnių, kuriuose nagrinėjama prof. A. Jucio ir jo mokslinės mokyklos veikla[6], Nobelio fizikos premijos[7], fizikos raida Lietuvoje XX a. antroje pusėje[8]. Vadovavo septyniems bakalauro ir magistro darbams iš fizikos istorijos.

Literatūra apie jį[9–11].

---

1. **Karazija, Romualdas.** Fizikos istorija. – Vilnius : Inforastras, 2002. – 263 p. : iliustr. – Svarbiausiųjų fizikos atradimų chronologija (lentelė): p. 237–248. – Asmenvardžių rodyklė: p. 255–260. – Literatūra ir šaltiniai: p. 246–254.
2. **Karazija, Romualdas.** Įžymūs fizikai ir jų atradimai. – Kaunas : Šviesa, 2002. – 189, [3] p. : iliustr. – Asmenvardžių rodyklė: p. 188–190.
3. **Karazija, Romualdas.** Žalias teorijos medis : akademikas A. Jucys : gyvenimas ir mokslinė veikla. – Vilnius : Inforastras, 2003. – 175 p. : iliustr. – Pavardžių rodyklė: p. 171–175. – Bibliogr. išnašose (807 pavad.).
4. **Karazija, Romualdas.** Fizikos metodologija ir filosofija. – Vilnius : Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2007. – 162 p. : iliustr. – Asmenvardžių rodyklė: p. 155–162.

5. **Akademikas** Adolfas Jucys / sudarytojas Romualdas Karazija. – Vilnius : Lietuvos mokslas, 2004. – 400 p. : iliustr.
6. **Karazija, Romualdas ; Momkauskaitė, Alina.** Mokslinės ir visuomeninės [akad. A. Jucio] veiklos dėsningumai // Akademikas Adolfas Jucys / [sudarytojas Romualdas Karazija]. – Vilnius : Lietuvos mokslas, 2004, p. 18–33.
7. **Karazija, Romualdas ; Momkauskaitė, Alina.** The Nobel prize in physics – regularities and tendencies // Scientometrics. – Vol. 61, No. 2 (2004), p. 191–206.
8. **Karazija, R. ; Momkauskaitė, A. ; Kivilšienė, R.** Development of Lithuanian physics in the second half of the 20th century : statistical analysis // Lithuanian Journal of Physics. – Vol. 45, No. 6 (2005), p. 503–509.
9. **Romualdas** Karazija // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 78–79.
10. **Karazija** Romualdas // Tarybų Lietuvos enciklopedija. – Vilnius, 1986. – T. 2, p. 215; Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2006. – T. 9, p. 404–405: portr.
11. **Romualdas** Karazija [interaktyvus] // Vikipedija : laisvoji enciklopedija. – Vilnius, 2010 [žiūrėta 2010 m. sausio 3 d.]. Prieiga per internetą <http://lt.wikipedia.org/wiki/Romualdas_Karazija>.

1942 m. gruodžio 24 d. Marijampolėje gimė **Algirdas TUPČIAUSKAS**, inžinierius fizikas. 1960 m. baigė Kauno Salomėjos Nėries vidurinę mokyklą. Profesiją paskatino rinktis fizikos mokytojas Albinas Tamašauskas. 1966 m. Leningrado politechnikos instituto Fizikos ir mechanikos fakultete įgijo eksperimentinės branduolio fizikos specialybę. 1972 m. Maskvos valstybiniame universitete apgynė fizikos ir matematikos mokslų kandidato disertaciją *Dvigubo branduolinio magnetinio rezonanso spektroskopijos taikymas, nustatant alavo izotopo* ^{119}Sn *ekranavimo konstantas alavo organiniuose junginiuose*.

1974–1981 m. dirbo LTSR mokslų akademijos prezidiume (parengė leidinį apie mokslo plėtrą Lietuvoje[1]), 1981–1985 m. – Vilniaus valstybinio universiteto Fizikos fakulteto kelių katedrų mokslo darbuotojas, UAB *Ventalta* direktorius.

Mokslo istorijos darbai: Lietuvos mokslų įstaigų raida (nuo 1981 m.); fizikinių mokslinių kolektyvų (A. Jucio, B. Styros) kūrimasis Lietuvoje; Lietuvos mokslininkų veikla emigracijoje ir kt. Skaitė pranešimus *Scientia et historia* (1994–1995), Baltijos šalių mokslo istorikų konferencijose; konferencijoje Sietle (1991, JAV). Parengė apie 20 mokslinių straipsnių lietuvių, rusų, anglų kalbomis Lietuvos, Latvijos, Estijos, Baltarusijos, JAV

spaudoje. Mokslo istorijos raidą tyrinėjo Lituanistikos studijų ir tyrimo centre Čikagoje (1990–1991).

Literatūra apie jį[2–3].

---

1. **Tupčiauskas, Algirdas.** Tarybų Lietuvos mokslo dabartis ir užmojai. – Vilnius : Mokslas, 1978. – 58, [2] p., [8] iliustr. lap. : iliustr.
2. **Lietuvos** mokslinės mokyklos (1945–1990) / Ona Voverienė, Birutė Railienė, Giedrė Sasnauskaitė ir kt. – Vilnius : UAB „Mokslo aidai“, 2002. – 310 p. : iliustr., portr., graf. – Bibliogr. skyrių gale. – Pavardžių rodyklė: p. 277–310.
3. **Algirdas** Tupčiauskas // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 81.

1946 m. birželio 15 d. Panevėžyje gimė **Angelė Mogenytė-KAULAKIENĖ**, lituanistė terminologė. Pasirinkti lituanistikos studijas paskatino lietuvių kalbos mokytojas, tuometinis Klaipėdos 9-osios vidurinės mokyklos direktorius Steponas Skeivys. 1969 m. baigė Vilniaus valstybinį pedagoginį institutą ir įgijo lietuvių kalbos ir literatūros specialybę. 1983 m. Vilniaus universiteto taryboje apgynė humanitarinių mokslų kandidato disertaciją *Vertiniai dabartinėje lietuvių technikos terminijoje* (1983), nostrifikuota humanitarinių mokslų daktare (1993).

Nuo 1969 m. iki 2008 m. dirbo Lietuvių kalbos instituto (iki 1990 Lietuvių kalbos ir literatūros institutas) vyresniąja mokslo darbuotoja. 1996–2000 m. ir KTU Lietuvių kalbos katedros vedėja. Nuo 2001 m. VGTU Humanitarinio instituto Lietuvių kalbos katedros vedėja, docentė (2007).

Mokslo istorijos darbai: fizikos terminijos raida (1850–2000). Moksliniuose žurnaluose yra paskelbusi šios srities darbų: *Lietuviškosios terminijos šaltinių kaitos tendencijos*[1]; *Konstantino Šakenio* Fizikos *vadovėlio terminija*[2]; *Lietuviškų fizikos vadovėlių elektros ir magnetizmo terminai*[3]; *Pirmojo respublikinio fizikų pasitarimo terminologijos klausimai šiandien*[4]; *Profesorių A. Puodžiukyno ir P. Brazdžiūno pastabos dėl kai kurių technikos ir fizikos terminų*[5]; *Fizikos terminų įsigalėjimo trukmės veiksniai*[6]; *Stasio Dabušio populiarinamųjų gamtos mokslų leidinių terminai*[7]; *Pirmojo lietuviško aukštosios mokyklos fizikos vadovėlio terminija*[8]; *Profesoriaus Povilo Brazdžiūno „Bendrosios fizikos“ vadovėlio (1960–1965) terminija*[9]. Išleista monografija *Lietuvių fizikos terminijos raida*[10].

Literatūra apie ją[11–14].

---

1. **Kaulakienė, Angelė.** Lietuviškosios terminijos šaltinių kaitos tendencijos // Linguistica lettika. – 2001, Nr. 9, p. 146–154.
2. **Kaulakienė, Angelė.** Konstantino Šakenio *Fizikos* vadovėlio terminija // Terminologija. – 2002, Nr. 9, p. 66–77.
3. **Kaulakienė, Angelė.** Lietuviškų fizikos vadovėlių elektros ir magnetizmo terminai // Terminologija. – 2003, Nr. 10, p. 107–116.
4. **Kaulakienė, Angelė ; Makariūnienė, Eglė.** Pirmojo respublikinio fizikų pasitarimo terminologijos klausimai šiandien // 35-oji jubiliejinė Lietuvos nacionalinė fizikos konferencija. – Vilnius, 2003. – P. 38–39.
5. **Kaulakienė, Angelė ; Makariūnienė, Eglė.** Profesorių Antano Puodžiukyno ir Povilo Brazdžiūno pastabos dėl kai kurių technikos ir fizikos terminų // Mokslo ir technikos raida Lietuvoje: mokslo istorikų konferencijos, vykusios Vilniuje 2003 m. rugsėjo 17–18 d., pranešimai. – Vilnius, 2003. – P. 59–64.
6. **Kaulakienė, Angelė.** Fizikos terminų įsigalėjimo trukmės veiksniai // Terminologijos istorijos ir dabarties problemos : Kazimierui Gaiveniui atminti : [straipsnių rinkinys]. – Vilnius, 2004. – P. 206–211.
7. **Makariūnienė, Eglė ; Kaulakienė, Angelė.** Stasio Dabušio populiarinamųjų gamtos mokslų leidinių terminai // Terminologijos istorijos ir dabarties problemos : Kazimierui Gaiveniui atminti : [straipsnių rinkinys]. – Vilnius, 2004. – P. 250–255.
8. **Kaulakienė, Angelė.** Pirmojo lietuviško aukštosios mokyklos fizikos vadovėlio terminija: [Vinco Čepinskio vadovėlyje vartoti fizikos terminai] // Terminologija. – 2006, Nr. 13, p. 76–96.
9. **Kaulakienė, Angelė.** Profesoriaus Povilo Brazdžiūno *Bendrosios fizikos* vadovėlio (1960–1965) terminija // Terminologija. – 2007, Nr. 14, p. 92–109.
10. **Kaulakienė, Angelė.** Lietuvių fizikos terminijos raida. Vilnius : Technika, 2009. – P. 438. – Bibliogr. p. 434–438. – Fizikos terminų raidos žodynas p. 207–433.
11. **Kaulakienė,** Angelė // Lietuvių kalbos enciklopedija. – Vilnius, 1999. – P. 310.
12. **Kaulakienė,** Angelė // Panevėžio krašto kalbininkai / Sudarė E. Urbonas. – Panevėžys, 2000. – P. 74–75.
13. **Kaulakienė** Angelė // Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2006. – T. 9, p. 591.
14. **Kaulakienė** Angelė. – Portr. // Kas yra kas Lietuvoje : Lietuvos pasiekimai, 2008. – Kaunas, 2008. – P. 722.

1948 m. kovo 7 d. Vilniuje gimė **Ieva Dundulytė-ŠENAVIČIENĖ,** fizikė, mokslo istorikė. Vilniaus valstybinio universiteto absolventė (1971), fizikos ir matematikos mokslų kandidatė (*Fizikos raida Lietuvoje, 1920–1940 m.,* 1978, rus., vadovai: A. Jucys, H. Jonaitis), nostrifikuota gamtos mokslų daktare (1993). Istorijos instituto vyresnioji mokslo darbuotoja (nuo 1988), skyriaus vedėja (1990–1991). Mokslinės veiklos pradžioje darbai buvo skirti fizikos mokslo raidai Lietuvoje. Šiuo metu gilinasi

į XIX a. Lietuvos kultūros ir Bažnyčios istoriją. Šia tematika paskelbtose I. Šenavičienės monografijose *Žemaičių lituanistai Vilniaus vyriausioje seminarijoje. Motiejus Valančius* (1998) ir *Dvasininkija ir lietuvybė: Katalikų bažnyčios atsinaujinimas Žemaičių vyskupijoje XIX a. 5–7 dešimtmetyje* (2005) aptinkama ir su fizikos istorija susijusių dalykų, pavyzdžiui, žinių apie kunigo kalbininko Juozo Čiuldos sukonstruotą universalų kampamatį ir patobulintą barometro skalę. Yra knygos *Vytauto Didžiojo universitetas: mokslas ir visuomenė 1922–2002*[1] straipsnių autorė ir bendraautorė, tarp jų *Matematikos ir gamtos mokslai*[2], be to, mokslo istorijos tyrinėjimai skelbti *Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštyje* (1994), *Lietuvių atgimimo istorijos studijose* (1994), *Lietuvos istorijos metraštyje* (1999), žurnale *Istorija* (1994, 2000) ir kt.

Mokslo istoriko darbą dirbo Vilniaus, Varšuvos, Krokuvos, Sankt Peterburgo archyvuose ir bibliotekose.

Aktyviai dalyvavo mokslo istorikų konferencijose: Sąjunginėje fizikos ir matematikos mokslų istorijos konferencijoje (Tbilisis, 1978); Baltijos mokslo istorikų konferencijose: XI – Tartu, 1977; XII – Vilnius, 1979; XIV – Ryga, 1985; XV – Ryga, 1987; XVI – Vilnius, 1991; XVII – Tartu, 1993; XIX – Vilnius, 1999; LKMA ir VDU 70 m. jubiliejinėje konferencijoje (Kaunas, 1992); KTU Fizikos katedros 75 m. jubiliejui skirtoje konferencijoje (Kaunas, 1997), Lietuvos mokslo istorikų konferencijose (1994, 1995, 1998) ir kt.

Fizikos mokslo istorijos darbai: knygų *Fizikos raida Lietuvoje 1920–1940*[3] autorė ir *Fizikos istorija Lietuvoje (1579–1940)*[4], *Fizikos mokslo raida pokario metais (1944–1955)*[5] bendraautorė.

2008 m. išleista I. Šenavičienės darbų rodyklė[6].

Literatūra apie ją[6, 7].

---

1. **Šenavičienė, Ieva ; Gylienė, Laima.** Matematikos ir gamtos mokslai // Vytauto Didžiojo universitetas : mokslas ir visuomenė, 1922–2002. – Kaunas, 2002. – P. 184–260.
2. **Šenavičienė, Ieva.** Technikos mokslai. – Bibliogr. p. 290– 292 // Vytauto Didžiojo universitetas : mokslas ir visuomenė, 1922–2002 – Kaunas, 2002. – P. 261–292.
3. **Šenavičienė, Ieva.** Fizikos raida Lietuvoje 1920–1940 / atsakingasis redaktorius P. Brazdžiūnas. – Vilnius : Mokslas, 1982. – 96 p. : iliustr. – (Iš mokslų istorijos Lietuvoje ; 5). – Bibliogr. išnašose.
4. **Fizikos** istorija Lietuvoje (1579–1940) / P. Brazdžiūnas, H. Horodničius, H. Jonaitis,

A. Puodžiukynas, I. Šenavičienė ; redaktorių kolegija: P. Brazdžiūnas, H. Jonaitis (ats. red.), M. Jučas, K. Ušpalis. – Vilnius : Mokslas, 1988. – T. 1 : 1579–1940. – 211 p. : iliustr. – Bibliogr. išnašose.

5. **Ušpalis, Kostas ; Šenavičienė, Ieva ; Kuzmickytė, Laima.** Fizikos mokslo raida Lietuvoje pokario metais (1944–1955). – Vilnius : [TFAI], 1993. – 48 p.
6. **Ieva** Šenavičienė : bibliografijos rodyklė, 1974–2008 / Vilnius : Lietuvos istorijos inst. l-kla, 2008. – 31, [4] p., 1 portr. lap.
7. **Ieva** Dundulytė-Šenavičienė // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 98.

1970 m. lapkričio 9 d. Vilniuje gimė **Rasa Logminaitė-KIVILŠIENĖ**, fizikė, mokslo istorikė. Vilniaus pedagoginio universiteto absolventė (1994), fizinių mokslų (fizika) daktarė (*Edukacinės komisijos įtaka fizikos raidai senajame Vilniaus universitete*, 2000, vadovas L. Klimka). Teorinės fizikos ir astronomijos instituto dirbuotoja (nuo 1994). Stažavosi Mokslo istorijos institute Varšuvoje. Žurnalo *Fizikų žinios* ir tęstinio leidinio *Lietuvos dangus* redaktorių kolegijų narė (nuo 2002).

Mokslo istorijos darbai: iš fizikos ir gamtos mokslų istorijos senajame Vilniaus universitete, apie universiteto profesorius, fizikos kabinetą, edukacinę komisiją ir fizikos bei taikomųjų mokslų pradžią Lietuvoje; pijorų mokyklas XIX a. pradžioje Lietuvoje. Tyrimai atlikti remiantis archyvine medžiaga ir skelbiami pirmą kartą mokslinėje lietuvių ir lenkų spaudoje[1–9]. Monografijos *Fizikos bei taikomųjų mokslų pradžia Lietuvoje*[10] bendraautorė.

Literatūra apie ją[11].

---

1. **Klimka, Libertas ; Kivilšienė, Rasa.** Edukacinė komisija ir fizikos mokymas senajame Vilniaus universitete. – Bibliogr.: p. 41 (62 pavad.). // Lietuvos aukštųjų mokyklų darbai. Istorija. – T. 42 (1999), p. 31–41.
2. **Kivilšienė, Rasa.** Edukacinės komisijos įtaka fizikos raidai senajame Vilniaus universitete : daktaro disertacijos santrauka : fiziniai mokslai, fizika (028) / Teorinės fizikos ir astronomijos institutas. – Vilnius : [s. n.], 2000. – 25 p. – Tekstas lygiagr. lenk. – Bibliogr.: p. 6–7 ir išnašose.
3. **Klimka, Libertas ; Kivilšienė, Rasa.** Mokslinis Vilniaus universiteto fizikos profesoriaus S. Stubelevičiaus (1762–1814) paveldas. – Bibliogr.: p. 34 (32 pavad.) // Lietuvos aukštųjų mokyklų darbai. Istorija. – T. 45 (2000), p. 28–34.
4. **Klimka, Libertas; Kivilšienė, Rasa.** Gabinet fizyczny pod rządami profesora Józefa Mickiewicza. – (Materiały do historii naucznia fiziki w Uniwersytecie Wileńskim) //

Analecta. – R. 13, z. 1/2 (2003, p. 26–67.

5. **Kivilšienė, Rasa ; Klimka, Libertas.** Pirmasis sumanymas steigti Mokslų akademiją Lietuvoje // Lietuvos aukštųjų mokyklų darbai. Istorija. – T. 56 (2003), p. 48–50.
6. **Kivilšienė, Rasa ; Klimka, Libertas.** Fizyka pod wpływem Komisji Edukacji Narodowej na dawnym uniwersytecie Wileńskim // Kwartalnik Historii Nauki i Techniki. – Warszawa, 2001. – T. 4, p. 61–76.
7. **Pocius, Vytautas ; Kivilšienė, Rasa.** Gamtos mokslų žinių platinimas lietuvių kalba spaudos draudimo metais // Lietuvių raštijos istorijos studijos : iš spaudos draudimo istorijos : mokslinių straipsnių rinkinys. – Vilnius, 2005. – T. 1, p. 88–97.
8. **Karazija, Romualdas ; Momkauskaitė, Alina ; Kivilšienė, Rasa.** Development of Lithuanian physics in the second half of the 20th century : statistical analysis // Lithuanian Journal of Physics. – Vol, 45, No. 6 (2005), p. 503–509.
9. **Klimka, Libertas ; Kivilšienė, Rasa.** Panevėžio pijorų mokykla XIX a. pirmojoje pusėje // Iš Panevėžio praeities : švietimo istorijos puslapiai : konferencijos medžiaga. – Panevėžys, 2008. – P. 8–18.
10. **Klimka, Libertas ; Kivilšienė, Rasa.** Fizikos ir taikomųjų mokslų pradžia Lietuvoje. – Vilnius : VPU l-kla, 2005. – 192 p. : iliustr., faks. – Bibliogr. išnašose.
11. **Rasa** Kivilšienė // Makariūnienė, Eglė ; Klimka, Libertas. Lietuvos fizikų ir astronomų sąvadas. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius, 2001. – P. 144.

II. MUZIEJAI

Alina MOMKAUSKAITĖ
Vilniaus universiteto Teorinės fizikos ir astronomijos institutas

PROFESORIAUS ADOLFO JUCIO MEMORIALINIS KAMBARYS

Šiuolaikinės teorinės fizikos Lietuvoje pradininko, vieno iš atomo teorijos kūrėjų profesoriaus Adolfo Jucio memorialinis kambarys yra VU Teorinės fizikos ir astronomijos institute (A. Goštauto g. 12, 427 k.*). Čia 1964–1974 m. tuometiniame LTSR mokslų akademijos Fizikos ir matematikos institute buvo A. Jucio darbo kabinetas.

Profesorius A. Jucys, būdamas LTSR mokslų akademijos Fizikos, chemijos ir technikos mokslų skyriaus akademiku sekretoriumi, rūpinosi, kad Mokslų akademijoje būtų įsteigtas pirmasis Lietuvoje Fizikos ir matematikos institutas, o jį 1956 m. įkūrus, septynerius metus ėjo šio instituto direktoriaus pareigas. A. Jucio iniciatyva 1961 m. prie Fizikos ir matematikos instituto buvo organizuotas Mokslų akademijos Skaičiavimo centras, kuriame netrukus pradėjo veikti pirmasis Lietuvoje kompiuteris, tada vadintas elektronine skaičiavimo mašina, BESM-2M. A. Jucys dėjo daug pastangų, kad Institutui bei Skaičiavimo centrui būtų pastatyti specialūs pastatai K. Poželos gatvėje (dabar A. Goštauto g. 12). Po A. Jucio mirties, įamžinant šio įžymaus mokslininko bei mokslo organizatoriaus atminimą, jo, Kvantmechaninių skaičiavimų sektoriaus vadovo, buvusiame kabinete ir buvo įrengtas memorialinis kambarys. Tai vienintelė A. Juciui skirta ekspozicija Lietuvoje.

Kabinete stovėję standartiniai masinės gamybos baldai buvo pakeisti iš A. Jucio namų atgabentais, meistrų pagamintais profesoriaus darbo kambario baldais: senoviniu rašomuoju stalu, krėslu, knygų spintomis. Kambaryje saugoma A. Jucio namų bibliotekos pagrindinė dalis ir Institute buvęs mokslinis jo archyvas (namų archyvas perduotas LMA Vrublevskių bibliotekos Rankraščių skyriui, kur buvo įkurtas A. Jucio fondas). Vertingiausi šio archyvo dokumentai – jo abi disertacijos, monografijų rankraščiai, pokario laikotarpiu profesoriaus parengto, bet neišleisto didelės apimties teorinės fizikos kurso rankraštis (kambariui perdavė prof. A. Bolotinas), didelis nuotraukų rinkinys, kurių dauguma saugomos ir skaitmenine for-

* Nuo 2010 m. memorialinis kambarys perkeltas į 337 k.

Ekspozicijos stendai, skirti A. Jucio gyvenimui bei mokslinei veiklai ir jo įkurto instituto istorijai (2009 m.)

ma. Archyve taip pat yra A. Jucio asmeninių dokumentų, laiškų, jo grupės organizuotų mokslinių konferencijų ir pasitarimų medžiaga, mokslo populiarinamųjų, kraštotyros, kalbotyros, publicistinių straipsnių rankraščiai ir iškarpos iš žurnalų bei laikraščių. Kambaryje saugoma ir medžiaga, susijusi su profesoriaus atminimo įamžinimu, kaip antai kasmet VU TFAI orga-

Memorialinio kambario prižiūrėtoja A. Momkauskaitė ir A. Jucio biografas R. Karazija. Viršuje dešinėje – A. Jucio mokytojų D.R. Hartree ir A. Foko portretai (2009 m.)

nizuojamų A. Jucio akademinių skaitymų programos bei kai kurių pranešimų tekstai, jo šimtmečio proga išleistos knygos, pašto ženklas, medalis, filmas apie jubiliejaus iškilmes profesoriaus gimtinėje, A. Jucio bareljefas (autorius – skulptorius Antanas Žukauskas).

Didžioji bibliotekos knygų dalis – tai atomo teorijos ir gretimų sričių monografijos, fizikos ir matematikos vadovėliai, žinynai. Tarp jų anglų, vokiečių, rusų ir prancūzų kalbomis užsienyje išleisti veikalai, kurių daugumos nėra kitose Lietuvos bibliotekose, knygos su Lietuvos ir užsienio mokslininkų autografais. A. Juciui buvo atsiunčiama daug straipsnių atspaudų, preprintų, nemažai jų profesorius atsiveždavo iš komandiruočių į kitų šalių mokslo centrus. Kambaryje yra saugomi visi A. Jucio moksliniai straipsniai, mokslo žurnalai, kurių redaktorių ar patarėjų kolegijų nariu jis buvo. Yra didelis disertacijų autoreferatų rinkinys – jo mokinių ir kitų Lietuvos ir TSRS fizikų, kurių disertacijų oponentu jis buvo; dauguma autoreferatų su autografais. Ta medžiaga reikšminga ne tik atomo fizikos, A. Jucio mokslinės mokyklos, bet ir Lietuvos fizikos istorijai.

Profesoriaus A. Jucio šimtųjų gimimo metinių proga įrengtuose sten-

A. Jucio darbo stalas: rašomoji mašinėlė *Mercedes*, aritmometras *Hamann*, cilindrinė logaritminė liniuotė ir gintaru inkrustuotas rašymo priemonių komplektas (2009 m.)

duose eksponuojamos įdomiausios nuotraukos, iliustruojančios A. Jucio mokslinę veiklą ir asmeninį gyvenimą, jo monografijos, disertacijos, Vilniaus universiteto išduotas mokslų daktaro diplomas, kiti dokumentai. Vienas stendas skirtas Fizikos ir matematikos – Fizikos – VU Teorinės fizikos ir astronomijos institutų istorijai. Kambaryje saugomi A. Jucio asmeniniai daiktai: rašomoji mašinėlė *Mercedes*, kuria jis parašė beveik visus savo darbus, sudėtingiems atominiams skaičiavimams naudota, iš Anglijos parsivežta cilindrinė logaritminė liniuotė, karo metais įsigytas aritmometras *Hamann*, gintaru inkrustuotas rašymo priemonių komplektas, žemaitiškos klumpės, padovanotos profesoriui jo išrinkimo Plungiškių draugijos prezidentu proga.

Kambaryje saugomais leidiniais naudojasi fizikai, archyvu – mokslininkai, tyrinėjantys mokslo istoriją. Kambarys sulaukia svečių iš mokyklų, mokslininkų, atvykusių iš užsienio. Paminėtina, kad čia 2007 m. pabuvojo A. Jucio mokytojo Douglaso Raynerio Hartree sūnus Richardas.

Dėl lankymosi kambaryje galima tartis el. paštu:
Alina.Momkauskaite@tfai.vu.lt

A. Jucio sūnus Gediminas (kairėje) ir D.R. Hartree sūnus Richardas (2007 m.)

Leonas Mindaugas BALEVIČIUS
Vilniaus universiteto Fizikos fakultetas

VILNIAUS UNIVERSITETO FIZIKOS FAKULTETO FIZIKOS MUZIEJUS

Fizikos muziejus įkurtas 1998 m. VU Fizikos fakulteto Bendrosios fizikos ir spektroskopijos katedros ir dekano prof. dr. G. Dikčiaus iniciatyva. Muziejui patalpos buvo paskirtos jau prieš ketverius metus, nors pirmieji mėginimai įsteigti muziejų pasireiškė dar anksčiau, t. y. aštuntame dešimtmetyje, rengiantis Vilniaus universiteto 400 metų minėjimui. Tuometinės universiteto vadovybės nurodymu kiekviename fakultete turėjo būti jo istorijos kabinetas, tarsi muziejus. Iš tokių muziejėlių turėjo

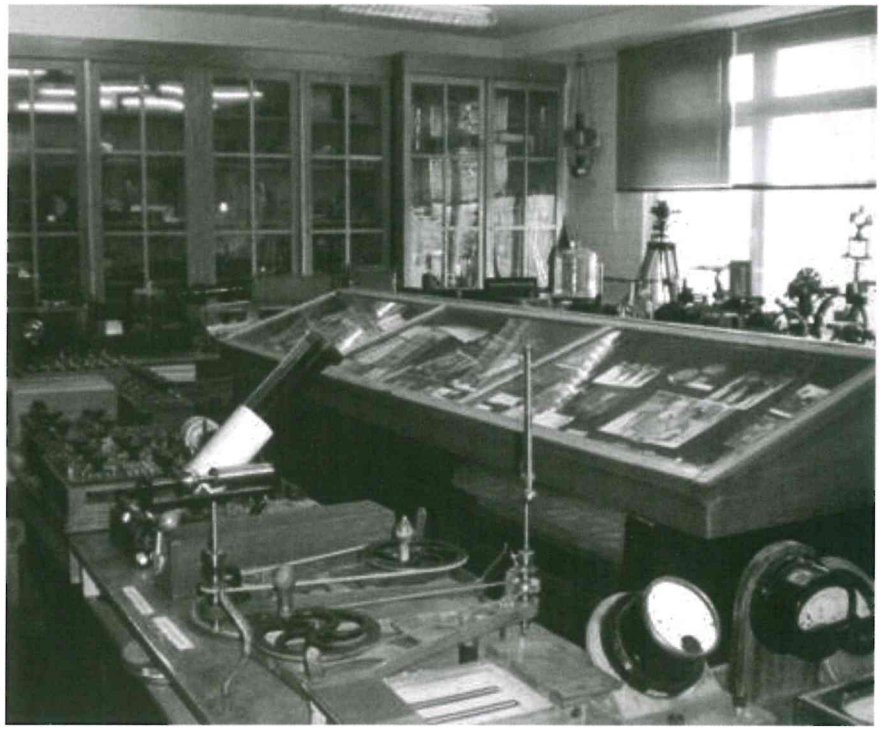

Bendras muziejaus ekspozicijos vaizdas. Visos ekspozicijos nuotraukos Olgos Rancovos

Ekspozicijos prietaisai: N.Teslos transformatorius (1), trys detektoriniai radijo imtuvai (2) ir telegrafo aparatas (3) (angliškai vadinamas *Siphon recorder*), pagal W. Thomsono pasiūlytą idėją pagamintas signalams perduoti ne S. Morses abėcėle, o kiekvienai raidei priskiriant tam tikrą sinusoidės atkarpą. Prie leidinių stendo muziejaus vedėjas L. M. Balevičius

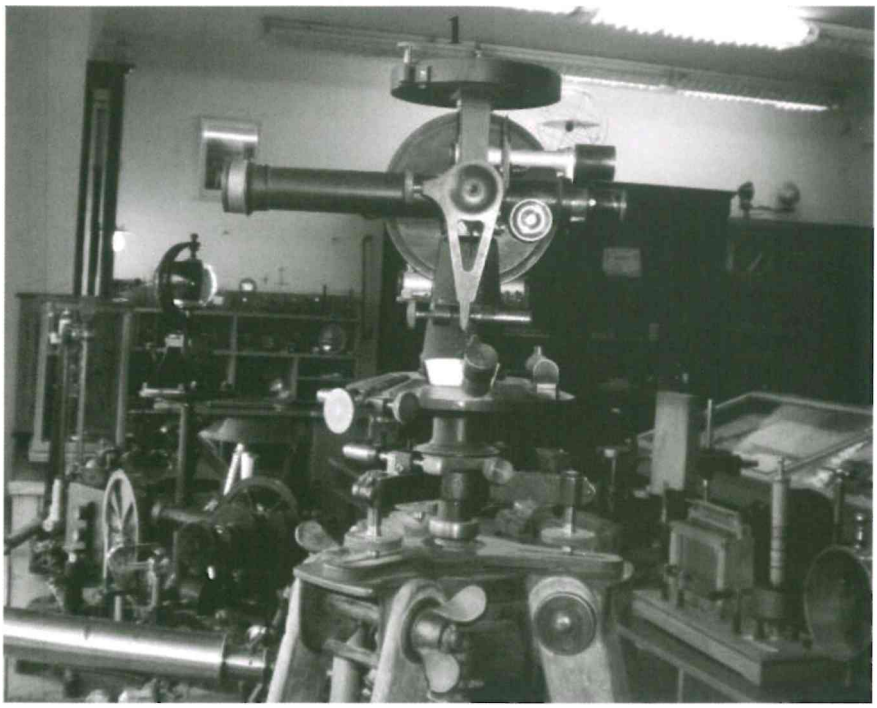

Iš geodezinių prietaisų rinkinio: centre *Max Hildebrand* firmos XX a. trečiojo dešimtmečio teodolitas (1)

rastis viso universiteto istoriją apimantis muziejus. Taigi iš XVIII a. Tomo Žebrausko pradėtų rinkti prietaisų fizikos kabinetui, tada vadinto „matematikos muziejumi“, paveldėjome tik šlovę, o pirmieji eksponatai mūsų muziejui, rinkti jau XX a., 1978/1979 mokslo metais, nebuvo labai seni – daugiausia penkiasdešimties metų senumo. Vėliau, devintame praeito amžius dešimtmetyje, rimtai komplektuoti muziejaus eksponatus ėmėsi doc. V. Kriščiūnas, tačiau patalpos muziejui dar nebuvo paskirtos ir tai stabdė tolesnę veiklą. Tačiau tuo metu surinkti daiktai ir dabar sudaro vertingą rinkinėlį, saugomą muziejuje. Iš muziejaus eksponatų galima spręsti apie įvairių fizikos ir skaičiavimo technikos sričių raidą.

Reikėtų paminėti įvairius atominių ir molekulinių spektrų tyrimo prietaisus: monochromatorius, spektrografus ir kitus optinius prietaisus. Visų pirma, tai praeito šimtmečio trečiojo dešimtmečio gamybos du labai gražūs su raudonmedžio korpusais *Adam Hilger* firmos (Anglija) spektrografai, priklausę Vilniaus Stepono Batoro universiteto Fizikos skyriui, bei

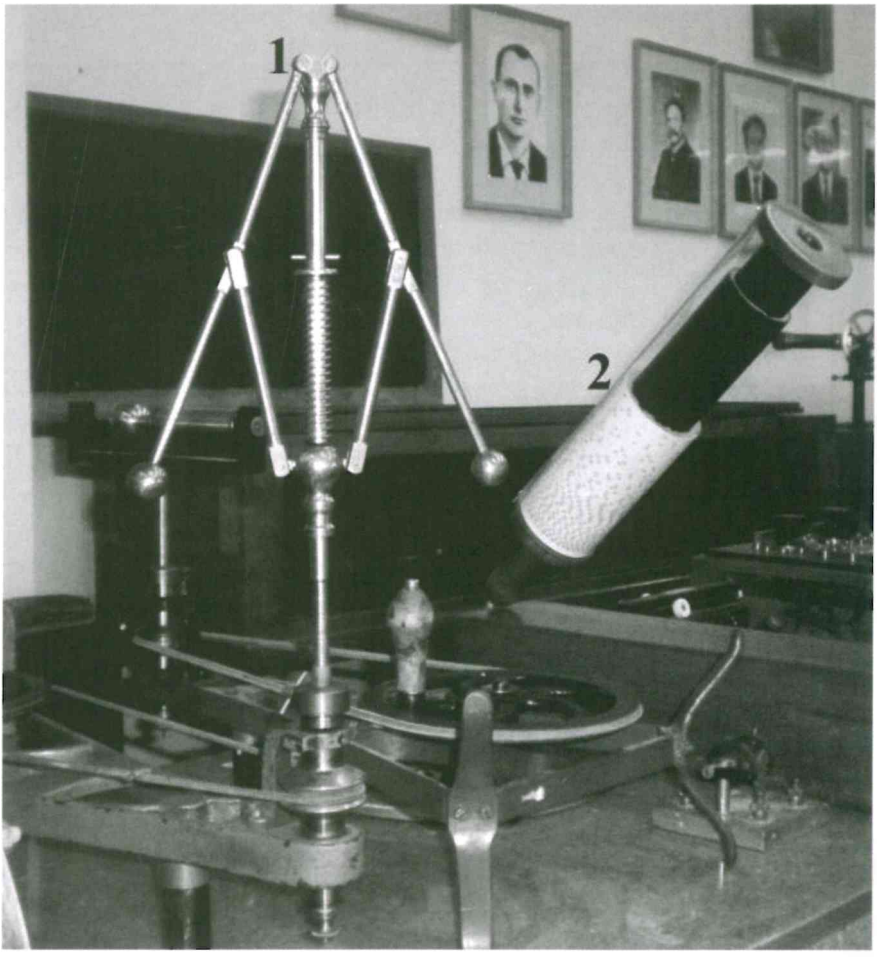

Prietaisai, skirti sukamojo judėjimo dėsniams demonstruoti (1); dešinėje cilindrinė logaritminė liniuotė (2)

kai kurie elektros ir mechanikos prietaisai. Kurį laiką jie buvo saugomi Šv. Jonų bažnyčioje (ten tuo metu veikė Mokslo muziejus) ir tik 1994 m. vėl buvo grąžinti Fizikos fakultetui. Taip pat yra to laikotarpio ir vokiečių firmų *R. Fuess*, *C. Zeiss* spektrografų bei monochromatorių, kurie gal ne tokie gražūs, bet kokybe nenusileidžia angliškiesiems. Ir su vienais, ir su kitais prieškaryje ir pirmaisiais pokario dešimtmečiais buvo atlikta keletas reikšmingų mokslinių darbų. Šiuos prietaisus moksliniams tyrimams naudojo žymūs Lietuvos fizikai – akademikas P. Brazdžiūnas, profesoriai

H. Horodničius, H. Jonaitis ir kt.

Optikos kolekcija yra papildyta geodeziniais prietaisais: nivelyrais, įvairiais teodolitais, kipregeliais ir busolėmis. Nors tai nėra tiesiogiai fizikos eksperimentams skirti įrenginiai, jų optika tiek sudėtinga, kad yra įdomi fizikams, ypač studentams. Yra optinių prizmių, veidrodžių bei gardelių kolekcija, surinkta iš nurašytų prietaisų. Turime šiokią tokią kolekciją senoviškų fotoaparatų, daugiausia padovanotų Fizikos fakulteto darbuotojų. Iš Vilniaus Stepono Batoro universiteto laikų išlikęs tik vienas fotoaparatas, bet pats seniausias (manoma, XIX a.) ir todėl pats vertingiausias. Yra pavienių (ne kolekcinių) eksponatų, neretai patraukiančių lankytojų dėmesį; tai heliografas – prietaisas Saulės švietimo trukmei matuoti, sektantas (spėjama, XIX a. pradžios) – vienas pagrindinių jūrų navigacijos prietaisų, kišeninis žibintuvėlis, mikroskopai, lupos. Ekspozicijoje yra kelios senoviškos analitinės svarstyklės, gyvsidabrinė relė, skirta signalizuoti apie neleistiną dujų koncentraciją anglies kasykloje, senoviškas žaibolaidis ir kt.

Pastaruoju metu nemažai sukaupta elektros matavimo prietaisų, ne tik voltmetrų, ampermetrų, bet ir įvairių varžynų, Č. Vitstono (C. *Wheatstone*) tiltelių jungiklių, komutatorių, N. Teslos (N. *Tesla*) transformatorių, kondensatorių ir kt. Visi nurodyti eksponatai (ne tik elektros prietaisai) turi vieną bendrą ypatumą – akivaizdžiai matoma jų konstrukcija ir dėl to nesunkiai paaiškinamas jų veikimas.

Muziejuje yra elektroninių lempų kolekcija – nuo nedidelių, naudojamų radijo imtuvuose, iki didžiulių, naudojamų radijo stotyse, senuose oscilografuose.

Muziejus turi keletą lempinių radijo aparatų. Šios rūšies vertingiausi eksponatai yra detektoriniai imtuvai.

Kita muziejaus eksponatų grupė – skaičiavimo technikos pavyzdžiai. Tai įvairios paskirties (bendrosios, lėktuvo šturmano, inžinieriaus chemiko) ir konstrukcijos (tiesinės, apskritiminės, cilindrinės) logaritminės liniuotės, mechaniniai skaičiuotuvai – aritmometrai, kai kurie jų tebeveikia ir muziejaus lankytojams leidžiama jais „skaičiuoti“. Yra didžiųjų skaičiavimo mašinų kai kurių elementų: ventilis – signalo formuotuvas, naudotas septintojo dešimtmečio tarybinės skaičiavimo mašinos BESM-2

Rinkinyje yra keletas retų monochromatorių: pirmame plane kairėje *A. Hilger* (1) ir *R. Fuess* (2) firmų monochromatoriai. Muziejaus sienas puošia VDU ir VU profesorių portretai. Šioje nuotraukoje keli jų, iš kairės: Kęstutis Šliūpas, Bernardas Kuodaitis, Zigmas Kupliauskis, Viktoras Kybartas, Jurgis Viščakas

aritmetiniame įrenginyje, feritinės atminties (adreso) skaitymo ir įrašymo srovės impulso formuotuvas; BESM-4 mašinos operatyviosios atminties „kubas“, taip pat BESM-6 operatyviosios atminties dalis. Muziejus turi ir kitų skaičiavimo technikos bei mechaninės moksleivių apklausos įrenginių, deja, ne visuomet veikiančių.

Ekspozicijai panaudoti prieškario Vilniaus Stepono Batoro universiteto Fizikos fakulteto baldai, kuriuos muziejaus darbuotojai patys surinko ir restauravo.

Muziejuje iš pradžių buvo kaupiami ir eksponuojami ne tik prietaisai, bet ir spaudiniai – žymių fizikų mokslinės publikacijos, vadovėliai, rankraščiai ir dokumentai. Surinkta šiek tiek fizikos vadovėlių, išleistų prieškario Lietuvoje ir carinėje Rusijoje. Tačiau pasirodė, kad užmojai buvo per platūs. Todėl dabar apsiribojama daugiausia fizikos prietaisais. Tenka tik apgailestauti, kad senųjų prietaisų, kaip ir visa, kas tikrai vertinga, pastebimai mažėja ir juos aptikti ir nupirkti darosi vis sunkiau.

Taigi Fizikos muziejus yra Fizikos fakulteto kuruojamas padalinys, kurio tikslas – rinkti, saugoti ir sisteminti medžiagą apie fizikos mokslo raidą Vilniaus universitete ir Lietuvoje. Muziejus atviras Fizikos fakulteto studentams, studijuojantiems fizikos istoriją, fizika besidomintiems moksleiviams ir plačiajai visuomenei.

Algimantas NAKAS
Vilniaus Gedimino technikos universitetas

MOKSLO ISTORIJOS KONFERENCIJŲ 1994–2008 – *SCIENTIA ET HISTORIA* IR *MOKSLO IR TECHNIKOS RAIDA LIETUVOJE* – STATISTINĖ ANALIZĖ

Mokslininko, dirbančio bet kurioje mokslo srityje, vienas svarbiausių uždavinių – skelbti savo atliktų tyrimų rezultatus, t. y. dalyvauti konferencijose, publikuoti savo darbus. Lietuvoje mokslo istorikų konferencijas nuo 1994 m. sistemingai organizuoja Vilniaus Gedimino technikos universitetas (VGTU) ir Kultūros, filosofijos ir meno (nuo 2010 m. sausio 1 d. Lietuvos kultūros tyrimų) institutas (KFMI). Per 15 metų KFMI surengė 15 mokslo istorikų ir filosofų ***Scientia et historia*** konferencijų, o VGTU – 12 mokslo istorikų ***Mokslo ir technikos raida Lietuvoje*** konferencijų. Atlikome kiekybinę šių konferencijų analizę.

Kiek pranešimų buvo perskaityta kiekvienoje konferencijoje, matyti iš 1 pav. VGTU surengtose dvylikoje konferencijų iš viso perskaityti 367 pranešimai. Gausiausiai mokslo istorikai dalyvavo X, VGTU 50-mečio jubiliejui skirtoje konferencijoje. Paskutinėse trijose VGTU konferencijose perskaitytų pranešimų skaičius, atrodo, nusistovėjo.

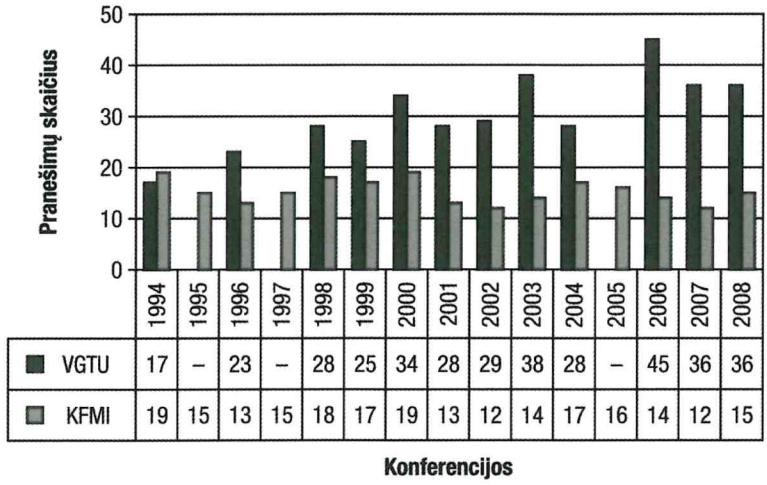

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
VGTU	17	–	23	–	28	25	34	28	29	38	28	–	45	36	36
KFMI	19	15	13	15	18	17	19	13	12	14	17	16	14	12	15

1 pav. Pranešimų skaičius 1994 – 2008 m. VGTU ir KFMI konferencijose

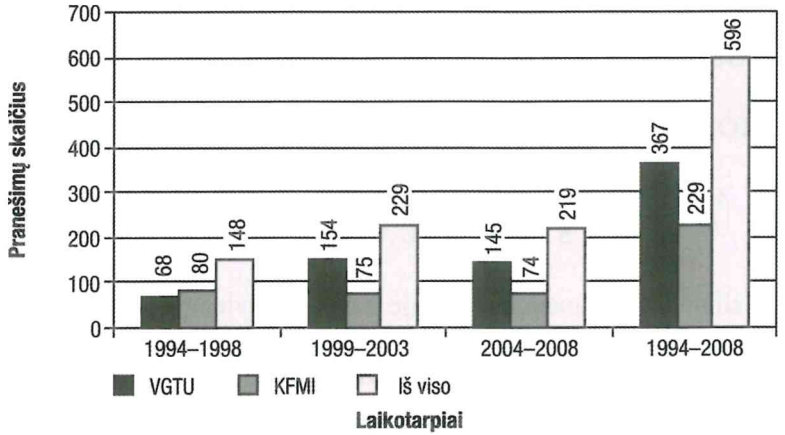

2 pav. Pranešimų skaičius VGTU ir KFMI konferencijose per 15 metų

KFMI penkiolikoje konferencijų iš viso perskaityti 229 pranešimai. Net devyniose konferencijose perskaityta ne mažiau kaip 15 pranešimų mokslo istorijos tematika. Matyti, kad ir ateityje šiose konferencijose pranešimų skaičius nemažės.

Iš sugrupuotų po penkerius metus laikotarpių matyti abiejų konferencijų pranešimų skaičiaus kaita. Per pastaruosius du konferencijų penkmečius pranešimų skaičiai yra stabilūs. Iš viso per 15 metų abiejose konferencijose perskaityti 596 pranešimai, taigi vidutiniškai po 40 pranešimų kasmet.

Pranešėjų skaičiai yra didesni nei pranešimų, nes kai kurių pranešimų autorių būna ne vienas. 3 pav. matyti abiejų instancijų konferencijų pranešėjų skaičiaus kaita. Šie skaičiai apima ir daugelį mokslo istorikų pasikartojančias pavardes. Pašalinus pasikartojančias pavardes apskaičiuota, kad VGTU konferencijose per 15 metų dalyvavo 139 mokslo istorikai, o KFMI – 59. VGTU konferencijų beveik 80% pranešėjų yra vyrai, o KFMI konferencija moteriškesnė, vyrai čia sudaro 60%.

Abiejų konferencijų branduolį sudaro 15 pranešėjų, kurie yra perskaitę iš viso 237 pranešimus; tai sudaro 40% visų pranešimų skaičiaus.

Abiejose konferencijose pranešėjai daugiausia buvo mokslų daktarai: nuo 50% iki 80%. Nustatyta, kad VGTU konferencijose 36 pranešėjai buvo profesoriai, tai sudaro per 25% visų pranešėjų. Pažymėtina, kad 2000 metų VGTU mokslo istorikų konferencijoje dalyvavo 14 habilituotų daktarų ir 19 daktarų (iš viso 41 pranešėjas). Mažesni, bet panašių proporcijų skaičiai yra kitose konferencijose. Visi tie rodikliai rodo aukštą VGTU konferencijų dalyvių mokslingumą. Panašūs rodikliai yra ir KFMI konferencijų.

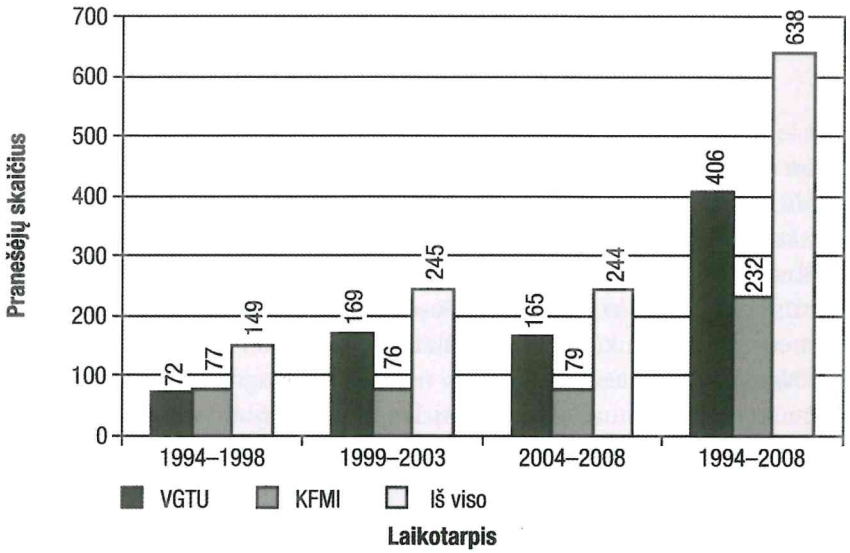

3 pav. Pranešėjų skaičius VGTU ir KFMI 1994 – 2008 konferencijose

Ir VGTU, ir KFMI konferencijose pranešimus yra skaitę ir užsienio mokslo istorikai: 3 iš JAV, 2 iš Lenkijos, 1 iš Baltarusijos. Pradėjęs eiti mokslo istorijos žurnalas, neabejotinai padidina paraiškų dalyvauti su pranešimais abiejų institucijų konferencijose skaičių. Susidomėjimo mūsų konferencijomis ženklų turime.

VGTU mokslo istorikų konferencijose aktyviausi buvo šie institutai ir aukštosios mokyklos: VGTU – 124 pranešimai, VPU – 41, KTU – 26, Ekologijos institutas – 23, KFMI – 16, VU – 11, VDU – 9, FI – 9. Aktyvūs buvo vadinamieji laisvieji mokslo istorikai: pensininkų – 38, mokytojų – 20, muziejų darbuotojų – 7 pranešimai ir t. t. Vadinasi, pranešėjų geografija yra plati ir nuolat kinta.

Taigi VGTU ir KFMI konferencijų analizė rodo, kad susiformavo stabilus konferencijų pranešėjų branduolys, kurį nuolat papildo jaunesniosios kartos pranešėjai, o tai laiduoja patikimą šių konferencijų tąsą ir artimiausioje ateityje. Apie tai liudija ir 2009 m. pradėtas leisti mokslo istorikų žurnalas *Mokslo ir technikos raida.*

Plačiau žr. **Romualdas Ginevičius, Algimantas Nakas.** Mokslo ir technikos istorijos žurnalo leidybos poreikio ir galimybių analizė // Mokslo ir technikos raida, 2009, t. 1, Nr. 1, p. 5–27.

PRISTATANT KONFERENCIJOS *SCIENTIA ET HISTORIA* PROGRAMŲ SĄRAŠĄ

Lietuvoje vyksta dvi kasmet rengiamos mokslo istorijai skirtos konferencijos: *Scientia et historia*, įsteigta 1994 m., ir šiek tiek vėlesnė *Mokslo ir technikos raida Lietuvoje*. Tai skirtingos pagal ištakas, turinius ir tikslus konferencijos.

Konferencijas ***Scientia et historia*** (SH) nuo 1994 m. organizuoja ir veda Lietuvos mokslo istorikų ir filosofų bendrija. Tai ankstyvesnės veik kas mėnesį akademiko Pauliaus Slavėno šaukiamo seminaro tradicijos tąsa. Naują, jau platesnės apimties mokslininkų ugdymo formą nulėmė iš esmės pakitusi situacija, atvėrusi langą į anksčiau uždraustą pasaulį. Savarankiško valstybingumo raiška, subrendusios intelektinės pajėgos, galimybės dalyvauti tarptautiniuose ir pasauliniuose forumuose – tai ir yra veiksniai, nulemiantys dabartinės veiklos ypatybes mokslo istorijos baruose. SH konferencijų tikslai: aptarti metinius tiriamųjų darbų rezultatus, juos įvertinti; pristatyti svarstymui leidinius, juos recenzuoti; įvertinti asmenybių indėlį į mokslo lobyną, paminėti jubiliejus; tikrinti temas, rengiamas tarptautiniams renginiams; suteikti tribūną jauniems mokslininkams, svarstyti jų disertacijų temas. SH konferencijose aptariami ir mokslo filosofijos bei mokslo sociologijos dalykai; jie sudaro atskirą SH programos dalį. Mokslo filosofijos klausimams čia skiriamas ypatingas dėmesys, nes ir mokslo istorija, ir mokslo filosofija bei sociologija sudaro neatskiriamą visumą, be kurios negali apsieiti fundamentinės mokslo esmės studijos. Pastaruoju metu kviečiami dalyvauti mokslininkai, kurie gali parodyti jau minėtos visumos reikšmę mokslo istorijos tyrimams. Akademinės kviestinių lektorių paskaitos užbaigia SH konferencijų programą. Reikšmingesnių pranešimų autoriai kviečiami parengti straipsnius konkretiems teminiams leidiniams bei mokslinei spaudai.

Motyvai ir svarbesni tikslai, paskatinę skelbti šiame sąvade jau septyniolika metų vykstančios mokslo istorikų ir mokslo filosofų konferencijos *Scientia et historia* programas:

- išskleisti tyrinėjimų tematikos panoramą ir parodyti jos kaitą bei tendencijas;
- atskleisti tyrinėtojų kartų kaitą, naujų pajėgų augimą;
- pateikti viename tekste papildomą šaltinį mokslo istorijos tyrinėtojams ir mokslotyros reikalams.

Prof. Juozas Algimantas KRIKŠTOPAITIS

KONFERENCIJOS *SCIENTIA ET HISTORIA* PROGRAMOS 1994–2010

Konferencija *Scientia et historia* vyksta kasmet Kultūros, filosofijos ir meno institute (nuo 2010 m. sausio 1 d. Lietuvos kultūros tyrimų institutas), jos organizatorius – Lietuvos mokslo istorikų ir filosofų bendrijos pirmininkas prof. J. A. Krikštopaitis. 2010 m. įvyko jau XVII konferencija. Pradžioje tai buvo tik mokslo istorikų konferencija, nuo 1996 m. susikūrė ir Filosofų bei sociologų sekcija. 2009 m. įvyko dar ir trečioji – Mokslo istorikų konferencijos edukacinė sesija.

Nemažai pranešėjų – Ieva Šenavičienė, Libertas Klimka, Romualdas Karazija, Jonas Algirdas Martišius, Kęstutis Makariūnas, Stasė Matulaitytė, Vytautas Pocius ir kt. – nagrinėjo fizikos ir astronomijos mokslų istorijos klausimus. Mokslo istorijos sekcijoje pranešimus skaitė ir kviestieji pranešėjai – istorikas Gediminas Ilgūnas, profesoriai Romualdas Šviedrys, Algimantas Grigelis, Roman Duda. Paminėti Teodoro Grothuso, astronomo ir mokslo istoriko Pauliaus Slavėno, Ignoto Domeikos jubiliejai, Lietuviškosios spaudos atgavimo ir Lietuvių mokslo draugijos šimtmečio sukaktys. Konferencijų metu jauniesiems mokslo istorikams buvo įteikiamos Edmundo Čapo stipendijos ir premijos. Apie konferencijas buvo rašoma periodiniuose leidiniuose: *Mokslo Lietuva, Mokslas ir gyvenimas, Fizikų žinios*.

Čia spausdinamos visų įvykusių konferencijų programos, pateikiama pranešėjų pavardžių rodyklė. Pranešimų pavadinimai, kaip būsimas šaltinis mokslo istorijos tyrinėtojams, pateikti autentiški ir netaisyti.

Eglė MAKARIŪNIENĖ

SCIENTIA ET HISTORIA – 94
1994 m. balandžio 8 d.

Balandžio 8 d.

1. ***J. A.Krikštopaitis.*** Istorija ir mokslas – mūsų dabarties rūpestis (įvadinis žodis).
2. ***K. Makariūnas.*** Mokslo pilietiškumo kriterijus.
3. ***J. A.Martišius.*** Tikslių jų mokslų atstovai apie universitetų reikšmingumą.
4. ***J. A. Krikštopaitis.*** Išeivija – Lietuvos istorijos ir kultūros dalis.
5. ***G. Ilgūnas.*** Lietuvos archyvų dabartis.
6. ***J. Minkevičius.*** Ideologinė konjunktūra ir sovietinės Lietuvos architektūra.
7. ***A. Tupčiauskas.*** Lietuvos profesoriai Baltijos universitete (Hamburgas, 1946–1950).
8. ***E. Makariūnienė.*** Fizikos krypčių formavimasis ir raida Lietuvoje.
9. ***A. Kaulakiene.*** Iš fizikos terminijos istorijos.

10. *A. Tupčiauskas.* A. Ramūnas-Paplauskas – lyginamosios pedagogikos pradininkas Kanadoje.
11. *A. Banionis.* Lietuvos matematikų moksliniai ryšiai 1920–1940 m.
12. *I. Kubilienė.* Dr. Al. Račkaus – knygnešystės tyrinėjimai.
13. *L. Klimka.* J. Mickevičius – VU eksperimentinės fizikos pradininkas.
14. *E. Šenavičienė.* Gamtamokslinė byla Vilniaus vyriausioje seminarijoje (XIX a.).
15. *S. Matulaitytė.* VU Astronomijos observatorijos bibliotekos knygų likimas.
16. *J. Navasaitis.* Viduramžių rudnė Lietuvoje.
17. *A. Baltrūnas.* Senovės Lietuvos matai.
18. *J. Petrulis.* Lietuvos kartografinio vaizdo ištakos.
19. *P. Vitkevičius.* Inžinerinė mintis senovės Lietuvoje.

SCIENTIA ET HISTORIA – 95
1995 m. balandžio 6–7 d.

Balandžio 6 d., 16 val.

1. *K. Masiulis.* Oto Folko filosofinė matematikos interpretacija.
2. *E. Makariūnienė.* Mokslininkų asmenybės, atsiveriančios prof. A.Žvirono straipsniuose.
3. *A. Kaulakienė.* K. Būgos įtaka I. Končiaus fizikos vadovėlio terminams.
4. *A. Tupčiauskas.* Lietuvos mokslininkai pokario Vokietijoje.
5. *A. Ažusienis.* Mokslo ir kultūros istorija P.Slavėno knygose.
6. *J. A. Krikštopaitis.* Istorizmo ir istoricizmo principai: jų suderinimo keblumai.

Balandžio 7 d., 11 val.

1. *J. A. Krikštopaitis.* Lietuva T. Grotuso laikais.
2. *L. Klimka.* Žeimelis – katalikiškos ir protestantiškos kultūrų sąlyčio taškas.
3. *J. A. Martišius.* Baltijos mokslo istorikų tyrimai, skirti T. Grotuso veiklai.
4. *L. Klimka.* T. Grotuso „pulsuojančio" fotometro vieta laikrodžių istorijoje.
5. **J. A. Krikštopaitis.** T. Grotusas – Tartu universiteto profesorius: išrinkimas ir peripetijos.

Balandžio 7 d., 13 val

6. *J. Minkevičius.* Lietuvos architektūros istorija: šio mokslo vingiai sovietmečiu.
7. *G. Ilgūnas.* Archyvas, saugojantis faktus apie terorą ir naikinimus Lietuvoje.
8. *A. Baltrūnas.* Apie vieną skaičiavimo mašinų istorijos fragmentą.
9. *J. Banionis.* Lietuvos universitetai 1940–1941 m.
10. *P. Vitkevičius.* Radiotechnikos pradininkai Lietuvoje.
11. *I. Šenavičienė.* Prancūziškoji tradicija Vilniaus fizikoje (S. Stubelevičiaus 180-ųjų mirties metinių proga).
12. *I. Šenavičienė.* Požiūris į gamtos mokslus Lietuvos dvasininkų ugdymo sistemoje (XVIII a. pab. ir XIX a. pradžia).
13. *J. Navasaitis.* XVI–XVIII aa. bronzos liejimo dirbtuvių pėdsakai Kauno rotušės aikštėje.
14. *E. Gečiauskas.* Ugnies garbintojų miestai Idriso 1154 m. žemėlapyje.
15. *J. Vaiškūnas.* Lietuvių etninės žinios apie žvaigždynus.

SCIENTIA ET HISTORIA – 96
1996 m. balandžio 18–19 d.

I. ATVIRUMO IR UŽDARUMO KOLIZIJA

Balandžio 18 d., 12–14 val.

1. ***A. Juozaitis.*** Universalumo ir uždarumo kolizija.
2. ***B. Deksnys.*** Atvira visuomenė ir gyventojų migracija: tendencijos ir problemos.
3. ***K. Masiulis.*** Atvirumo ir uždarumo raiška mūsų visuomenėje: ką apie tai sako elito orientacijų analizė.
4. ***J. A. Krikštopaitis.*** Dvi alternatyvios mokslo raiškos pusės.
5. ***E. Vasilevskis.*** Tradicionalistinio ir postmodernistinio žmogaus koncepcijos.
6. ***J. Morkūnienė.*** Atviros visuomenės filosofija: pagrindų paieškos.

II. MOKSLO ISTORIJA

Balandžio 18 d., 16–18 val.

1. ***K. Makariūnas.*** Pirmosios tarptautinės Lietuvos mokslo ekspertizės.
2. ***A. Nakas.*** Vilniaus technikos universiteto istorijos muziejus.
3. ***A. Jakimavičius.*** Gretimų sričių specialistų indėlis į Lietuvos gyvūnijos tyrimus.
4. ***J. Banionis.*** Lietuvos universiteto mokslininkų auklėtiniai ir jų likimai.

Balandžio 18 d., 18 val.

VISUOTINAS LIETUVOS MOKSLO ISTORIKŲ SUSIRINKIMAS

II. MOKSLO ISTORIJA

Balandžio 19 d., 11–13^{30} val.

5. ***J. A. Krikštopaitis.*** Lietuvos mokslo istorijos atsinaujinimo galimybė ir perspektyvos.
6. ***L. Klimka.*** Žinios apie mokslą pirmuose lietuviškuose kalendoriuose jų 150–mečio proga.
7. ***K Masiulis.*** Mokslas ir socialinė bei politinė aplinka: jų sąveika Lietuvoje XVIII–XX a.
8. ***B. Salatkienė.*** Laporių archeologinių paminklų kompleksas.
10. ***J. Minkevičius.*** Kelios mintys apie prūsų istorinius paminklus.
11. ***A. Gudelis.*** Tautos namų idėja ir jos realizavimas.
12. ***P. Kavaliauskas.*** Žurnalas "Šaltinis", atsiveriantis dabarties pasauliui.
13. ***J. A. Martišius.*** Mechanika ir jos istorija prof. Liubomiro Kulvieco mokslinėje ir pedagoginėje veikloje.

AKADEMIKO PAULIAUS SLAVĖNO 95-MEČIO PAMINĖJIMAS

Balandžio 19 d., 15^{30} val.

Paminklinės lentos atidengimas (Kęstučio g. 17)

Posėdis, skirtas akad. Pauliaus Slavėno 95-mečiui

Balandžio 19 d., 16 val.

1. ***J. A. Krikštopaitis.*** Iškili asmenybė mūsų istorijos panoramoje.
2. Kalbės: ***J. Baldauskas, E. Gečiauskas, G. Ilgūnas, A. Juozaitis, G. Kakaras, L. Klimka, J. A. Martišius, S. Matulaitytė, P. Vitkevičius ir kt.***

SCIENTIA ET HISTORIA – 97
1997 m. balandžio 18 ir 24 d.

I. PROGRAMA, SKIRIAMA LIETUVIŲ MOKSLO DRAUGIJOS 90-MEČIUI

Balandžio 18 d., 10–13 val.

1. ***G. Ilgūnas.*** Lietuvos mokslo draugijos (LMD) kūrimasis ir veiklos programa.
2. ***J. A. Krikštopaitis.*** Kelias, kurį pramynė LMD ir tęsė Lietuvos universitetas.
3. ***L. Klimka.*** LMD nuopelnai Lietuvos švietimai.
4. ***I. Petrauskienė.*** LMD ryšiai su kitomis Vilniaus draugijomis.
5. ***V. Girininkienė.*** Kultūrinė LMD veikla.
6. ***J. Banionis.*** Ant.Smetonos vadovėliai – LMD veiklos rezultatas
7. ***P. Vitkevičius.*** Pirmosios lietuvių mokslo draugijos.

Balandžio 18 d., 10–13 val.
Pirmosios Edmundo Čapo stipendijos įteikimas socialinių mokslų magistrei Andrėjai Adomaitytei

8. Stipendiatės ***Andrėjos Adomaitytės*** žodis. Mano susitikimas su mokslo istorija.
9. ***J. Klimavičiūtė.*** Botaniniai tyrinėjimai LMD veikloje.
10. ***I. Kubilienė.*** Dr.Račkaus archyvai ir jo ryšiai su LMD.
11. ***E. Makariūnienė.*** Fizikai – LMD nariai.
12. ***J. A. Martišius.*** Lietuviai vokiečių mokslo centruose.
13. ***M.* Šalkauskas.** Draugijos, subūrusios Lietuvoje chemijos krypties darbuotojus.
14. ***P. Kavaliauskas.*** Pirmieji sociobiologijos žingsniai Lietuvoje.
15. ***J. Navasaitis.*** Užnemunės Rūda: istoriniai tyrimai.
16. ***J. Lapinskas.*** Mokslas ir švietimas "Aušroje".

PROGRAMA, SKIRIAMA LIETUVOS FILOSOFIJOS IR SOCIOLOGIJOS INSTITUTO 20-MEČIUI

PILIETINĖ VISUOMENĖ: ATVIRUMO IR UŽDARUMO KOLIZIJA

Balandžio 24 d., 11–14 val.

LFS Instituto direktoriaus ***Vaclovo Bagdonavičiaus*** įžanginis žodis.

1. ***A. Juozaitis.*** Atvirumas kaip socialinė būsena.
2. ***L. Astra.*** Modernios kultūrinės sąmonės pokyčiai.
3. ***J. Morkūnienė.*** Sociologinė mintis, ieškanti filosofinio pagrįstumo.
4. ***E. Vasilevskis.*** Socialdemokratinė ir tautinė mintis Šiuolaikinėje politinėje žmogaus koncepcijoje.
5. ***A. Vaišvila.*** Atvira visuomenė ir teisinė valstybė.
6. ***B. Deksnys.*** Dorovės vertybė K. Popper'io Atviros visuomenės koncepcijoje.

Balandžio 24 d., 16–17 val.

7. ***A. Vosyliūtė.*** Visuomenė ir globalizmas.
8. ***K Masiulis.*** Fraktalai: naujos mokslinės paradigmos galimybės.

9. *K. Makariūnas.* Lietuvos mokslo strategijos metmenys.
10. *J. A. Krikštopaitis.* Teorinis pagrįstumas, atveriantis susikalbėjimo galimybes.

SCIENTIA ET HISTORIA – 98
1998 m. balandžio 2–3 d.

MOKSLAS IR VISUOMENĖ PERMAINŲ KELYJE

Balandžio 2 d., 11–14 val.

1. *B. Deksnys.* Atvira visuomenė: skirtingos pasaulėžiūros – tapačios vertybės.
2. *A. Juozaitis.* Politika ir dorovė.
3. *J. Morkūnienė.* Atvirumas kaip filosofinė problema.
4. *A. Vosyliūtė.* Sociologija kaip mokslas: link subjektyvumo dimensijos.
5. *P. Kavaliauskas.* Žmogaus problema sinergetikos ir deviacijos teiginių šviesoje.

Balandžio 2 d., 15 val.

6. *K. Makariūnas.* Mokslo ir visuomenės kontraktas.
7. *S. Rapoportas.* Visuomenė ir inteligento biografijos sutvarkymas.
8. *V. Šlapkauskas.* Etnokosmologinis švietimas ir tautinis mentalitetas (XX a. antroji pusė).
10. *J. A. Krikštopaitis.* Tarp tautiškumo ir pilietiškumo: apie vieną mūsų istorijos fragmentą.
11. *K. Masiulis.* Mokslo metodologija Lietuvoje: pirmosios ištakos.

MOKSLO ISTORIJOS TYRINĖJIMAI: NAUJI DUOMENYS IR PERSPEKTYVOS

Balandžio 3 d., 10–13 val.

1. *J. A. Krikštopaitis.* Įvykiai, pakeitę mokslo istorikų veiklą (įvadinė tema).
2. *G. Ilgūnas.* Lietuva, pasitinkanti savąjį tūkstantmetį.
3. *R. Šviedrys.* Penki viduramžių atradimai ir jų įtaka tolimesnei mokslo raidai.
4. *E. Gečiauskas.* Matematika Vilniaus universitete nuo 1655 m. iki 1700 m.
5. *A. Baltrūnas.* Viena prielaida aptariant svorio mato vaškas kilmę.
6. *E. Makariūnienė.* Lietuvos fizikų ir astronomų bibliografijos (1945–1997).
7. *L.Klimka.* Antanas Šahinas (1748–1845) – senojo Vilniaus universiteto astronomas ir geodezininkas.
8. *S. Matulaitytė.* Senieji Vilniaus kalendoriai.
9. *J. A. Martišius.* Keli mokslo epizodai, liudijantys asmeninį pasiaukojimą mokslui ir gimtinei.

Balandžio 3 d., 14–17 val.
Edmundo Čapo stipendijos įteikimas
doktorantei Jolitai Klimavičiūtei

10. *J. Klimavičiūtė.* Botanikos mokslo raidos Lietuvoje tyrimo bruožai.
11. *I. Šenavičienė.* Kunigo Juozapo Čiulado techninis išradimas.
12. *J. Banionis.* Julijono Grauroko gyvenimo ir veiklos bruožai.
13. *J. Navasaitis.* Žvilgsnis į rudnią kaip amatą: įranga ir rūdininkai.
14. *A. Motuzas.* Aukštojo žemės ūkio mokslo ištakos Lietuvoje.

15. ***R. Jankauskienė, D. Kimtienė, M. Šalkauskas.*** Lietuvos chemikų sąvadas.
16. ***J. Vaiškūnas.*** Ar žinojo lietuviai Zodiako žvaigždynus?

Trumpos informacijos:

17. ***R. Kivilšienė.*** VU Fizikos-matematikos skyriaus veikla XIX a. pradžioje.
18. ***J. Lapinskas.*** Mokslinio pobūdžio publikacijos „Aušroje" (1883–1886).

SCIENTIA ET HISTORIA – 99
1999 m. kovo 25–26 d.

I. MOKSLINIS PAŽINIMAS: ATVIRUMO / UŽDARUMO PRIEŠTAROS PROBLEMA

Kovo 25 d., 14–18 val.

1. ***J. Morkūnienė.*** Mitologizuotas atviros visuomenės įvaizdis.
2. ***B. Deksnys.*** Iš uždaros – į atvirą visuomenę: kaitos surikimai.
3. ***K. Makariūnas.*** Mokslo vertės ir prioritetų suvokimas kaip tautos istorinio patyrimo pasekmė.
4. ***A. Degutis.*** Filosofiniai rinkos visuomenės pagrindai.
5. ***A. Juozaitis.*** Nihilistiniai kultūros aspektai.
6. ***S. Rapoportas.*** Apie demagogijos tradiciją anoniminėje kultūroje.
7. ***D. Kirvelis.*** Kibernetinė organizuotos sistemos samprata.
8. ***A. Vaišvila.*** Teisės sampratos atvirumo problema.
9. ***G. Mesonis.*** Apie valdžių padalijimo būdo perimamumą Lietuvoje.
11. ***A. Vosyliūtė.*** Rekreacijos sociologiniai tyrimai: raida ir problemos.
12. ***K. Masiulis.*** Ar apšvietos periodu egzistavo Vilniuje ikidarvinistinis evoliucionizmas?
13. ***J. A. Krikštopaitis.*** Kalbėjimo ypatybės, kylančios iš kasdienio patyrimo ir mokslinio mąstymo sandūros.

II. ISTORINIAI TYRINĖJIMAI

Kovo 26 d., 10–13 val.

1. ***J. A. Krikštopaitis.*** XIX Baltijos šalių mokslo istorikų konferencija: rezultatai ir perspektyvos.
2. ***G. Ilgūnas.*** Darbai ir rūpesčiai artėjant Lietuvos vardo jubiliejui.
3. ***J. A. Martišius.*** Lietuviškų fizikos vadovėlių šimtmetis.
4. ***V. Pocius.*** Pirmosios lietuviškos gamtos mokslų knygos.
5. ***D. Kirvelis.*** Biofizikai – 100, kibernetikai – 50 metų.
6. ***J. Rubikas.*** Mąstymo ir tyrimų priemonių kaita genetikoje.
7. ***J. Klimavičiūtė.*** VDU botanikos profesorius Konstantinas Regelis (1890–1970).
8. ***E. Makariūnienė.*** Vilniaus universiteto profesorių byla (1945).
9. ***J. Banionis.*** Matematiko Zigmo Žemaičio lituanistinė veikla.
10. ***L. Klimka.*** Mykolas Bernšteinas – mokslo istorikas ir tautodailės tyrinėtojas.
11. ***R. Laužikas.*** Tauragnų bažnyčios ir palaidojimai: tyrimų rezultatų kosmologinė interpretacija.

12. *E. Gečiauskas.* Matematika Vilniaus Universitete XVIII a. pirmoje pusėje.
13. *R. Jankauskienė, D. Kimtienė, M. Šalkauskas.* Cheminės metalizacijos raida pasaulyje ir Lietuvoje.

14–15 val.
14. *J. Petrulis.* M. K. Radvilos žemėlapio „Magni Ducatus Lituaniae..." (1613) klausimu.
15. *A. Baltrūnas.* Kam buvo lygi lietuviškoji uolektis?
16. *A. Jakimavičius.* Paminėkime 110-ąsias M. Grigonio ir 120-ąsias B.Tomaševičiaus gimimo metines.

Kovo 26 d., 15^{00}–15^{15} val.
Edmundo Čapo stipendijos įteikimas *E. Adomoniui ir premijų – A. Rakickaitei, J. Šalavėjui, S. Kriaučioniui ir P. Jurkui.*

15^{15}–17^{15} val.
Prof. Romualdo Šviedrio (New York) dviejų dalių paskaita. Technologijų diegimas skirtingose kultūrose: istorinis ir komparatyvinis aptarimas bei vertinimas.

SCIENTIA ET HISTORIA – 2000
2000 m. kovo 30–31 d.

I. FILOSOFINIAI IR SOCIOLOGINIAI TYRINĖJIMAI, PASITINKANTYS INFORMACINĖS VISUOMENĖS ERĄ

Kovo 30 d., 14–18 val.
1. *J. A. Krikštopaitis.* Informacijos samprata: pastabos ir interpretacijos.
2. *J. Morkūnienė.* Informacinės visuomenės vizija.
3. *A. Juozaitis.* Ciniškojo proto mitai: Slaterdijkas ir Brodskis.
4. *A. Konickis.* Mokslines spaudos paradoksai Lietuvoje.
5. *K. Masiulis.* Valstybės valdymo kliūtys.
6. *K. Makariūnas.* Mokslo vaidmens perspektyva: tarp iliuzijų ir realybės.
7. *B. Deksnys.* Interesų ir vertybių sankirta kelyje link informacinės visuomenės.
8. *A. Vosyliūtė.* Vartojimas ir identiteto paieškos.
9. *D. Kirvelis.* Informacijos ir valdymo raida biologijoje.
10. *J. Rubikas.* Poveikis – atsakas biologiniuose vyksmuose.
11. *G. Mesonis.* Ar informacinė visuomenė visuomet esti teisinė?
12. *G. Adomaitytė.* Mokslo kaita modernizmo / postmodernizmo akistatoje.

II. ISTORINIAI TYRINĖJIMAI

Kovo 31 d., 9^{30}–11^{45} val.
1. *G. Ilgūnas.* Demokratijos siekis Lietuvoje 1918–1928 m. (skiriama Nepriklausomybės atkūrimo dešimtmečiui).
2. *J. A. Martišius.* Profesorius Liubomiras Kulviecas – mokslininkas ir pedagogas.
3. *A. Nakas.* Išeivijos inžinierių darbai pasaulinės veiklos akiratyje.

4. *L. Klimka.* Netikėti kraštotyros ekspedicijų radiniai.
5. *E. Gečiauskas.* Vikingai aisčių teritorijoje.
6. *J. A. Krikštopaitis.* Naujausi įvykiai Lietuvos mokslo istorijos baruose.

Kovo 31 d., 12–13[30] val

1. *B. Railienė.* Andrius Sniadeckis ir jo mokslinė veikla.
2. *G. Žalūdienė.* Profesoriaus J. Lukoševičiaus mokslinis darbų archyvas.
3. *V. Pocius.* A.Macijausko žemėlapiui 100 metų.
4. *J. Banionis.* Prelatas A. Jakštas-Dambrauskas – matematikos garbės daktaras.
5. *A. Ričkienė.* Lisenkinė ideologija biologijoje ir jos pasekmės botanikos studijoms.

14[15]–16 val

6. *B. Deksnys.* Sėlos dykra iki vidinės kolonizacijos (XII–XV a.).
7. *J. Navasaitis.* Kaip senovės baltai lydė plieną.
8. *R. Jankauskienė.* Chemija ir senovės amatai Lietuvoje.
9. *D. Kimtienė.* Cheminių žinių pradmenys Lietuvoje.
10. *M. Šalkauskas.* Cheminių virsmų sąmoningo valdymo raida.
11. *R. Laužikas.* Šv. Mikalojaus bažnyčios kosmologinė erdvinės orientacijos interpretacija (stendinis pranešimas).

16[20]–16[30] val.

Edmundo Čapo (JAV) stipendijų įteikimas doktorantams G. Žalūdienei ir A. Pukeliui.

16[30]–18 val.

Prof. Romualdo Šviedrio (New York) paskaita. Žemdirbystės įtaka technologijos raidai.

SCIENTIA ET HISTORIA – 2001
2001 m. balandžio 26–27 d.

I. FILOSOFINIAI IR SOCIOLOGINIAI SVARSTYMAI, SKIRTI INFORMACINĖS VISUOMENĖS TEMATIKAI

Balandžio 26 d., 14–18 val.

1. *K. Makariūnas.* Mokslinė kūryba ir demokratijos principai.
2. *J. Morkūnienė.* Informacinės visuomenės kaip žinias valdanti visuomenė.
3. *A. Juozaitis.* Nereikalaujantys informacijos socialiniai sprendimai.
4. *J. A. Krikštopaitis.* Galimi globalizacijos ir lokalizacijos sąlyčio taškai.
5. *A. Konickis.* Visuomenė tarp informacijos ir dezinformacijos.
6. *L. Astra.* Totalitarizmo griūties įžvalga Josifo Levino politinėje filosofijoje.
7. *B. Deksnys.* Dvasinių vertybių situacija informacinėje visuomenėje.
8. *A. Vosyliūtė.* Socialinio autoriteto problema.
9. *A. Gedutis.* Ar Habermans'o ir Lyotard'o diskusijos dėka įmanoma aprašyti informacinę visuomenę?

II. ISTORINIAI TYRINĖJIMAI

Balandžio 27 d., 10–13 val.

1. ***E. Gečiauskas.*** Vikingai Lietuvos istorijoje.
2. ***A. Baltrūnas.*** Lietuvos liaudies matai, skirti žemdirbystei.
3. ***J. Navasaitis.*** Bronzos liejybos pėdsakai Kauno senamiestyje.
4. ***E. Makariūnienė.*** Dalis prof. Povilo Brazdžiūno memorialinio palikimo.
5. ***R. Juzefovičius.*** Profesoriaus Augustino Janulaičio idėjos ir veikla Karo mokslo draugijoje.
6. ***A. Ričkienė.*** Gamtos mokslų ir technikos komisijos reikšmė botanikos istorijos tyrimams.

Prof. Romualdo Šviedrio (New York) proginė paskaita. Trys istoriniai pasaulinio astronomijos įvykio epizodai.

III. MOKSLINIAI SKAITYMAI, SKIRTI AKADEMIKO PAULIAUS SLAVĖNO GIMIMO ŠIMTMEČIUI

Balandžio 27 d., 15 val.

1. ***J. A. Krikštopaitis.*** P. Slavėnas – mokslo istorikų ugdytojas.
2. ***J. Banionis.*** P. Slavėnas ir Vytauto Didžiojo universitetas: veikla matematikos baruose.
3. ***J. A. Martišius.*** P. Slavėnas ir reliatyvumo teorija.
4. ***A. Ažusienis.*** P. Slavėnas – pedagogas ir astronomijos žinią skleidėjas.
5. ***L. Klimka.*** P. Slavėno mokslinė publicistika.
6. ***A. Vasiliauskienė.*** Pauliaus Slavėno ir Pranės Dundulienės bičiulystės apraiškos pagal archyvinę medžiagą.

IV. KNYGOS APIE AKADEMIKĄ PAULIŲ SLAVĖNĄ PRISTATYMAS

Balandžio 27 d., 17 val.

Kalbės knygos sudarytojai ir straipsnių autoriai.

SCIENTIA ET HISTORIA – 2002
2002 m. balandžio 4–5 d.

I. INTERPRETACIJŲ TEMA: INFORMACIJA, ŽINIOS, VISUOMENĖ

Balandžio 4 d., 13–18 val.

1. ***A. Juozaitis.*** Žinių visuomenė: politinis požiūris.
2. ***A. Konickis.*** Informacinė visuomenė ir postmodernistinė kūryba.
3. ***E. Vasilevskis.*** Antropologinės įžvalgos, skirtos šios konferencijos tematikai.
4. ***A. Vosyliūtė.*** Žinių visuomenė ir egzistencinės sociologijos problemos.
5. ***L. Astra.*** Mentalumo kaita: globali sąmonė *versus*....
6. ***D. Kirvelis.*** Kultūrinė kooperacija informacinių technologijų eroje.
7. ***J. Rubikas.*** Informacija biologinėse sistemose: apie naują tyrimo lygmenį genetikoje.
8. ***J. A. Krikštopaitis.*** Pastabos, skirtos sąvokų vartojimui.

II. ISTORINIAI TYRINĖJIMAI

Balandžio5 d., 10–13.30 val.

1. ***G. Ilgūnas.*** Vasario 16-tosios signataro Stepono Kairio inžinierinė veikla.
2. ***R. Juzefovičius*** Apie V. Čepinskį "Laisvosios filosofijos draugijos" steigimo šaltiniuose.
3. ***J.A. Martišius.*** Antanas Juška Lietuvos universitetuose (skirta jo 100-tosioms metinėms).
4. ***A. Nakas.*** "Plieno" korporacijos veikla VDU Technikos fakultete, jos reikšmė ir steigėjų likimai.
5. ***B. Deksnys.*** Kun. Jonas Skruodys: mokslo populiarintojas ir beletristas.
6. ***H. Ilgevič.*** Vilniaus mokslo draugijų švietėjiška veikla XIX a.
7. ***M. Šalkauskas.*** Samprotavimai, skirti mokslų apie medžiagas sistemai.
8. ***R. Jankauskienė.*** Apie vieną taikomosios chemijos epizodą Vilniuje (VRMPI).

IGNOTO DOMEIKOS (1802–1889) JUBILIEJUI SKIRTA MOKSLO ISTORIKŲ SESIJA

Balandžio5 d., 15–18 val.

1. ***J. Banionis***. I. Domeika – matematikas.
2. ***L. Klimka.*** Duomenys apie I. Domeikos konspiracinę veiklą Sankt Peterburgo archyve.
3. ***J. A. Krikštopaitis.*** I. Domeika – asmenybė, išsiskleidusi istorijos ir kultūrų sąveikos panoramoje.
4. ***R. Šviedrys*** (New York). Čilė – tremtis ar sąlygos, atsivėrusios naujoms mokslininko galimybėms?

Susitikimas su V. Vitkausko vadovaujamos ekspedicijos „I. Domeikos pėdsakai Čilėje" (š.m. vasario 18 d.–kovo 18 d.) dalyviais.

SCIENTIA ET HISTORIA – 2003

2003 m. kovo 20 – 21 d.

I. ŽINIOS, VISUOMENĖ, KULTŪRA

Kovo 20 d

1. ***Ž. Jackūnas.*** Sociokultūrinė filosofijos funkcija.
2. ***E. Adomonis***. Mokslinis realizmas ir mokslo kaitos problema.
3. ***A. Konickis***. Postmodernizmas: filosofija, mokslas, poezija.
4. ***A. Rimaitė.*** M. Foucault'o valdžios koncepcija.
5. ***B. Deksnys.*** Mokslinių tyrimų ir mėgėjiškų samprotavimų sąveika.
6. ***A. Vosyliūtė.*** P. Leono ir A. Maceinos mintys apie skurdą šių dienų kontekste.
7. ***K. Makariūnas.*** Mokslo vertinimo rodikliai Europos Sąjungoje.
8. ***J. Rubikas***. Informacija ir signalas gyvoje ląstelėje.
9. ***J.A. Krikštopaitis.*** Pamąstymai apie žinių visuomenės sąvokos vartojimą.

II. ISTORINIAI TYRINĖJIMAI IR SUKAKTYS

Kovo 21 d.

1. ***J.A. Martišius.*** Prof. L. Kulvieco darbų sklaida (skiriama jo 75-mečio jubiliejui).

2. ***E. Gečiauskas.*** Matematikos profesorių P. Krűgerio Gdanske ir O. Krűgerio Vilniuje XVII a. veiklos ypatumai.
3. ***E. Gečiauskas.*** A. Raulinaitis – pasišventęs istorijai žmogus.
4. ***A. Nakas.*** Aukštoji technikos mokykla Vilniuje: pasitinkant jos jubiliejų (1956–2006).
5. ***L. Klimka.*** VU Astronomijos observatorijai 250 metų.
6. J. ***Banionis.*** XIX a. matematikos mokslo gijos, uždarius Vilniaus universitetą.
7. ***E. Makariūnienė.*** Lietuvos universiteto studentų Matematikų fizikų draugija.
8. ***H. Ilgevič.*** Apie vieną XX a. pradžios švietimo puoselėtojų draugiją Vilniuje.
9. R. ***Juzefovičius.*** Lietuvos mokslininkai J. Jablonskio fondo 1930–1940 m. veikloje.
10. ***M. Šalkauskas.*** Chemikai: jų profesijos raida ir įvairovė.
11. ***J. Navasaitis.*** Dusmenų dvaro rudnia.
12. ***E. Adomomonis.*** Pirmoji lietuviška visuotinos fizikos istorijos knyga (R. Karazija, 2003).
13. ***J.A. Krikštopaitis.*** Kas naujo mokslo istorikų pasaulyje?

Kovo 21 d., 15 val

Prof. **Romualdo Šviedrio** (JAV) paskaita Kas buvo nauja karyboje iki K. Semenavičiaus veikalo *ARTIS MAGNAE ARTILLERIAE* (1651).

SCIENTIA ET HISTORIA – 2004
2004 m. kovo 25–26 d.

Konferencija skiriama:
Lietuviškos spaudos atgavimo šimtmečiui,
Vilniaus universiteto 425-mečiui

I. VISUOMENĖ. INFORMACIJA. KULTŪRA

Kovo 25 d

1. **Ž. Jackūnas.** Pažinimo sampratos kaita postmodernizmo teorinės kultūros įtakoje.
2. **A. Juozaitis.** Globalizmas ir etika.
3. **A. Konickis.** „Postmodernistinis" diskursas: supratimo praradimas.
4. **K. Makariūnas.** Kokius kelius mokslui rinkomės ir rinksimės?
5. **V. Dranseika.** Thomas Khunas: kam paranki mokslo istorija?
6. **A. Adomonis**. Mokslo revoliucijos ir idėjų perimamumas.
7. **A. Rimaitė**. Apie vieną prievartos formą viduramžių moksle.
8. **D. Kirvelis** . Bioinformacijos organinė interpretacija.
9. **J. Rubikas.** Biologinio žmogaus konstravimo problema.
10. **J.A. Krikštopaitis.** Apie A. Tofflerio prognostiką, interpretuotiną kaip istorijos fenomenologiją.

II. ISTORINIAI TYRINĖJIMAI

Kovo 26 d

1. **G. Ilgūnas.** Knyga, skirta Česlovo Kudabos atminimui.
2. **A. Motuzas.** Profesoriaus Broniaus Baginsko asmenybės bruožai knygoje apie jį.
3. **H. Ilgevič.** Liudviko Czarkowskio atsiminimai apie Vilnių spaudos draudimo metais.

4. **L. Klimka.** Senojo Vilniaus Fizikos kabineto bibliotekėlė.
5. **R.Kivilšienė.** Prof. Juozapo Mickevičiaus nuopelnai Senojo Vilniaus universiteto modernėjimui.
6. **J. Banionis.** Matematinis švietimas atgavus lietuvišką raštą.
7. **B. Railienė.** Monografijos apie Lietuvos mokslininkus.
8. **B. Deksnys.** Lietuvos gamtotyrininkai – gimtųjų vietų praeities tyrėjai ir istorijų rašytojai.
9. **R. Karazija, A. Momkauskaitė.** Akad. A. Jucio veiklos mokslotyrinė analizė.
10. **E. Makariūnienė.** Fizikos ir gamtos mokslų leidiniai lietuvių kalba spaudos draudimo laikotarpiu.
11. **A. Nakas.** Prof. Kazimiero Baršausko fenomenas (minint jo šimtmetį).
12. **J.A. Martišius.** Mūsų fizikai – savo srities pionieriai tarpukario Lietuvoje.
13. **G. Kaušylaitė.** Česlovas Masaitis – pagarsėjęs išeivijos matematikas.
14. **D. Juodis.** Pirmasis mokslo ir kūrybos simpoziumas Čikagoje.
15. **E. Gečiauskas.** Matematikas, kartografas, architektas ir fortifikatorius Juozas Narūnavičius (1600–1678).
16. **J.A. Krikštopaitis**. Konferencijos *Scientia et historia* dešimtmetis.

Kovo 26 d., 15 val

Konferencijos kviestųjų svečių paskaitos:

Prof. Roman Duda (Krakow). Erdvės suvokimo raida: matematikos istoriko požiūris.

Prof. Romualdas Šviedrys (New York). Naujas požiūris, vertinantis mokslo revoliucijų sampratą.

SCIENTIA ET HISTORIA – 2005
2005 m. kovo 31 d. ir balandžio 1 d.

I. FILOSOFINIS BEI SOCIOLOGINIS SAMPRATŲ APTARIMAS

Kovo 31 d.

1. **Ž. Jackūnas.** Pažinimo universalumo problema šiuolaikinėje teorinėje kultūroje.
2. **K. Makariūnas.** Iš XX į XXI amžių – epochų iššūkiai Lietuvos mokslui tarp ideologijų ir interesų.
3. **R. Juzefovičius.** Naujos mokslo istorijos edukacijos tendencijos.
4. **A. Konickis.** *Ištikimybė*. Bandymas kvestionuoti sąvoką.
5. **A. Rimaitė.** Sociologiniai inovacijų tyrimai: E.M. Rogerso analizės aptarimas.
6. **V. Dranseika.** Nestebimumo problema šiuolaikinėje mokslo filosofijoje.
7. **A. Adomonis.** Apie Feyerabendo „atsisveikinimą su protu".
8. **J. Rubikas.** Neigimas gamtoje ir moksle.
9. **J. A. Krikštopaitis.** Nuolatos mus lydintis tiriamo objekto uždarumas.

II. ISTORINIAI TYRINĖJIMAI

Balandžio 1 d.

1. **L. Klimka.** Rusijos technikų draugijos Vilniaus skyriaus veikla.
2. **H. Ilgevič.** Liucijonas Uziembla (L. Uziębło, 1864–1942) ir jo kolekcija.
3. **J. Banionis.** Bogdanas Chmelevskis – senosios matematikos tyrinėtojas.
4. **B. Railienė.** Pirmasis chemijos vadovėlis Vilniaus universitete.

5. **G. Ilgūnas.** 1905 metų įvykiai – lūžis, nulėmęs Lietuvos valstybingumo atkūrimą.
6. **J. A. Martišius.** Reliatyvumo teorijai šimtas metų.
7. **B. Deksnys.** Petras Biržys – Lietuvos apskričių istorijos tyrėjas.
8. **J. Navasaitis.** Geležies gavybos iš balų rūdos Lietuvoje dinamika.
9. **R. Kivilšienė, E. Makariūnienė.** Lietuvos mokslo istorikų sąvado parengiamieji darbai.
10. **A. Nakas.** Juozo Danio indėlis hidrotechnikos moksle ir Kanados lietuvių veikloje.
11. **P. A. Mikša.** Tarpukario Lietuvos kariškiai, siekę išsilavinimo Čekoslovakijoje.
12. **D. Juodis.** Lietuvių išeivijos mokslininkai DP stovyklose 1945–1950 m.
13. **A. Vasiliauskienė.** Lietuvos katalikų mokslų akademija: medikų veikla išeivijoje 1956–1992.
14. **J. Olechnovičienė.** Akademikas Vladas Lašas – alergologijos pradininkas Lietuvoje.
15. **J. A. Krikštopaitis.** Pasitinkant mokslo istorikų forumus – čia ir pasaulyje.

Balandžio 1 d., 16 val.

Konferencijos kviestųjų svečių paskaitos:

Prof. **Romualdas Šviedrys** (New York). Pasaulio ir Lietuvos jėzuitai – matematikos ir gamtos mokslų tyrinėtojai

Prof. **Algimantas Grigelis.** Kilnieji mineralai mūsų praeities elito gyvenime

SCIENTIA ET HISTORIA – 2006
2006 m. kovo 30–31 d.

I. FILOSOFINIS BEI SOCIOLOGINIS SAMPRATŲ APTARIMAS

Kovo 30 d.

1. **Ž. Jackūnas.** „Semantinis posūkis“ humanitariniame mąstyme.
2. **E. Adomonis.** Stebėjimų vaidmuo ir ginčai dėl mokslinio metodo.
3. **A. Konickis.** Viena graži idėja arba P. Feyerabendo apologija.
4. **A. Rimaitė.** Mokslo sociologija R.K. Merton ir N.W. Storer tyrimų perspektyvoje (Mokslo etosas, Mato efektas, Prioritetai moksle ir kiti kl.).
5. **L. Astra.** Globalioji modernybė ir mentalumo dimensija.
6. **K. Konstantinavičius, J. Rubikas.** Molekulės „mąsto“ apie gyvybės paslaptį.
7. **J. A. Krikštopaitis.** Ką byloja filosofijos disertacijų gynimo patirtis.

II. ISTORINIAI TYRINĖJIMAI

Kovo 31 d.

1. **H. Ilgevič.** Wandelin Szukiewicz (1852–1919) ir jo nuopelnai restauruojant Trakų pilį.
2. **L. Klimka.** Mokslo priemonių dirbtuvės „Orbita“ ir jų steigėjas Antanas Mildažis.
3. **J. Banionis.** Visuotinė matematika XX a. Lietuvoje.
4. **K. Makariūnas.** Fizikos mokslinių tyrimų institutų pirmtako įsteigimo penkiasdešimtmetis – instituto paskirties sampratos evoliucija.
5. **B. Railienė.** Knyga apie chemijos pradininką, gydytoją ir švietėją Andrių Sniadeckį – Lietuvos skaitytojams.
6. **A. Nakas.** Minint inž. Petro Vileišio 150-tąsias gimimo metines.
7. **E. Makariūnienė.** Mokslo naujienos prof. Henriko Horodničiaus straipsniuose ir paskaitose: 100 metų sukakčiai.

8. **D. Juodis.** Apie sovietinio saugumo LTSR padalinio mokslinę-techninę žvalgybą 1945-1999 m.
9. **T. Vacikevičius.** Prof A. Jurskio (1894–1966) mokslinė veikla Kaune.
10. **R. Juzefovičius.** Lituanistinių mokslo organizacijų periodikos leidyba 1918–1940 m.
11. **E. Gečiauskas.** Zacharijus Nemčevskis – Vilniaus universiteto profesorius (1798–1820).
12. **A. Vasiliauskienė.** Dr. Albinas Šmulkštys – istorijos ir dvasinių vertybių ieškotojas.
13. **J.A. Krikštopaitis.** Ką reiktų aptarti Tarptautinėje XXII Baltijos šalių mokslo istorikų konferencijoje.

Kovo 31 d., 15 val.

Konferencijos kviestųjų istorikų paskaitos:

Gediminas Ilgūnas. Sukilėlio Antano Mackevičiaus žygdarbis tuomet ir dabar

Prof. **Romualdas Šviedrys** (New York). Nauji duomenys apie jėzuitų nuopelnus mokslo raidai

SCIENTIA ET HISTORIA – 2007

2007 m. kovo 29–30 d.

Kovo 30-tos dienos sesija dedikuojama

Lietuvių mokslo draugijos 100-mečiui

I. FILOSOFINIAI BEI SOCIOLOGINIAI TYRINĖJIMAI

Kovo 29 d.

Ž. Jackūnas. Patirtis kaip supratimo veiksnys.

A. Konickis. Pamąstymai skaitant svetimus sąsiuvinius.

E. Adomonis. Mokslo filosofijos ir mokslo istorijos santykiai.

V. Žemgulis. Istorinis naratyvas kaip naratologinės analizės objektas.

P. Pukelis. Fenomenologija ir mokslas: pastabos apie vieną filosofinę priešstatą.

J. Dagys. Neuromokslas ir psichinių kokybių problema.

A. Rimaitė. Refleksyvios modernybės teorinės įžvalgos: rizikos suvokimas šiuolaikinėje visuomenėje.

V. Dranseika. Socialinio aiškinimo formos.

L. Žmuida. Holografija kaip mąstymo ir praktikos paradigma.

J. Rubikas. „Kodėl?“ (**1**-as variantas: dabarties mokslininkus kankinantis klausimas).

J. A. Krikštopaitis. „Kodėl?“ (**2**-as variantas: antikos mąstytojus kankinantis klausimas).

II. ISTORINIAI TYRINĖJIMAI

Kovo 30 d.

***Lietuvių mokslo draugijos šimtmetis* (1907–2007)**

1. **J. A. Krikštopaitis.** Tautos namų idėja ir Lietuvių mokslo draugija.
2. **L. Klimka.** Etnotyros programa Lietuvių mokslo draugijos veikloje.
3. **R. Juzefovičius.** Lietuvių mokslo draugijos tarpukario leidybiniai ryšiai.
4. **A. Jakimavičius.** Gyvosios gamtos tyrėjai – Lietuvių mokslo draugijos nariai.
5. **H. Ilgievič.** Vilniaus mokslo bičiulių draugija (1907–1940) ir jos vadovai.
6. **G. Ilgūnas.** Jonas Reitelaitis: jo darbai ir nuopelnai mūsų istorijai.

Istorinės aktualijos

7. **E. Makariūnienė.** Jono Algirdo Martišiaus (1927–2006) darbų apžvalga.
8. **J. Banionis.** 200 metų Vilniuje išleistoms *Euklido pradmenims*
9. **A. Nakas.** 100 metų įžymiam inžinieriui ir visuomenininkui Viktorui Ražaičiui.
10. **D. Juodis.** Duomenys apie KGB siekius LTSR Mokslų akademijoje.
11. **E. Gečiauskas.** Profesorius Antanas Virvičius, dirbęs Vilniaus universitete 1817–1831 m.

Kovo 30 d., 15 val.

Konferencijos svečio paskaita:

Prof. **Romualdas Šviedrys** (New York). Naujausi (2007) duomenys apie Ignotą Domeiką ir Kazimierą Semenavičių.

SCIENTIA ET HISTORIA – 2008
2008 m. kovo 27–28 d.

I. FILOSOFINIAI BEI SOCIOLOGINIAI TYRINĖJIMAI

Kovo 27 d., 14 val.

1. **Ž. Jackūnas.** Interpretacija ir tiesa.
2. **A. Konickis.** Antanas Maceina. Jubiliejinės postmodernistines interpretacijos.
3. **E. Adomonis.** Apie kuklumo svarbą filosofijoje.
4. **G. Vyšniauskas.** Pasaulio sandara pagal Tomą Akvinietį.
5. **K. Makariūnas.** Mokslas neturi tėvynės. Ar turi ją mokslininkas?
6. **V. Dranseika.** Kiek socialinio konstruktyvizmo nėra per daug?
7. **A. Rimaitė.** Sociokultūrinis rizikos suvokimo konstravimas: genetiškai modifikuotų organizmų diskurso atvejis.
8. **P. Pukelis.** Wittgensteinas ir mokslas.
9. **J. Čiurlionis.** Tapatybės ir vienalaikiškumo santykio problema.
10. **J. A. Krikštopaitis.** Kas vieniją temų įvairovę? Sekcijos darbo aptarimas.

II. ISTORINIAI TYRINĖJIMAI

Kovo 28 d., 10–14 val.

1. **R. Juzefovičius.** Knygos „Lietuvos humanitarų mokslo organizacijos“ pristatymas.
2. **A. Nakas.** Mokslo istorijos žurnalas: ar jau yra prielaidos jį leisti Lietuvoje.
3. **L. Klimka.** Valdovų rūmų laikrodis, 1525 m.
4. **H. Ilgievič.** Apie Vilniaus mylėtojų draugiją (Towarzystwo Miłośników Wiłna, 1919–1933).
5. **V. Būda, A. Šveistytė.** Darvino evoliucinės idėjos Lietuvoje: terpės ir sklaidos ypatumai.
6. **B. Railienė.** Pirmieji Vilniaus vakcinacijos instituto žingsniai (1808).
7. **E. Paškevičiūtė-Kundrotienė.** Lietuvių mokslo draugijos Vadovėlių komisijos veikla bibliografo žvilgsniu.
8. **J. Olechnovičienė.** Imunologijos mokslo raida Lietuvoje.
9. **E. Makariūnienė.** Antano Vireliūno įvardai arba terminai.
10. **J. Banionis.** A. Jakštas-Dambrauskas – LU matematikos garbės daktaras.
11. **A. Vasiliauskienė.** LKMA veikla Lietuvoje 1922–1940 m.; prelatas Aleksandras Jakštas-Dambrauskas.

12. **A. Vasiliauskienė, S. Krumpliauskas.** Kunigo Stasio Ylos inžinerinė mokykla.
13. **D. Juodis.** Lietuvių mokslininkai Stalino režimo metu (1944–1953).
14. **E. Gečiauskas.** Mykolas Pelka-Polinskis – VU matematikos profesorius (1819–1831) ir bibliografas.
15. **J. A. Krikštopaitis.** Lietuvos mokslas ir visuomenė istorinių įvykių panoramoje: palyginamieji duomenų svarstymai.

Kovo 28 d., 15 val.

Konferencijos svečio prof. ***Romualdo Šviedrio*** (New York) paskaita. Juozas Varsevičius (Josef Ritter von Rawicz Warszewicz) – egzotinių orchidėjų atradėjas Pietų Amerikoje.

SCIENTIA ET HISTORIA – 2009
2009 m. balandžio 2–3 d.

I. FILOSOFINIO BEI SOCIOLOGINIO POBŪDŽIO TYRINĖJIMAI

Balandžio 2 d.

1. **Ž. Jackūnas.**
2. **A. Konickis.**
3. **V. Dranseika.** Veiksmų atpažinimas: skaidrus socialinių mokslų pamatas ar *virtus dormitiva*?
4. **E. Adomonis.** Naujasis eksperimentalizmas.
5. **J. Čiurlionis.** Chirališkumo problema erdvės ir laiko filosofijoje.
6. **A. Noreika.** Determinizmo problema V. Kavolio Kultūros sociologijoje.
7. **V. Valatka.** Logikos Lietuvoje istorija: metaloginis lygmuo Jokūbo Ortižo paskaitose.
8. **J. Rubikas.** Gyvybės informacija.
9. **J. A. Krikštopaitis.** Einšteino fenomenas: kelios mintys apie pamirštus faktus.

II. ISTORINIAI TYRINĖJIMAI

Balandžio 3 d.

1. **R. Juzefovičius**. Lietuvos studentų taikomosios studijos užsienyje 1919-1940 m.
2. **A. Nakas.** Konferencijų *Scientia et historia* (1994–2008) kiekybiniai rodikliai .
3. **L. Klimka.** Vilniaus Baltieji stulpai: jų funkcijos ir simbolinė prasmė.
4. **V. Pocius**. Rygos lietuvių studentų organizacija, išugdžiusi būrį inžinierių ir valstybės veikėjų.
5. **H. Ilgiewicz.** Vilniaus tematika žurnale „Ateneum Wilenskie".
6. **R. Kivilšienė, E. Makariūnienė.** Lietuvos gamtos mokslų – astronomų ir fizikų sąvado projektas.
7. **B. Railienė.** Nacionalinė bibliografija mokslo istorijos sklaidoje.
8. **E. Paškevičiūtė-Kundrotienė.** Lietuvių mokslo draugijos leidybinės veiklos apžvalga.
9. **J. A. Krikštopaitis**. Apie vieną įsidėmėtiną Lietuvos valstybingumo institucijų steigimo reiškinį (1918–1919).

Balandžio 3 d., 15 val

Kviestųjų lektorių paskaitos:

- Akademikas **Algimantas Grigelis**. Romano Simonavičiaus (R. Symonovicz) mineralogines kelionės Transilvanijoje (1803) pėdsakais.

• Istorikas **Gediminas Ilgūnas.** Carinė lietuvių tremtis.

III. MOKSLO ISTORIKŲ KONFERENCIJOS EDUKACINĖ SESIJA
Anykščiai, Šv. Mato bažnyčia

Balandžio 3 d., 12 val

1. **S. Krumpliauskas** (*kan., Anykščių dekanas*). Anykščių Šv. apaštalo evangelisto Mato bažnyčios šimtmečio jubiliejus.
2. **J. Banionis** (*dr. doc. VPU Matematikos ir informatikos didaktikos katedra*). Vyskupo Antano Baranausko pėdsakai Lietuvos matematikoje.
3. **A. Vasiliauskienė** (*dr. ŠU Europos studijų institutas*). Kunigas Bronius Žilinskas Anykščiuose.
4. **I. Lienytė** (*magistr. s. VPU Istorijos fakultetas*). Filosofijos daktaro kunigo Juozapo Čepėno veikla Anykščiuose.
5. **A. Vasiliauskienė, J. Markevič** (*magistr.*), **A. Petrauskaitė** *(magistr. s. VPU Istorijos fakultetas*). Arkivyskupo M. Reinio pėdsakai Vilniuje.

SCIENTIA ET HISTORIA – 2010
2010 m. kovo 25–26 d.

I. FILOSOFINIO BEI SOCIOLOGINIO POBŪDŽIO TYRINĖJIMAI

Kovo 25 d.

1. **Ž. Jackūnas.** Interpretacija, prasmė, objektas: semantinis sąvokų turinys.
2. **A. Konickis.** Amžinas keblumas: filosofo vaidmuo visuomenėje.
3. **A. Rimaitė.** Dialogas tarp mokslininko ir žurnalisto: biotechnologijos mokslo bendravimo su visuomene forma.
4. **E. Adomonis.** Mokslas ir sveikas protas.
5. **A. Noreika.** Vytauto Kavolio meno sociologija ir struktūrinis funkcionalizmas: jungtys ir įtampos.
6. **V. Valatka.** Teisingo karo teorija scholastikoje.
7. **J. A. Krikštopaitis.** Sąvoka *Faktas* – elementari istorinio pažinimo struktūra.
8. **J. Rubikas.** Genomo žaidimai.

II. ISTORINIAI TYRINĖJIMAI

Kovo 26 d.

1. **R. Juzefovičius**. Ernesto Galvanausko pedagoginės nuostatos ir veikla 1934–1939 m.
2. **J. Banionis.** Zigmas Žemaitis – Aukštųjų kursų organizatorius.
3. **L. Klimka.** Bankininkas ir filantropas Juzefas Montvila (1850–1911): jo veiklos pėdsakai Vilniuje.
4. **E. Makariūnienė, R. Kivilšienė.** Sąvado „Lietuvos mokslo istorikai. Astronomija ir fizika“ pristatymas.
5. **B. Railienė.** LMA Bibliotekos darbai ir paveldėtos kolekcijos: vartome bibliografijos rodyklę.

6. **D. Ustinovičius.** Personalinė bibliografija Lietuvoje: krypties apžvalga.
7. **L. Petrauskienė.** Lietuvos iškilūs šviesuoliai akademiko P. B. Šivickio mėgėjiškose kino juostose.
8. **K. Makariūnas.** Lemtingas fizikos tyrimų Lietuvoje plėtrai dešimtmetis (1950–1960).
9. **R. Kondratas.** Vilniaus universiteto muziejaus įkūrimas bei Gamtos ir medicinos mokslų muziejaus perspektyvos.
10. **J.A. Krikštopaitis.** Apie ką Lietuvos mokslo istorikams verta kalbėti tarptautiniuose forumuose.

Kovo 26 d., 15 val

Kviestųjų lektorių paskaitos:

LMA narys korespondentas prof. ***Algimantas Grigelis***. Žaliosios Aliaskos eskizai. Iš atradimų istorijos.

New York universiteto prof. ***Romualdas Šviedrys***. Juozapas Varsevičius (J. Warsievicz) – XIX a. Pietų Amerikos floros tyrinėtojas ir atradėjas.

III. MOKSLO ISTORIKŲ KONFERENCIJOS EDUKACINĖ SESIJA

Kupiškio Kultūros namų Vitražų galerijoje

Kovo 26 d., 11 val

1. **V. Aleknienė** (*Kupiškio etnografijos muziejaus direktorė*). Gydytojas Ignas Vaitoška – viltingas laikmečio šviesulys.
2. **B. Zaborskienė** (*Skapiškio vidurinės mokyklos direktorė*). Ignas Vaitoška: atminties svarba jaunimo ugdymui.
3. **A.Vasiliauskienė** (*Dr., Šiaulių universitetas*). Arkivyskupas Mečislovas Reinys ir gydytojas Ignas Vaitoška: atminties įamžinimo paralelės ir vizijos.
4. **E. Lazauskaitė** (*Dr., Lietuvos nacionalinis muziejus*). Vilniaus universiteto profesorė Pranė Dundulienė – lietuvių tradicinės kultūros tyrinėtoja.
5. **V. Miežutavičiūtė** (*Doc. dr., Vilniaus universitetas, Medicinos fakultetas*). Gydytojas Kazimieras Karaffas-Korbutas: jo indėlis jaunimo ugdymui.
6. **L. Lapinskienė** (*doktorantė, Panevėžio Mykolo Karkos pagrindinė mokykla*). Povilas Matulionis ir Petras Būtėnas: atsiminimų šviesoje.
7. **N. Pipiras** (*Mgsr., Kauno kunigų seminarija*). Salako bažnyčia – Aukštaitijos architektūros paminklas.

Konferencijos *Scientia et historia–2008* mokslo istorijos sekcijos pranešėjai

Konferencijos *Mokslo ir technikos raida Lietuvoje* (2009) dalyviai

REFERENCE BOOK OF LITHUANIAN SCIENCE HISTORIANS. ASTRONOMY AND PHYSICS

Summary

Reference Book is the encyclopedic publication on the development of astronomy and physics history in Lithuania. It consists of three parts: I. Bio-bibliographies of science historians; II. Physics museums; III. Conferences on the science history in Lithuania.

In part I ***Bio-bibliographies***, the material covers pages 11–64. During the 400-year development of astronomy and physics in Lithuania there were only some scientists, for whom the history of these sciences made up the major part of their professional activity. Most of them belong to the second half of the 20th century. But there were rather a good number of scientists, who alongside with their main activity – scientific, pedagogical or organizational – took interest in the science evolution and investigated it, carried out and published a significant science history research. Without them we could not have the present view of the astronomy and physics history in Lithuania. It is undoubted that they can also be attributed to the science historians.

Altogether bio-bibliographies of 38 scientists are presented. They are arranged in a chronological order of their birth dates. The birth and death dates are taken from the cited information publications. In the biography of each scientist a general field of his scientific research is defined, but in the literature list only his science history works and the literature about him are cited. The literature list is indicated straight after the biography of a scientist. In the presentation of bio-bibliographies of scientists it was referred to their completed questionnaires, special literature about physicists and astronomers, information publications, encyclopedias.

In part II ***Museums***, the material covers pages 67–80. Here the articles about physics museums – Prof. Adolfas Jucys Memorial Room established and patronized by the Vilnius University Theoretical Physics

and Astronomy Institute and the Physics Museum at Vilnius University Physics Faculty – are published.

In part III ***Conferences***, the material covers pages 83–104. Historians of astronomy and physics and other natural sciences take part in two conferences on science history organized in Lithuania. The first conference – *Scientia et Historia* (SH) – takes place at the Lithuanian Culture Research Institute annually from 1994 and its main organizer is Prof. J. A. Krikštopaitis, the Chairman of the Lithuanian Science Historians and Philosophers Society. In 2010 already the 17th conference took place. Programs of these conferences and the index of participating speakers are published in the Reference Book.

The second conference involving somewhat different range of topics – *Development of Science and Technology in Lithuania* – also takes place annually at Vilnius Gediminas Technical University. It is organized and headed by Prof. A. Nakas. At this conference alongside with the reports on the history of technology development in Lithuania the reports on other related subjects, among them contributions on the history of physical sciences, are made. Proceedings of this conference are published annually. The statistical analysis of both conferences is presented.

Together with these conferences, reports on the physics history subjects were also made at some *Lithuanian National Physics Conferences* (taking place biennially) and at the conferences *Science and Industry* organized by Kaunas Technology University. Rather a great number of articles on science history were published in the journal *Physicists News* of the Lithuanian Physical Society and annual publication in the *Lithuanian Sky*.

The Lithuanian science historians also make reports at the Baltic states and various other international conferences on science history. It is seen from the personal biographies. At the end of this book one can find the surname index (pages 111–119).

Such type of publication introducing the historians of astronomy and physics is prepared and published in Lithuania for the first time. We hope that the historians of other sciences will also take their cue from us.

Compilers:
Eglė MAKARIŪNIENĖ <makariun@vilsat.net>,
Rasa KIVILŠIENĖ <Rasa.Kivilsiene@tfai.vu.lt>.

IV. RODYKLĖS

KONFERENCIJOS *SCIENTIA ET HISTORIA (1994–2010)* PRANEŠĖJŲ PAVARDŽIŲ ABĖCĖLINĖ RODYKLĖ

101 pranešėjo pavardė

Adomaitytė A. / 1997, 2000
Adomonis E. / 1999, 2003[2]*, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010
Aleknienė V. / 2010
Astra L. / 1997, 2001, 2002, 2006
Ažusienis A. / 1995, 2001

Bagdonavičius V. / 1997
Baldauskas J. / 1996
Baltrūnas A. / 1994, 1995, 1998, 1999, 2001
Banionis J. / 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010
Būda V. / 2008

Čiurlionis J. / 2008, 2009

Dagys J. / 2007
Degutis A./ 1999
Deksnys B. / 1996, 1997, 1998, 1999, 2000[2], 2001, 2002, 2003, 2004, 2005
Dranseika V. / 2004, 2005, 2007, 2008, 2009
Duda R. / 2004

Gečiauskas E. / 1995, 1996, 1998, 1999, 2000, 2001, 2003[2], 2004, 2006, 2007, 2008
Gedutis A. / 2001
Girininkienė V. / 1997
Grigelis A. / 2005, 2009, 2010
Gudelis A. / 1996

Ilgevič (Ilgiewicz) H. / 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009
Ilgūnas G. / 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2002, 2004, 2005, 2006, 2007, 2009

Jackūnas Ž. / 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010
Jakimavičius A. / 1996, 1999, 2007
Jankauskienė R. / 1998, 1999, 2000, 2002
Juodis D. / 2004, 2005, 2006, 2007, 2008
Juozaitis A. / 1996[2], 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2004
Juzefovičius R. / 2001, 2002, 2003, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010

* Skaičiukas prie metų nurodo autoriaus pranešimų skaičių tų metų konferencijoje

Kakaras G. / 1996
Karazija R. / 2004
Kaulakienė A. / 1994, 1995,
Kaušylaitė G. / 2004
Kavaliauskas P. / 1996, 1997, 1998
Kimtienė D. / 1998, 1999, 2000
Kirvelis D. / 1999[2], 2000, 2002, 2004
Kivilšienė R. / 1998, 2004, 2005, 2009, 2010
Klimavičiūtė J. / 1997, 1998, 1999
Klimka L. / 1994, 1995[2], 1996[2], 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010
Kondratas R. / 2010
Konickis A. / 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010
Konstantinavičius K. / 2006
Krikštopaitis J. A. / 1994[2], 1995[2], 1996[3], 1997[2], 1998[2], 1999[2], 2000[2], 2001[2], 2002[2], 2003[2], 2004[2], 2005[2], 2006[2], 2007[2], 2008[2], 2009[2], 2010[2]
Krumpliauskas S. / 2009
Kubilienė I. / 1994, 1997

Lapinskas J. / 1997, 1998
Lapinskienė L. / 2010
Laužikas R. / 1999, 2000
Lazauskaitė E. / 2010
Lienytė I. / 2009

Makariūnas K. / 1994, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2003, 2004, 2005, 2006, 2008, 2010
Makariūnienė E. / 1994, 1995, 1997, 1998, 1999, 2001, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010
Markevič J. / 2009
Martišius J. A. / 1994, 1995, 1996[2], 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005
Masiulis K. / 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000
Matulaitytė S. / 1994, 1996, 1998
Mesonis G. / 1999, 2000
Miežutavičiūtė V. / 2010
Mikša A. / 2005
Minkevičius J. / 1994, 1995, 1996
Momkauskaitė A. / 2004
Morkūnienė J. / 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001
Motuzas A. / 1998, 2004

Nakas A. / 1996, 2000, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009
Navasaitis J. / 1994, 1995, 1997, 1998, 2000, 2001, 2003, 2005
Noreika A. / 2009, 2010

Olechnovičienė J. / 2005, 2008

Palmaitis L. / 2009
Paškevičiūtė-Kundrotienė E. / 2008, 2009
Petrauskaitė A. / 2009
Petrauskienė I. / 1997
Petrauskienė L. / 2010
Petrulis J. / 1994, 1999
Pipiras N. / 2010
Pocius V. / 1999, 2000, 2009
Pukelis P. / 2007, 2008

Railienė B. / 2000, 2004, 2005, 2006, 2008, 2009, 2010
Rapoportas S. / 1997, 1998, 1999
Ričkienė A. / 2000, 2001
Rimaitė A. / 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2010
Rubikas J. / 1999, 2000, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2009, 2010

Salatkienė B. / 1996

Šalkauskas M. / 1997, 1998, 1999, 2000, 2003, 2002, 2003
Šenavičienė I. / 1994, 1995², 1998
Šlapkauskas V. / 1998
Šveistytė A. / 2008
Šviedrys R. / 1998, 1999, 2000, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2010

Tupčiauskas A. / 1994², 1995

Ustinovičius D. / 2010

Vacikevičius T. / 2006
Vaiškūnas J. / 1995, 1998
Valatka V. / 2009, 2010
Vasilevskis E. / 1996, 1997, 2002
Vasiliauskienė A. / 2001, 2005, 2006, 2008², 2009², 2010
Vyšniauskas G. / 2008
Vitkevičius P. / 1994, 1995, 1996, 1997
Vosyliūtė A. / 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003

Zaborskienė B. / 2010

Žalūdienė G. / 2000
Žemgulis V. / 2007
Žmuida L. / 2007

ASMENVARDŽIŲ RODYKLĖ

A
Adomaitytė A. 90, *SH**
Adomonis E. 93, *SH*
Agaras A. žr. Macijauskas A.
Aleknienė V. *SH*
Aleksandravičius E. 17, 18, 21, 22, 24, 26
Ališauskienė A. 57
Ambrasas V. 22, 46
Aničas J. 34
Arlauskas K. 33
Astra L. *SH*
Avižienis A. 17, 18, 21, 22, 24, 26
Ąžuolas S. žr. Tomonis S. 43
Ažusienis A. 8, 16, **35****, 36, 42, 53, *SH*

B
Bagdonavičius V. *SH*
Baginskis B. 97
Baldauskas J. *SH*
Balevičius L. M. 5, 8, 30, **52,** 73, 74
Balnytė E. 20, 22, 45
Baltrūnas A. *SH*
Banionis J. *SH*
Baranauskas A. 103
Baršauskas K. 7, 20, 46, 54, 98
Basanavičius J. 29, 53
Beresnienė R. 20, 55
Bernšteinas M. (Bernsteinas M.) 92
Bielinski J. (Bieliński J.) 8, 11, 12, **14–15**
Bikuličius V. 13
Binkienė S. 30
Biržys P. 99
Blažienė I. 20, 45
Bliznikas V. 11, 13
Blužas J. 39
Bolotinas A. 20, 26, 27, 30, 52, 67
Brazdžiūnas P. 8, 16, **18–19**, 20–22, 24, 27, 30, 31, 39, 40, 45, 46, 54, 55, 60–63, 77, 95
Brazienė R. 20, 56
Brodskis J. 93
Būda V. *SH*
Būga K. 88
Būtėnas P. 104

C
Chmelevskis B. 98
Chramovas J. A. (Храмов Ю. А) 56

Č
Čapas E. 87, 90, 91, 93, 94
Čarkovskis L. (Czarkowski L.) 97
Čepėnas J. 103
Čepinskis J. 7
Čepinskis V. 7, 19, 20, 46, 54, 61, 96
Čiulada J. 62, 91
Čiurlionis J. *SH*
Čiurlys J. 34

D
Dabušis S. 60, 61
Dagys J. *SH*
Danys J. 99
Darvinas Č. (Darwin Ch.) 101
Daugirdas T. 51
Degutis A. *SH*
Deksnys B. *SH*
Dikčius G. 73
Domeika I. 34, 50, 87, 96, 101
Dranseika R. *SH*
Duda R. 87, *SH*
Dudonis J. 22, 46
Dundulienė P. 95, 104

E
Einšteinas A. (Einstein A.) 28
Eitmanavičiūtė N. 43

F
Feyerabendas P. K. (Feyerabend P. K.) 98, 99

*SH nurodo į konferencijos *Scientia et historia* pranešėjų pavardžių rodyklę.
**Juodžiau pažymėtas puslapis prie pavardės nurodo mokslo istoriko biobibliografijos puslapį.

Focault M. 96
Fokas A. 70
Folkas O. (Volk O.) 88

G
Gaivenis K. 61
Galileo Galilėjus (Galilei Galileo) 7, 28
Galvanauskas E. 103
Garbaliauskas Č. 40
Gavriušinas V. 20, 56
Gečiauskas E. *SH*
Gedutis A. *SH*
Gylienė L. 62
Ginevičius R. 85
Girininkienė V. 15, *SH*
Graurokas J. 91
Grigelis A. 50, 87, *SH*
Grigonis A. 22, 46
Grigonis M. 93
Grotusas T. (Grotthuss Th.) 20, 23, 38, 37, 46, 54, 88
Gudelis A. SH
Gusevas M. 8, 11, **13**, 14

H
Habermanas J. (Haberman J.) 94
Hartris (Hartree) D. R. 70, 72
Hartris (Hartree) R[ichardas] 72
Horodničius H. 8, 16, 19, 22, 24, **26–27**, 28, 30, 31, 44, 62, 78, 99

I
Yla S. 102
Ilgevič H. (Ilgiewicz H.) *SH*
Ilgūnas G. 22, 46, 87, *SH*

J
Jablonskis J. 97
Jackūnas Ž. *SH*
Jakimavičius A. 57, *SH*
Jakštas-Dambrauskas A. 94, 101
Jankauskienė R. *SH*
Janulaitis A. 95
Jasevičiūtė J. 27
Jonaitis H. 8, 16, 19, 22, 24, 27, **29–30**, 31, 52, 61–63, 78
Jucienė V. 57
Jucys A. 5, 20, 46, 51, 54, 57–59, 61, 67–72, 98, 107
Jucys G. 72
Jučas M. 16, 20, 22, 24, 27, 30, 31, 63
Juodis D. *SH*
Juodviršis A. 20, 45
Juozaitis A. *SH*
Jurkus P. 93, *SH*
Jurskis A. 100
Juška A. 7, 35, 42, 96
Juzefovičius R. *SH*

K
Kairienė A. 47
Kairys S. 96
Kakaras G. 7, *SH*
Kalesinskas V. 20, 22, 45
Kalinauskas R. 40
Kaminskas V. 17, 18, 21, 22, 24, 26
Kanopkienė L. 57
Kantas I. (Kant I.) 16
Karaffas-Korbutas K. 104
Karazija R. 6, 8, **57–58**, 59, 64, 70, 72, 87, 97, *SH*
Karčevskis V. (Karczewski W) 8, **12**
Katiliai 43
Kaulakienė A. 6, 8, 20, 22, **60–61**, *SH*
Kaušylaitė G. *SH*
Kavaliauskas P. *SH*
Kavendišas H. (Cavendish H.) 49
Kavolis V. 102, 103
Kepleris J. (Kepler J.) 42
Kybartas V. 79
Kimtienė D. *SH*
Kimtys L. 27, 52
Kirvelis D. *SH*
Kivilšienė R. 5, 8, 11, 20, 34, 45, 54, 59, **63**, 64, *SH*
Kizinevičius A. 23, 24
Klimavičiūtė *SH*
Klimka L. 6, 8, 11–13, 16, 18, 20, 22, 24,

26, 27, 29–34, 36, 39, 40–42, 46–48, 52, **53**, 54–57, 59, 60, 63, 64, 87, *SH*
Kodatis B. žr. Kuodaitis B.
Končius I. 8, **17**, 18, 44, 45, 88
Končiuvienė-Kentraitė M. 18
Kondratas R. *SH*
Konickis A. *SH*
Konstantinavičius K. *SH*
Konstantinavičiūtė G. 23
Kopernikas M. (Copernicus N.) 12, 42
Kriaučionis S. 93
Krikštopaitis J. A. 5–8, 26, **36**, 37, 38, 41, 86, 87, 108, *SH,* 108
Kriščiūnas V. 76
Kriūgeris O. (Krüger O.) 97
Kriūgeris P. (Krüger P.) 97
Krumpliauskas S. *SH*
Kubilienė I. *SH*
Kubilius J. 13, 16, 18, 20, 24, 26, 28, 56
Kudaba Č. 97
Kulviecaitė D. 32, 33
Kulviecas L. 8, 32, **33**, 89, 93, 96
Kunas T. S. (Kuhn T. S.) 97
Kupliauskis Z. 79
Kuodaitis B. 8, **15**, 16, 17, 35, 36, 42, 53, 54, 79
Kuzmickytė A. L. 8, 20, 22, 24, 30, 31, **47**, 63

L

Landsbergas G. 27
Lapinskas J. *SH*
Lapinskienė L. *SH*
Laplasas P. S. (Laplace P. S.) 12
Lašas V. 99
Laužikas R. *SH*
Lazauskaitė E. *SH*
Lelis J. 24
Leonas P. 96
Levinas J. 94
Lienytė I. *SH*
Lyotard J. 94
Lukoševičius J. 94

M

Maceina A. 96, 101
Macevičius J. 13
Macijauskas A. (Maciejauskas) 34, 54, 94
Mackevičius A. 100
Mačionis Z. 7
Makariūnas K. 6, 8, 27, 38, **39**, 40, 41, 44, 45, 87, *SH*
Makariūnienė E. 5, 6, 8, 11–13, 16, 18, 20–24, 26, 27, 29–34, 36, 39–41, **44–46**, 47, 48, 52, 54, 56, 57, 59–61, 63, 64, 87, *SH*
Maksvelas J. K. (Maxwell J.) 49
Makūnaitė A. 38
Malinauskaitė D. 52
Marchertienė I. 21, 39
Markevičius J. (Markewicz J.) *SH*
Martišius J. A. 8, 23, 24, **31–32**, 33, 45, 87, 101, *SH*
Masaitis Č. 98
Masiulis K. *SH*
Matulaitytė S. 7, 8, 12, 14, 16, 26, 28, 30, 35, 36, **42**, 43, 44, 48, 53, 87, *SH*
Matulionis P. 104
Merionas Dž. B. 47
Merkys V. 15
Mertonas R. K. (Merton R. K.) 99
Mesbaueris R. (Mössbauer R.) 40
Mesonis G. *SH*
Mežutavičiūtė V. *SH*
Mickevičius J. (Mickiewicz) 54, 63, 88, 98
Mikelinskienė A. 45
Miknienė G. 52
Mikša A. *SH*
Mildažis A. 99
Milius V. 18
Minkevičius J. *SH*
Momkauskaitė A. 5, 59, 64, 67, 70, 72, *SH*
Montvila J. 103
Morkūnienė J. *SH*
Morzė S. (Morses) 74
Motiekienė V. 57
Motuzas A. *SH*

N

Nakas A. 5, 8, 83, 85, 108, *SH,* 108
Nakcijonavičius J. 11
Narūnavičius J. 98

Naruševičienė B. 8, 21, **38**, 39
Naruševičius E. 38, 39
Navasaitis J. *SH*
Nemčevskis Z. 100
Neris P. žr. Vileišis P.
Nolė Ž. (Nolett J.) 12
Noreika A. *SH*

O
Olechnovičienė J. *SH*
Olekos 43
Orentaitė A. 50
Ortižas J. (Ortizius) 102

P
Palmaitis L. *SH*
Paplauskas-Ramūnas A. 88
Paškevičiūtė-Kundrotienė E. *SH*
Petrauskaitė A. *SH*
Petrauskienė D. 30
Petrauskienė I. 7, *SH*
Petrauskienė L. *SH*
Petrauskienė Z. M. 30
Petrulis J. *SH*
Pipiras N. *SH*
Piročkinas A. 12
Piskarskas A. P. 27
Pocius V. 8, **34**, 64, 87, *SH*
Počobutas-Odlianickis M. 11–13, 20, 46, 54
Polinskis-Pelka M. (Pełka-Poliński M.) 8, **11**, 13, 102
Poperis K. (Popper K.) 90
Požela J. 7, 56, 57
Pukelis A. 94, *SH*
Pukelis P. *SH*
Puodžiukynas A. 8, 16, 19, 20, **21**, 22, 24, 27, 30, 31, 38, 39, 60, 61, 63
Putelienė A. 38

R
Račkus Al. 88, 90
Radvilavičius Č. 22, 46
Radvila M. K. 93
Railienė B. 20, 51, 57, 60, *SH*
Rakickaitė A. 93
Rancova O. 73
Rapoportas S. *SH*
Rawicz Josef Ritter von žr. Varsevičius J.
Ražaitis V. 101
Regelis K. 92
Reinys M. 103, 104
Reitelaitis J. 100
Rezerfordas E. (Rutherford E.) 75
Ričkienė A. *SH*
Rimaitė A. *SH*
Rinkevičius L. 50
Rogers E. M. 98
Rolnikaitė M. 30
Rubikas J. *SH*
Rudamina A. 50
Rudokas J. 7
Rudzikas Z.R. 56, 57
Rupšlaukis E. 45

S
Salatkienė B. *SH*
Santackienė I. 26
Sasnauskaitė G. 20, 51, 57, 60
Saukaitytė D. 50
Savickis V. 13
Semenavičius K. 50, 97, 101
Symonovičius R. (Symonowicz R.) 102
Siudikas V. 41
Skruodys J. 96
Slavėnaitė O. 50
Slavėnas P. 6, 8, **24–25**, 26, 28, 36, 37, 42, 43, 44, 48, 86–89, 95
Slavinskis P. 20, 46, 54
Sleževičius K. 19
Sloterdijkas P. (Sloterdijk P). 93
Smetona A. 90
Sniadeckis A. 94, 99
Sniadeckis J. 14, 20, 46
Styra B. 59
Storeris N. (Storer N. W.) 99
Straižys V 8, 16, 26, 29, 36, 43, **47–48**, 49, 54
Stražnickas J. 7
Strimaičiai 43
Strimaitis C. 43
Strimaitis V. 43

Stubelevičius S. 20, 46, 54, 63, 88

Š
Šaduikienė N. 8, 51, **56**, 57
Šahinas A. 91
Šakenis K. 7, 32, 60, 61
Šakenis R. 7
Šalavėjus J. 93
Šalkauskas M. *SH*
Šeliga (Szeliga) žr. Bielinskis J.
Šenavičienė I. 8, 16, 18–20, 22, 24, 27, 30, 31, 47, **61–62**, 63, 87, *SH*
Šidlauskas A. 12
Šileika A. 20, 45, 57
Šiškienė A. 26
Šivickis P. B. 104
Šlapkauskas V. *SH*
Šliūpas K. 17–19, 79
Šmulkštys A. 100
Šopauskas K. 44
Šrudka A. (Śródka A.) 15
Šukievičius V. (Szukiewicz W.) 99
Šveistytė A. *SH*
Šviedrys R. 6, 8, **49–50**, 87, SH

T
Tamašauskas A. 8, 22, **46**, 47, 59
Tamulevičienė E. 7, 43
Tesla N. 74, 78
Tofleris A. (Toffler A.) 97
Tolutis V. 20, 45
Tomas Akvinietis 101
Tomaševičius B. 93
Tomonis S. 43
Tomsonas (Thomson W.) 74
Tupčiauskas A. 8, **59–60**, *SH*
Tvardovskis J. (Twardowski J.) 14

U
Urbelis A. 57
Urbonas E. 61
Usorytė D. 45
Ustinovičius D. *SH*
Ušpalis K. 8, 16, 20, 22, 24, 27, **30–31**, 47, 63
Uziembla L. (Uziębło L.) 98

V
Vacikevičius T. *SH*
Vaiškūnas J. *SH*
Vaitkus J. V. 8, 20, **55**, 56, 57
Vaitoška I. 104
Valančius M. 62
Valatka V. *SH*
Valkūnas L. 41
Vanagas V. 44
Varankos 43
Varsevičius J. (Warsiewicz J.) 102, 104
Vasilevskis E. *SH*
Vasiliauskienė A. *SH*
Vėbra E. 34
Vileišis P. 32, 34, 44, 46, 99
Vireliūnas A. 101
Virvičius A. 101
Viščakas J. 20, 40, 45, 56, 57, 79
Vyšniauskas G. *SH*
Vitkauskas V. 96
Vitkevičius P. *SH*
Vitstonas Č. (Wheatstone Ch.) 78
Voronkovas B. 8, **28**, 29
Vosyliūtė A. *SH*
Voverienė O. 8, 20, **50–51**, 52, 56, 57, 60

Z
Zaborskienė B. *SH*
Zdanavičius K. 48
Zemlickas G. 7
Zigmunde A. 34
Zinkutė L. 38
Zubovas V. 7

Ž
Žalūdienė G. 94, *SH*
Žebrauskas T. 7, 11, 13, 20, 46, 54, 76
Žemaitis Z. 7, 92, 103
Žemaitytė B. žr. Naruševičienė B.
Žemgulis V. *SH*
Žilinskas B. 103
Žitkevičius V. 8, **43**, 44
Žmuida L. *SH*

Žukas V. 43
Žukauskas A. 71
Žvironaitė S. 23
Žvironas A. 8, 19, **22–23**, 24, 32, 44, 45, 88

W
Wittgenstein L. 101

Бразджюнас П. 21
Житкевичюс В. 44
Крикштопайтис Ю. А. 37
Кульвецас Л. 33
Матулайтите С. 26
Славенас П. 26
Храмов Ю. А. 21

SANTRUMPOS

FI –	Fizikos institutas
KFMI –	Kultūros filosofijos ir meno institutas
KPI –	Kauno politechnikos institutas
KTU –	Kauno technologijos universitetas
LKMA –	Lietuvos katalikų mokslų akademija
LKTI –	Lietuvos kultūros tyrimų institutas
LMA –	Lietuvos mokslų akademija
LŽŪA –	Lietuvos žemės ūkio akademija
MA FI –	Mokslų akademijos Fizikos institutas
MVU –	Maskvos valstybinis universitetas
SH –	*Scientia et historia*
TSRS MA –	TSRS mokslų akademija
VDU –	Vytauto Didžiojo universitetas
VGTU –	Vilniaus Gedimino technikos universitetas
VPU –	Vilniaus pedagoginis universitetas
VU –	Vilniaus universitetas
VU FF –	Vilniaus universiteto Fizikos fakultetas
VU TFAI –	Vilniaus universiteto Teorinės fizikos ir astronomijos institutas
VVU –	Vilniaus valstybinis universitetas

Li-301 Lietuvos mokslo istorikų sąvadas. Astronomija, fizika / Sudarytojos Eglė Makariūnienė ir Rasa Kivilšienė. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2010. – T. 1, 119 p. Santr. anglų k. – Bibliogr.: kiekvienos biografijos gale. – Pavardžių r-klė: p. 111–119.

ISBN 978-9955-33-579-5

Astronomijos ir fizikos mokslo istorikų sąvadas – enciklopedinio pobūdžio leidinys, pateikiantis šių mokslų istorijos tyrinėtojų Lietuvoje biografinius faktus, jų astronomijos ir fizikos istorijos temomis išspausdintus darbus. Leidinyje taip pat pristatyti du fizikos mokslo raidą Lietuvoje atspindintys muziejai: šiuolaikinės teorinės fizikos Lietuvoje pradininko prof. Adolfo Jucio memorialinis kambarys ir Fizikos fakulteto Fizikos muziejus Vilniaus universitete. Apžvelgtos Lietuvos mokslo istorikų konferencijos *Scientia et historia* ir *Mokslo ir technikos raida Lietuvoje*. Sąvadas skiriamas ir bus naudingas besidomintiems astronomijos ir fizikos mokslų bei apskritai kultūros raida Lietuvoje.

UDK 001(474.5)(031)

LIETUVOS MOKSLO ISTORIKŲ SĄVADAS.
ASTRONOMIJA, FIZIKA

Sudarytojos: *Eglė Makariūnienė, Rasa Kivilšienė*
Redaktorės: *Angelė Kaulakienė, Alina Momkauskaitė*
Bibliografinio teksto redaktorės: *Lina Kanopkienė, Rasa Pukėnienė*
Viršelio dailininkai: *Algimantas Gedgaudas, Gediminas Žukauskas*

7,5 sp. l. 7,2 aut. l.
Tiražas 250 egz. Išleido VšĮ Vilniaus universiteto leidykla
Universiteto g. 1, LT-01122 Vilnius

Spausdino UAB „Sapnų sala“
S. Moniuškos g. 21, LT-08121 Vilnius